Daniel Lăcătuș

Presa din Hunedoara.
Contribuții privind jurnalismul de investigație

Editura Stef

Daniel Lăcătuș

Presa din Hunedoara.
Contribuții privind jurnalismul de investigație

Cuprins

Presa hunedoreană şi provocările istoriei

Daniel Lăcătuş (n. 1988, Călan, jud. Hunedoara) face parte din noua generaţie de cercetători ai presei româneşti. Înzestrat cu talent şi cu diverse aptitudini - poet, jurnalist cultural şi istoric, membru, din 2011, al Uniunii Scriitorilor din România şi licenţiat în jurnalism (2015) al Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu - Daniel Lăcătuş s-a aplecat, cu mult curaj şi cu o adevărată responsabilitate ştiintifică, asupra studierii stării jurnalismului din judeţul Hunedoara.

Ancorat în cunoaşterea istoriei locale, Daniel Lăcătuş fiind autorul unor lucrări[1] ce aduc un plus de cunoaştere asupra trecutului oraşului Călan, cercetătorului i-a fost uşor să se focalizeze pe studierea presei hunedorene şi să extragă din vastul material informativ acele elemente ce dovedesc că în presa hunedoreană a existat şi există jurnalism şi jurnalişti de investigaţie de calitate.

Studiul are o alcătuire coerentă. Autorul evidenţiază, în prima secţiune a lucrării, momente-cheie din istoria presei din Orăştie, Deva şi din oraşele Văii Jiului. Din Orăştie, se disting Ioan Moţa, Aurel Vlad, Sebastian Bornemisa, Alexandru Herlea şi Vasile C. Osvadă, personalităţi care au contribuit la întemeierea unor publicaţii ce au făcut din acest orăşel un adevărat centru de presă.

Deva, la începutul secolului al XX-lea, este prezentată de D. Lăcătuş ca un spaţiu în care presa, chiar şi înainte de Marea Unire, s-a dezvoltat foarte mult: „Capitală de judeţ, Deva a cunoscut, la rândul ei, o bogată activitate jurnalistică în

[1] Vezi *Să ne cunoaştem istoria - Călan*, Editura Noul Scrib, Arad, 2010; *Seminţe literare,* (antologie a scriitorilor din oraşul Călan. Coordonator), comentariu critic de Dan Mircea Cipariu (coperta a IV-a), Editura Pim, Iaşi, 2011; *Folclor Poetic din zona oraşului Călan*, prefață de prof. dr. Ștefan Lucian Mureșanu, Editura StudIS, Iaşi, 2011; *30 de Personalităţi ale oraşului Călan*, comentariu critic de Ștefan Nemecsek și Ioan Scorobete (coperta a IV-a), Editura Vertical, Alba-Iulia, 2012; *Călanul în imagini. Vol. I. Clădiri și monumente istorice*, Editura StusIS, Iași, 2015.

toate perioadele esenţiale din istoria presei transilvănene. La începutul secolului al XX-lea apăreau în acest teritoriu publicaţii ca: *România Liberă, Poporul, Gazeta Inidoarei, Gazeta Hunedoarei, Horia, Hunedoreanul, Lancea* ” (p. 23).

După cum precizează cercetătorul, „cel mai important ziar care a activat în municipiul Deva a fost *Bunul Econom*”(*Ibidem*), în paginile căruia se fac simţite, într-o formă incipientă, modalităţile de exprimare specifice jurnalismului de investigaţie, căci ziarul relatează despre exploatarea abuzivă a pădurilor Transilvaniei.

Câteva decenii mai târziu, *Solia Dreptăţii* şi *Poporul* scot la iveală afacerile murdare ale lui Petru Groza, care-i dă în judecată pe Eugeniu Herbay, de la *Poporul*, pentru „ofensă adusă prin presă” (p. 27) - şi pe Aurel Vlad de la *Solia Dreptăţii*. Cu toate acestea, acţiunea lui Petru Groza nu a avut câştig de cauză.

În privinţa presei din Valea Jiului, Daniel Lăcătuş observă că ziarele, de dinainte de comunism – *Valea Jiului, Minerul, Graiul Muncitorimii* – şi după aceea – *Steagul Roşu* – se concentrau, în general, asupra problemelor sociale ale minerilor. Cu toate acestea, în paginile *Steagului Roşu* nu s-a consemnat nimic despre Greva minerilor din Valea Jiului din 1-3 august 1977.

Momentul bolşevizării presei hunedorene este surprins de Daniel Lăcătuş în cadrul unui capitol distinct. Cercetătorul evidenţiază faptul că impunerea modelului sovietic de presă a dus la crearea unei prese supuse clasei politice dominante şi, astfel, nici nu s-a mai pus în discuţie practicarea jurnalismului de investigaţie, mai grav de atât este că nu se mai poate scrie cu obiectivitate.

Sub umbrela Frontului Plugarilor, organ condus de Petru Groza, apare ziarul *Horia* (1932), care militează pentru drepturile ţăranilor şi muncitorilor cu scopul de a se uni în lupta de clasă împotriva burgheziei. În calitate de organ de presă prin care se diseminează ideologia comunistă, *Horia* luptă, aşa cum au procedat toate publicaţiile comuniste, împotriva fascismului şi naţional-socialismului. Publicaţia este suspendată şi reapare după 23 August 1944. Împreună cu *Zori noi*, primul ziar

comunist din Hunedoara, care devine, în 6 august 1949, ziarul *Steagul roşu*, *Horia* va participa la întipărirea ideologiei comuniste şi la crearea unei mentalităţi supuse gândirii marxiste şi/sau staliniste.

Momentul stahanovizării industriale este, de asemenea, surprins de Daniel Lăcătuş: „la Petroșani, dupa vizita lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, după cum scria *Zori Noi*, minerii au hotărât să lucreze în două serii, inclusiv în zilele de duminică, prin aceasta urmarind creșterea producției și a efortului general de război împotriva Germaniei hitleriste”. (p. 53) După cum constată autorul, frământările sociale şi viaţa Hunedoarei de la începutul epocii comuniste sunt, până în 1989, trecute prin filtrul aparatului ideologic şi de propagandă, rolul predominant al presei fiind acela de a îndoctrina masele.

Daniel Lăcătuş nu începe *ex abrupto* analiza jurnalismului de investigaţie din judeţul Hunedoara, ci preferă să pună în lumină modul în care libertatea presei este percepută şi pricepută de către proprietarii trusturilor locale de presă, de către jurnalişti şi de către politicieni.

Din cauza întrebuinţării greşite a presei de către mogulii locali, cât şi a utilizării ei iresponsabile, Daniel Lăcătuş constată cu oarecare consternare că „e greu de apreciat cât de liberă este presa astăzi” (p. 56). În ciuda unui astfel de metabolism, presa are, totuşi, capacitatea de a se autoregla.

Dacă rolul principal al jurnalismului de investigaţie este acela de a reflecta disfuncţiile majore din cadrul unei societăţi, atunci, după cum observăm din cercetarea lui D. Lăcătuş, bravii jurnalişti de investigaţie hunedoreni au confirmat teza amintită: „Cu toate acestea, s-au publicat în presa hunedoreană de după 1990 numeroase articole despre neregurile care privesc licitațiile publice, s-a demonstrat cum președintele C. J. Hunedoara împarte banii după culoarea politică, despre cum se împart banii de publicitate pentru mass-media locală, dincolo de orgoliile dintre redactorii ziarelor concurente, fapte care duc la concluzia că presa locală are jurnaliști care țin la profesia lor, mai mult decât la cariera politică a șefilor” (p. 56).

Scoaterea la iveală a faptelor de corupţie şi a neregulilor de către o pleiadă de jurnalişti din Hunedoara s-a soldat cu presiuni, intimidări, demisii, trimiteri în judecată, condamnări şi agresări verbale şi fizice. Drept dovadă, D. Lăcătuş aminteşte cazurile Ileana Firţulescu, Cătălin Docea, Angella Dumitraşcu, Doru Nica, Ovidiu Petrovai, Robert Wagner, Hannelore Acârmulesei, Ioan Barb, Vladimir Brilinsky şi alţii.

După cum se ştie, politicienii se consideră, deseori, „victime" ale jurnaliştilor de investigaţie. De aceea, libertatea presei pare că le stă ca un ghimpe în coaste, chiar dacă din umbră ţin în frâu forţa presei sau chiar o direcţionează conform intereselor lor. În acest sens, D. Lăcătuş ţine să evidenţieze cum se poziţionează politicienii faţă de libertatea presei şi, implicit, faţă de jurnalişti şi mass-media.

Cu prilejul Zilei Internaţionale a Libertăţii Presei (2012), oamenii politici hunedoreni au dat curs unei anchete despre libertatea presei. Din răspunsurile politicienilor se desprinde ideea că presa se bucură de libertate şi are rolul de câine de pază al democraţiei, dar sunt şi situaţii din care reiese faptul că presa se subordonează politicienilor şi patronilor. Mai rău de atât, „Din păcate, agresiunile cele mai supărătoare au venit din interiorul mediului de presă, respectiv de la jurnalişti de la publicaţii ce susţin anumite interese ale unor oameni politici, în acest caz fiind încălcate şi cutumele legate de relaţia între profesionişti din aceeaşi branşă, dar şi deontologia profesională, care cere să ataci subiectul investigat, cu argumente, nu să ataci o persoană" (p. 93), după cum mărturiseşte Mihaela Petroşan, o jurnalistă intervievată de autor. Sunt, în acestă parte a cărţii, mai multe declaraţii ce merită toată atenţia.

Daniel Lăcătuş surprinde, din perspectivă diacronică, înfăţişările jurnalismului de investigaţie hunedorean şi analizează, cu precădere, anchetele actuale semnate de Ioan Barb, Monalise Hihn, Cătălin Docea, Ovidiu Petrovai, Anamaria Sanda şi Cătălin Tache. Prospeţimea cercetării asupra problematicii

jurnalismului de investigaţie hunedorean este menţinută în eseul lui D. Lăcătuş şi de interviul luat jurnalistei Mihaela Petroşan, care consideră că un jurnalist de investigaţie se caracterizează prin „Curiozitatea nestăvilită, lipsa de teamă în fața autorităților și politicienilor, o solidă bază de cunoștințe, incluzând legislație civilă și penală, sistem politic, sistem administrativ, capacitatea de a intra în detalii, capacitatea de a relaționa ușor, indiferent de nivelul de educație al interlocutorului şi o minte ordonată” (p. 90).

Presa din Hunedoara. Contribuţii privind jurnalismul de investigaţie este rodul unei largi documentări. Cu încrâncenarea unui arheolog, Daniel Lăcătuş scoate la iveală oameni, fapte şi mărturii ce ne ajută să înţelegem istoria şi prefacerile presei hunedorene de-a lungul vremii.

Demn de consemnat este şi faptul că D. Lăcătuş a reuşit să contruiască, la modul general, o coerentă imagine de ansamblu a presei din judeţul Hunedoara şi să realizeze, în particular, un tablou veritabil al jurnalismului de investigaţie actual din regiunea amintită.

Ţinând cont de intenţia lui Danie l Lăcătuş de a-şi extinde cercetările, fiindcă el însuşi spune că „lucrarea de faţa ilustrează o parte din istoria presei locale, cu mențiunea că demersul de documentare va continua” (p. 7), vom căuta să-l urmărim îndeaproape. Încercarea izbutită de acum ne dă speranţa că, pe viitor, Daniel Lăcătuş va avea şi alte reuşite.

Lect. univ. dr. Gabriel Hasmaţuchi

Introducere

Fie că vorbim despre secolul al XIX-lea și începutul de secol XX, perioadă caracterizată de analfabetism, mortalitate infantilă sau diferite forme de epidemie, cât și de disputele dintre politicienii conservatori, țărăniști și liberali, fie că vorbim despre perioada interbelică, perioadă caracterizată de un puternic spitit naționalist manifestat în spațiul public de către intelectauli ai vremii, mai puțin despre perioada comunistă, când cenzura a pus stăpânie pe toate publicațiile locale, sau fie că vorbim despre perioada actuală, nu atât caracterizată de cenzură, cât de autocenzură, presa hunedoreană a arătat că are forță, prin consistența de articole combative în chestiuni sensibile; economice, soiciale, politice, prin diveristatea subiectelor tratate, curajul jurnaliștilor, cu rare excepții, care nu s-au lăsat antrenați în dispute politice, verticali în pozițiile lor.

Raportat la perioada 1945 - 1989, activitatea gzetărescă a deținut o calitate deosebit de nocivă în promovarea ideilor de stânga ale guvernelor conduse de Petru Groza, Gheorghe Gheorghiu Dej sau Nicolae Ceaușescu. Ziarele interbelice dispar cu desăvârșire, apărând în schimb publicații cu orientare marxist-leninistă. Județul Hunedoara a editat două astfel de publicații: *Drumul socialismului* și *Steagul roșu*, la Deva și Valea Jiului, în Petroșani.

Din articolele vremii aflăm apropape în fiecare număr despre minerii, siderurgiștii sau muncitorii agrigoli care își făceau, și chiar depășeau, norma, fără, însă, nicio mențiune legată de neajunsurile populației. Cele mai multe astfel de informații veneau de la *Europa Liberă* sau alte organe de presă străine. Odată cu redobândirea libertății, presa din județul Hunedoara cunoaște o evoluție ascendentă, au fost create numeroase publicații, cele mai multe în Deva și Valea Jiului, mai puțin la Orăştie, de data aceasta, fostă patrie a presei române din Ardeal. „Orăştie, micul

orăşel de pe cursul mijlociu al Mureşului, era un centru economic, şcolar-cultural şi bancar important al românilor. Beneficiind de teren agricol de foarte bună calitate, de un hinterland împădurit cu lemn de diferite esenţe, de cale ferată care lega Transilvania istorică de vestul şi estul Europei, de două bănci cu capital românesc care se înscriau printre primele zece instituţii bancare naţionale („Ardeleana”-1885 şi „Dacia”-1901), o importantă intelectualitate care cuprindea şi un grup valoros de tineri economişti cu studii superioare dintre care se detaşau Ion I.Lapedatu, Vasile C. Osvadă – este explicabilă apariţia unor ziare cu profil economic, puternic marcate de problematica bancară şi a cooperaţiei în sensul larg al cuvântului. Amintim aici, fără să intrăm în detalii, ziarele *Bunul econom* (1899-1909), *Tovărăşia* (1906-19121, tipărită mai întâi la Hunedoara apoi la Orăştie) şi *Spicuiri economice* (1911-1913). Dintre personalităţile locale care au organizat şi condus băncile şi cooperativele de credit din zonă, au publicat studii şi articole dedicate modernizării şi rentabilizării instituţiilor de credit, îi amintim pe Ioan Mihu, Ion I. Lapedatu, Vasile C. Osvadă, Ioan Moţa.”[2] Spunea Mihai D. Drecin în cea de-a patra ediție a congresului național de istorie a presei, ediția a VI, București, 18 - 20 aprilie 2013.

După redobândirea libertății și a dreptului la liberă exprimare în decembrie 1989, entuziasmul jurnaliștilor hunedoreni, dedus din numărul foarte ridicat de gazete înființate în primii ani de după revoluție, atinge apogeul. Sunt publicate numeroase de articole cu demers investigativ legate de activitatea în comunism a unor oameni de presă, ingineri, șefi de poliție, politicieni etc., supecți de colaborare cu fosta securitate sau de implicare în mineriadele din anii 1990. Se fac conexiuni între foști șefi din siderurgie sau minerit cu lideri de la centru ai F.S.N.

Din motive materiale, cele mai multe ziare își încetau apariția după doar câțiva ani. Odată cu ele nu a murit, însă, entuziasmul celor antrenați în activitatea jurnalistică de investigație. Indiferent că au încercat să deconspire afacerile necurate

[2] *Elita culturală și presa*, Editura *Militară*, 2013, coordonatori: Raduţ Bîlbîie și Mihaela Teodor, p. 290.

ale unor șefi din minerit, care au făcut afaceri cu energie electrică, în timp ce angajații lucrează în condiții grele sau chiar și își pierd viața în explozii cauzate de lipsurile din subteran[3], fie că autorităţile locale au făcut afaceri dubioase cu terenuri[4] sau chiar cazuri de fraudă din fonduri europene[5], jurnaliștii de investigație din redacțiile ziarelor locale, sau subredacţii ale unora dintre ziarele centrale, au demonstrat, cu unele excepţii, după 1990, că pot face presă de calitate fără să se lase manipulați de șefii (direct sau prin intermediul familiei) trusturilor media, majoritatea dintre ei lideri politici influenți: Mircea Ioan Moloț, fost șef al Consiliului Județean Hunedoara; Viorel Arion, fost deputat și actual edil al orașului Hunedoara; Carmen Hărău, femeie de afaceri, deputat în parlamentul României. În plus, multe dintre ziare depind de finanțare de la bugetul județean, sponsorizări de la diferite firme suspecte de evaziune fiscală sau alte delicte. Sintuația nu este tipică județului Hunedoara, acesta fiind un fenomen la nivel național.

Propietar a numeroase terenuri, ferme agricole și fondatorul unor publicații locale, dr. Petru Groza a fost deseori asociat cu Mircea Ioan Moloț, care asemeni fostului șef de guvern, deține o avere impresionantă, inclusiv un trust media. Despre ambiii s-au scris numeroase articole și anchete care demascau nereguli în legătură cu dobândirea unor propieteți, implicarea în afaceri cu statul, stări de incompatibilitate etc. Arată că presa s-a mișcat de multe ori mai repede decât autoritățile.

Jurnalistul Sebastian Bornemisa aprecia cu aproape un secol în urmă: „socot că gazetaria este o meserie, dar nu ca ori care alta, ci cea. mai grea și cea mai nobilă dintre toate."[6]

---

[3] Maximilean Gânju, *Afaceri necurate pe spatele minerilor din Valea Jiulu*i, în *Mesagerul Hunedrean*, 11 martie 2013, p. 3.

[4] Afrodita Cicovschi, *Primaria Deva continuă să facă afaceri dubioase cu terenuri,* în *Curierul Naţional* Anul 11. Luni, 21 August 2006, p. 4.

[5] Cătălin Docea, *Gaşca primarului Resmeriţă, alias turnătorul dovedit Lupaşcu, loveşte din nou! / Fraudă din fonduri europene la Lupeni. Reabilitarea Palatului Cultural – executată cu subcontractanţi nedeclaraţi şi muncă la negru* în *Ziarul Vaii Jiului*, 16.04.2013, p. 2.

[6] *Almanahul presei române pe 1926*, editat de Sindicatul Presei Române din Ardeal și Banat, tipografia *Viața*, Cluj, 1926, p 98.

Fără pretenția de a fi o lucrare exhaustivă, cartea de față ilustrează o parte din istoria presei locale, cu mențiunea că demersul de documentare va continua pe mai departe, în intenția de a prezenta rolul presei din județul Hunedoara, în decursul ultimelor două secole, la dezvoltarea stilului și a spiritului gazetăresc, implicarea activă a elitei intelectuale pe plan social, economic, politic și cultural.

Publicistica din ținutul Orăștiei

Fost importanat centru cultural din Transilvania, Orăștie s-a remarcat de-a lungul timpului prin faptele locuitorilor săi, prin multele elitele ale intelectualității românești, oameni de presă și scriitori cu prestigiu născuți sau formați în acest loc, care au însemnat elita intelectuală la începutul și la mijlocul secolului XX. În acest sens simt dorința să evoc, întâi de toate, principalii pioni ai presei locale, cei care au marcat, peisajul publicistic din Orăștie, cu toții redactori sau fondatori ai unor gazete care s-au impus mai târziu în peisajul publicistic de la noi din țară și care se regăsesc în numeroase biblioteci.

Ioan Moța, născut la 15 decembrie 1868, în satul Nojag, judeţul Hunedoara, în familia preotului Ioan Moţa. Personalitate puternic implicată în istoria presei locale. A fost redactor la *Foaia poporului* din Sibiu, (1893 - 1895), localitate în care își desfășoară studiile teologice (1887-1888; 1892-1894). După absolvire, în paralel cu activitatea teologică, este redactor la *Revista Orăştiei* (1895 - 1898), *Telegraful Român* (1898-1899), *Bunul econom* din Orăştie (1899-1901). Fondator și redactor al gazetelor din Orăştie: *Libertatea* (1 ian. 1902-1941), având ca supliment *Foaia interesantă* (1905-1916). Între 1915-1916, ambele foi au apărut la Bucureşti, iar în anul 1917 (2 luni) au apărut la Cleveland (SUA). Din decembrie 1907 - 1914, apare suplimentul ziarului *Libertatea*, foaia economică *Tovărăşia*. De asemenea, a mai redactat *Calendarul Naţional* (15 volume), care publică ştiri, informaţii şi reportaje despre activitatea românilor din Ardeal, studii şi documente istorice, cunoştinţe ştiinţifice, folclor, etnografie.

Sub conducerea sa, ziarul *Libertatea* abordează aspecte culturale, pune accent pe necesitatea „luminării” poporului prin cultură, atribuind presei rolul complementar al şcolii, în condiţiile vitrege de atunci, create de politica maghiară

pentru şcolile româneşti. Ioan Moța, descoperim, pledează în paginile ziarelor sale pentru înfiinţarea unei „bănci culturale”, insistând în acest sens asupra valorii ei, atât pentru bunăstarea economică, cât şi pentru înflorirea culturală. Susţine dezvoltarea negoţului, industriei şi meseriilor româneşti, deoarece consideră că românii erau în pericol să ajungă „sclavii capitalului străin”.[7]

În revistele redactate sau susținute de el, se estimează, „a publicat mii de articole, schiţe, versuri şi traduceri din limbile maghiară şi germană”.[8] Din cauza activității gazetărești este implicat și în câteva procese în lunga sa careiera.

În 1918, Ioan Moța a lucrat în redacţia ziarului *Cuvânt moldovenesc* din Chişinău, militând pentru unirea Basarabiei cu România. În luna decembrie se reîntoarce la Orăştie unde, alături de Aurel Vlad şi Gavril Todica transformă ziarul *Libertatea* în organ al PNR, organizația din Orăştie. După 1918 se va implica în politică, fiind și ales ca deputat în primul Parlament al României Mari. De la această dată, după unele aprecieri, *Libertatea* „va aluneca spre problemele politicianismului şi ale naţionalismului român, va fi părtaş la luptele politice, oglindindu-le fidel, devenind, din păcate, o armă în această confruntare surdă.”[9] Preotul Ioan Moța se stinge din viață la data de 20 noiembrie 1940.

Aurel Vlad, născut la 25 ianuarie 1875, în Orăştie, ca fiu al avocatului Alexandru Claudiu Vlad şi al Aureliei, fiica marelui cărturar George Bariţiu. Deputat, ministru, dar și un bun editioralist. Colaborator la mai multe publicații transilvane, printre care *Chemarea Tinerimii Române*, unde este apreciat de Petre Țuțea pentru activitatea sa.

Urmează şcoala primară, apoi Liceul Reformat „Kún” din Orăştie. absolvent de Drept, la Universitatea din Budapesta, cu o bursă a Fundaţiei „Gojdu”. În 1898, obţine titlul de doctor în drept. Îşi începe stagiatura ca avocat, între anii 1897-1899,

[7] Maria Razba, *Personalităţi hunedorene oameni de cultură, artă, ştiinţă, tehnică şi sport (sec. XV - XX)* Editura Emia, 2004, p. 310.
[8] Ibidem.
[9] Ibidem.

cu Mihai Bontescu, în oraşul Haţeg. În anul 1900, îşi face debutul în avocatură, la Deva. În 1901 se mută în Orăştie unde este numit al doilea director al Băncii „Ardeleana”.[10] În anul 1902, împreună cu un grup de intelectuali din Orăștie, printre care preotul Ioan Moţa, înfiinţează ziarul *Libertatea*.

A fost arestat de Securitatea din Sibiu în noaptea de 5/6 mai 1950, la vârsta de 75 ani, a fost adus la închisoarea Sighet la 7 mai, fiind încarcerat pe timp de 24 luni. Ulterior a fost încadrat în Decizia M.A.I. nr. 334/1951. Deși murise deja în penitenciarul Sighet la 2 iulie 1953, conform Deciziei M.A.I. numărul 559 din 6 august 1953, pedeapsa i-a fost majorată cu 60 de luni. Despre destinul său tragic presa nu a relatat vreme îndelungată.

În anul 2005, presa din județul Hunedoara publica situația fiului său, singurul urmaș în viață, în 2005, Mircea Vlad, care a încercat ani la rând să redobândească averea familiei, confiscată abuziv. Este vorba despre circa 1.200 de hectare de pădure, majoritatea în actuala comună hunedoreană Rapolt, 800 de hectare de teren arabil, o vie de zeci de hectare, un conac în satul Bobâlna, două case în Orăștie și 60% din acțiunile Băncii Ardeleana, una dintre cele mai puternice de la acea vreme, în patrimoniul căreia se afla și Hotelul Central din Orăștie, care mai funcționează și astăzi, toate au fost naționalizate imediat după 1947. Soția sa, Ana și sora lui, Victoria, au fost deportate la Blaj, unde au decedat doi ani mai târziu. Fiul Mircea a fost și el întemnițat, după ce în 1952 a încercat să fugă din țară. A stat în temnițele comuniste trei ani.[11]

Sebastian Bornemisa, născut în 12 iunie 1890, în comuna Burjuc, judeţul Hunedoara, înrudit prin căsătorie cu familia lui Ioan Moţa. În 1909 se mută la Orăştie, unde devine un animator al vieţii culturale. Aici a condus în calitate de director *Editura Naţională*, cu un aport, la dezvoltarea literaturii române, apreciabil, şi revista *Cosânzean*a (1911 - 1915).

---

[10] Ibidem. p. 518.
[11] Ciprian Iancu, *Urmașii unei familii de seamă din Orăștie revendică 80 la sută din stațiunea Geoagiu – Băi,* în *Replica*, 8 – 14 septembrie 2005, p 5.

După 1918, a deţinut mai multe funcţii: în două rânduri este deputat în Parlamentul României (1919-1920) din partea Partidului Naţional, iar între 1926 - 1927 din partea Partidului Poporului. A fost, de asemenea, primar al Clujului în perioada 1931 - 1932 şi 1938 - 1940, ministru secretar de stat (decembrie 1937 - februarie 1938) în Guverul Goga - Cuza. A mai fost preşedintele Sindicatului Presei Româneşti din Ardeal şi Banat.[12]

Alexandru Herlea, născut la data de 24 iunie 1907, în satul Vinerea, Orăştie, urmează şcoala primară la Haţeg, studii secundare la Orăştie, la Colegiul Kún, până în 1918, apoi la Liceul „Aurel Vlaicu". În 1925 se înscrie la Facultatea de Drept din Cluj, unde îşi ia doctoratul, în anul 1930, în ştiinţe economice. În paralel cu profesia de avocat, a desfăşurat o bogată activitate jurnalistică. A fost redactor şef al ziarului *Solia dreptăţii* (1932-1935); fondator şi director al ziarului *Solia* (1935-1938) ambele apărute la Orăştie. Între 1932-1947, a fost membru în biroul central al Sindicatului Presei din Ardeal şi Banat.[13]

Vasile C. Osvadă, născut la 9 septembrie 1875 în comuna Măhaciu (azi Măhăceni), judeţul Alba. A urmat studiile gimnaziale la Blaj şi Braşov. Absolvent al Facultăţii de Economie din Viena. După terminarea facultăţii a fost director la Banca „Agricola" din Hunedoara, şi director al „Reuniunii Proprietarilor de Vite" din Orăştie. A înfiinţat suplimentul economic *Tovărăşia* (1906), de pe lângă ziarul *Libertatea*, din Orăştie, la care a fost editor şi redactor. În această acţiune a fost sprijinit de Ştefan Erdelyi, Ioan Moţa, Gavril Todica ş.a. S-a stins din viaţă în anul 1931.[14]

Se poate deduce de aici ideea susținută încă de la început, aceea că istoria presei locale își leagă inevitabil destinul de personalitățile din acest ținut bogat în gazete de tot felul; de informare, literare, pamflet ş.a.m.d.

---

[12]Maria Razba, *Personalităţi hunedorene oameni de cultură, artă, ştiinţă, tehnică şi sport (sec. XV - XX),* Editura Emia, 2004, p. 68.
[13] Ibidem, p. 215.
[14] Ibidem. p. 349.

În anul 1911, scriitorul și jurnalistul Sebastian Bornemisa a tipărit, la Orăştie, primul Almanah al scriitorilor și presei din Ardeal, în care a publicat și Vasile C. Osvandă o confesiune cu tema „Credințe economice”, pe care o reproduce 15 ani mai târziu în *Almanahul Presei Române*, tipărit la Cluj și unde vorbește despre „Grosul, țărănimea neamului nostru, lipsită de busola și mijloacele învățăturii, a rămas, de dragul gliei, ori de nevoia vieții, credincioasă pligăritului. Și azi singură această clasă de plugari cinstiți ne oferă chiagul sănătos, din care, cu timpul să ne frământăm pâinea trebuincioasă alminentării progresului nostru ca neam.”[15] Ne puetm da seama de aici ce a însemnat în primele decenii ale secolului XX pământul, considerat deseori baza economiei. Din articolele scrise de jurnalistul hunedorean Vasile Osvanda în *Tovărășia* sau în alte gazete din Orăștie, se constată implicațiile economice în viața socială a județului. Datoria cinstitei noastre prese, scria în 1926, „este să înslesnească împrietenirea publicului cu problemele sociale și economice și ținând seamă că 90 la sută ale cetățenilor o alcătuiesc agricultorii și industriașii, să lupte pentru izbânda concepției, ce se razimă de producătorii direcți, intelectuali și materiali, așa cum îi avem și cum îi putem înmulți și perfecționa.”[16]

O altă personalitată legată de presa din Orăștie a fost Ion Mihu, născut la 17 octombrie 1854, în localitatea Vinerea, judeţul Alba, elită intelectuală, economist, susținător al unor asociații și fundații culturale sau de presă care „a dat impulsul pentru o concentrare a profesioniștilor condeiului întru a-și apăra interesele lor și în mod indirect ale presei.”[17]

Tot în Orăştie, tipografiile au jucat un rol deosebit în promovarea unei intense activităţi publicistice. La Orăştie, după prima tipografie a lui Şerban Coresi (1582), abia după trei sute de ani, în 1850, începe să funcţioneze a doua tipografie din oraş, proprietatea germanului August Nagel, preluată în 1865 de Fuhrmann

[15] *Almanahul presei române pe 1926*, editat de Sindicatul Presei Române din Ardeal și Banat, tipografia *Viața*, Cluj, 1926, p. 121.
[16] Ibidem.
[17] Ibidem, p. 72.

Karoly. În anul 1888 se înfiinţează aici prestigioasa tipografie *Minerva*, unde au văzut lumina tiparului cele mai importante ziare româneşti din oraş şi din judeţ. În ultimul deceniu al secolului XIX, unul dintre tipografi era P. P. Bariţiu, nepotul cărturarului George Bariţiu. În anul 1902, tipografia se transferă la Hunedoara. A doua tipografie românească din Orăştie a fost Tipografia *Nouă*, devenită Tipografia *Libertatea*, după numele importantului ziar omonim pe care îl tipărea. A fost apreciată ca fiind „una dintre cele mai bine organizate dintre tipografiile româneşti din Transilvania acelei epoci". Un rol important l-a avut şi Tipografia *Solia Dreptăţii*, proprietatea Băncii Ardeleana. În perioada interbelică, la Orăştie a mai funcţionat Tipografia *Lumina* (1936-1939).

Este demn de menţionat faptul că în anul 1911 apăreau la Orăştie șase periodice româneşti, fapt cu atât mai important dacă știm că în acelaşi an, la Sibiu, puternic centru cultural transilvănean, apăreau șapte publicaţii, la Budapesta, cinci, la Arad şi Blaj, patru, la Braşov şi Caransebeş, două publicaţii.[18]

Se reține faptul că tot aici s-a tipărit *Palia de la Orăștie*, prima traducere parțială a Vechiului Testament în limba română, demers realizat la sfârșitul secolului al XVI-lea sub influența reformei protestante. Lucrarea a văzut lumina tiparului în anul 1582, cu finanțarea unor nobili reformați.

Sub titlul de „Palia" (gr. παλαιά *veche*), sunt reunite primele două cărți ale Vechiului Testament, Geneza (Bitia) și Exodul (Ishodul). Volumul are 164 de file, fiind imprimat, între 14 noiembrie 1581 și 14 iulie 1582, pe hârtie de fabricație sibiană. Textul a fost editat parțial, cu litere chirilice, de Mario Roques (1925), iar apoi integral, în transcriere interpretativă, de Viorica Pamfil (1968) și de Vasile Arvinte, Ioan Caprosu și Alexandru Gafton (2005).[19]

În acest fel, începuturile presei din județul Hunedoara își au rădăcina pe acest teritoriu, bogat în gazete și în gazetari dedicați profesiei. Tot în acest loc, în

---

[18] Ioan Sebastian Bara (coordonator), *Judeţul Hunedoara, monografie. Volumul III (cultură şi spiritualitate)*, Editura Emia, Deva, 2012, p. 402.
[19] Ibidem , p. 401.

anul 1895, primul ziar mai combativ în probleme sociale și politice se constată *Revista Orașției*, publicație săptămânală. Gazeta și-a încetat, însă, apariția după numai patru ani. Director și editor al gazetei a fost Aurel P. Bârcianu, care era și proprietarul editurii *Minerva*. Apariția ziarului a fost salutată cu entuziasm în *Gazeta Transilvaniei* și *Familia*.

Revista Orăștiei a abordat teme politice, sociale și culturale, promovând în paginile ei îmbrățișarea dintre mișcarea națională românească din Transilvania și a activismului politic. În editorialul primului număr, „Către onorabilul public cetitor”, se arată că ziarul „(.....) apare cu scopul de a apăra interesele economice şi culturale ale poporului român, dezvoltând în popor gustul de cetire şi ţinându-l astfel în curent cu afacerile ce-l privesc (.....)”. Se poete uşor constata faptul că are o predilecție spre domeniul agricol, fapt determinat și de perioada în care a apărut publicația.

Revista Orăştiei scria în numărul 18, din 29 aprilie 1895, despre o influenţă negativă a comasărilor asupra gospodăriei ţărăneşti: „Păşunile se dau domnilor şi ţăranii au terminat cu putinţa de a mai ţine o vacă cu lapte. An de an se duc cu sutele în ţări străine şi părăsesc vatra străbună. Braţele muncitoare se răresc, lucrul e scump, produsele ţăranului au preţ mic, sărăcia ia tot mai grozave dimensiuni, din cauza poverilor care s-au pus pe umerii ţăranului.”

În anul 1899, an cand și-a încetat apariția *Revista Orăştiei*, debutează o altă publicație, *Bunul Econom*, cunoscut ca un organ al Reuniunii Economice Pentru Agricultură, Industrie şi Comerţ, din Orăștie. Editorialul primului număr precizează: „(.....) *Bunul Econom* va da, însă, pe lîngă ştirile economice de tot felul, de aproape şi de departe, şi ştiri despre toate întîmplările de altă natură, bisericeşti, şcolare, culturale şi de orice soi, ce vor veni înainte în sînul poporului nostru, înşirîndu-le pe scurt, şi va avea şi o foiţă literară, de desfătare. (.....).”

Câțiva ani mai târziu, în 1907, a apărut într-un alt format, în capitala județului, municipiul Deva, ca „revistă pentru agricultură, industrie şi comerţ”, tot în acest an, după numai douăzeci și opt de apariții, încetându-și activitatea „din lipsă de

sprijin” şi aduce mulţumiri celor are au ajutat „această foişoară”, în ultimul număr al publicației.

Apărut la Orăştie între anii 1901 - 1905, ziarul *Activitatea*, publicație cu tematică politică, economică, socială şi literară, a abordat, într-o mare măsură, probleme din zona năzuinţelor şi idealurile naţionale. Ziarul și-a încetat apariția patru ani mai târziu, din cauze materiale.

Din 1902 s-a editat aici *Libertatea*, ziar cu cea mai largă traiectorie, puternic ancorat în viaţa socială şi politică a Transilvaniei, având ca redactor şi editor pe preotul ziarist Ioan Moţa. Cu aceasta se naşte „trustul de presă Ioan Moţa”, aşa cum îl defineşte istoricul Valentin Orga.[20] Este remarcabil faptul că *Libertatea* a apărută din iniţiativa a 26 de intelectuali români. În 1908, cei 26 de fondatori ai *Libertăţii* trec la ziarul *Lupta*, organ al PNR, înfiinţat la Budapesta, din acest an Ioan Moţa a imprimat gazetei un pronunţat caracter poporal care o va consacra în istoria presei române din Transilvania. Ziarul a apărut cu intermitențe până în 1940.

Din volumul *Urmașii lui Attila*, semnat de Radu Theodoru, printre primii scriitori de după cel de-al Doilea Război Mondial, promovat de regimul comunist, membru fondator al PRM, de unde a fost exclus, aflăm că la data de 16 mai 1903, Ioan Moța, redactorul șef al ziarului *Libertatea*, din Orăștie, este condamnat la un an de închisoare și amendat cu 1000 de coroane pentru articolul „A murit Matia. Și cu el dreptatea[21].” În același an, Iuliu Ioanovici, redactor tot la *Libertatea*, ar fi primit la rândul său cinci luni temniță pentru „agitație împotriva statului maghiar”, cuprinsă în articolul „Sus inimile voastre.”[22]

La 24 septembrie 1906, colaborator și el la ziarul din Orăștie, Ștefan Ciceo Pop este condamnat la trei luni de închisoare și amendat cu 800 coroane pentru doua articole publicate.[23] Avocatul apărării în cauza preotului Ioan Moța a fost Dr. Aurel

[20] Valentin Orga, *Moţa - pagini de viaţă, file de istorie*, Editura Argonaut, Cluj Napoca, 1999, p. 53.
[21] Radu Theodoru, *Urmașii lui Attila*, Editura Miracol, București, 1999, p. 14.
[22] Ibidem.
[23] Ibidem p. 16.

Vlad.[24] Dar iată că relația dintre cei doi nu a fost cea mai bună la începutul anilor 1930. Gazeta *Țara Noastră*, a cărei director a fost Octavian Goga se întreba: „Oare n-a osândit dl. Vlad, împreună cu colegul său dr. Iustin Pop, alt maniac, în congregrația județeană de la Devampe părintele Moța, pe Osvadă și pe alți români ardeleni, numindu-i „gunoaiele Ardealului", fiindcă au avut curajul să alerge de timpuriu întru întâmpinarea fraților desrobitori."[25]

Înainte de procesul în care a fost condamnat, amintit anterior, a mai fost găsit vinovat și pedepsit întru-un proces similar, tot pentru articole publicate în diverse ziare locale și regionale. *Foaia Poporului* scria: „După cele publicate în numărul trecut, privitor la lacoma întindere de mână a ministrului unguresc de interne, după crucerii ce noi cu atâta greu i-am adunat de la săracul popor românesc, publicăm azi în întreg cuprinsul ei sentința (judecata) ce s-a adus asupra acestor bani de către căpitanul poliției Sibiu."[26] Astfel, în ceea ce-l privește pe Ioan Moța, din sentință rezultă: „Ioan Moța, redactorul Foii Poporului", n. în Nojag, la 1868, gr-or. neînsurat, nepedepsit, au fost aflați vinovați de transgresiunea (vina) prescrisă în ordinațiunea (porunca) înaltului minister r. ung. de interne de la 16 aprilie 1882 nr. 18.613, săvârșită prin adunarea publică în toata țara, de milă pentru scopul ridicării unui monument lui Avram Iancu, fără a-și fi câștigat mai nainte îngăduinţa recerută și a fost pedepsit pe temeiul art. de lege 40 din 1879.[27] Motivarea sentinței arată: „Prin mărturisirile Iui L. Albini de la 27 şi Ioan Moţa, de la 29 Iunie, precum şi prin cele publicate în „Foaia Poporului“ şi „Tribuna, s-a dovedit că numiţii au adunat, prin ziarul săptămânal „Foaia Poporulu", deşi îndermul a venit dintr'altă parte, şi au primit ei personal milă în scopul ridicării unui monument lui Avram lancu, care milă n-a fost încă, şi nici nu era iertat se fie, întrebuinţată pe acel scop, prin care adunare au călcat amândoi ordinaţiunea în. ministerul reg. ung. de interne din 16 Aprilie

[24] Vasile E. Moldovan, *Proces de presă*, în *Foaia Poporului*, anul XI, nr. 20, 11 mai 1903, p. 230.
[25] *Însemnări* (f.a.), în *Țara Noastră*, anul XX, nr. 16, 13 aprilie 1930, p. 613.
[26] *Banii pentru Iancu* (f.a.), în *Foaia Poporului*. Anul III, nr. 29, Duminecă, 16/28 Iulie 1895, p.226.
[27] Ibidem.

1882 nr. 18.613—1882. (....)"[28] Pe lângă Ioan Moța a mai fost condamnat în acest proces T. Liviu Albini, propietarul ziarelor *Tribuna* și *Foaia Poporului*

Libertatea din Orăștie, citim în *Tribuna* (Arad), scria la data de 9 iunie 1906: „În ce privește comitetul Hunedoarei, noi așa știm, că nu Românii au umblat după pact, ci oamenii stăpânirii, capii administrației. Era tocmai în ziua când la Orăștie Românii ținuse adunarea de candidare pentru acest cerc (a doua zi de Paști). Venise la vorbirea d-lui dr. Vlad și amicii săi dr. Bontescu din Hațeg și dr. Iustin Pop din Deva. Trecuse adunarea și noi făceam la planuri de apărare, de organizare, nici nu visa nimeni între boi de „pace" în comitat, ci ne pregăteam chiar de război, când cu trenul de 4 ore după prânz, a sosit vicișpanul comitatului comitatului cu domnii Szentivany și Lazăr L., și căutând ei pe Români, le-au îmbiat pactul de pace. Și așa, cum au făcut-o nu numai cu știrea, ci chiar la îndrumarea ministerului de interne, precum o mărturisește dl. Lazăr L. (.....)"[29] Partea curioasă intervine abia spre finalul articolului, unde sunt menționate abuzuri ale autorităților. „Când după mișelia din 5 mai, la Dobra, Românii au întreveni la ministerul de interne, pentru a încredința susținerea ordinei la mai multă miliție și la mai mulți jandarmi, am văzut cu ce faptă a raspuns acel ministru. În loc de 80 ori 160, a trimis a doua oră 600-800 jandarmi! „Ca să fiți bine păziți și unii și alții!" le-a zis. Când apoi în congregrația din 29 mai Românii au interpelat pe vicișpan asupra abuzului de jandarmi la Dobra, d-sa a spus ce acea jandarmerie a fost trimisă în cerc direct de la guvern.(....)"[30]

Ziarul *Libertatea* a semnificat pentru Sebastian Bornemisa, cum însuși scria, „școala de gazetărie a părintelui Moța."[31] Din confesiunile ziaristului ardelean, unul dintre discipolii, cum vedem, al preotului Moța, descoperim semnificația ziarului *Libertatea*, rolul pe care l-a deținut și influența fondatorului ei asupra formării sale ca jurnalist „Ce era pe atunci Libertatea, aceasta o știe toată generația mea. Cel mai

[28] Ibidem, pp. 226, 227.
[29] Pactul (f.a.), în *Tribuna*, anul X, nr. 103, 31 mai 1996, p 2.
[30] Ibidem.
[31] *Almanahul presei române pe 1926*, editat de Sindicatul Presei Române din Ardeal și Banat, tipografia *Viața*, Cluj, 1926, p. 98

răspândit ziar poporal în Ardeal și Banat, scris de un condei excelent și cu o înrâurire covârșitoare în viața politică și culturală a poporului nostru. Cuvântul Lui era magic și faima lui îi era dusă până în cele mai ascunse cătune. Aici am învățat că a fi gazetar la noi în Ardeal însemnează a avea o viață plină de zbucium, de muncă neîntreruptă și de o încordare supraomenească de fiecare zi. (....)"[32] O altă publicație semnificativă a fost *Cozînzeana*, redactată şi tipărită la Orăştie în perioada 1911 - 1915, reluată apoi la Cluj. După cum susținea redactorul şi proprietarul ei, Sebastian Bornemisa, despre care scriam anterior că a fost format ca jurnalist în jurul preotului Ioan Moța: „ţinuta Cosînzenei noastre va fi vecinicul frumos". Sunt consacrate în paginile ei articole pe probleme politice, economice și sociale importante: Revoluţia de la 1848, Unirea Principatelor, Războiul pentru Independenţă etc. Prin consistenţa de idei şi diversitatea articolelor, *Cosînzeana* rămâne în istoria presei din România ca o publicaţie de largă cuprindere.

Lansată în anul 1910, revista *Studii Științifice*, întregind peisajul producţiilor jurnalistice din ținutul Orăştiei, cu orientare specifică pentru mediatizarea studiilor şi descoperirilor din diferite domenii ale ştiinţei, n-a rezistat pe piața media decât un an. În cele câteva numere editate, revista s-a arătat în permanenţă preocupată de soarta economică a României, în urma convenţiei comerciale defavorabile semnată cu Austro-Ungaria. Articolele, deși numele revistei sugerează, nu au întotdeauna un pronunțat caracter științific, publicând și editoriale sau articole de opinie.

Raportat la perioada 1895-1918, având în vedere tehnologia și instrumentele de care au beneficiat jurnaliştii în seccolele IX și începutul de secol XX, nu putem vorbi despre un jurnalism de investigație cum este definit și înțeles astăzi.

Perioada interbelică se face remarcată în peisajul mass-mediei din Orăștie prin publicații ca *Solia Dreptății*, *Garda de fier* sau *Solia*, cu principală țintă în zona politică. Se cunosc, inevitabil influențe venite din această direcție, cu atât mai mult în deceniul al III-lea, secolul XX. Altă publicație apărută în perioada menționată a

[32] Ibidem.

fost *Noutatea* (1932 - 1934), având ca slogan „cele mai senzaționale știri, bune și rele, din toată țara și din străinătate”. Tot în perioada interbelică, începând cu 1919, se reînființează *Libertatea*, gazetă a cărei apariție a fost pentru o perioadă întreruptă. Ziarul cunoaște, după această dată, implicații naționaliste, cu atac direct la dr. Aurel Vlad, întro-o perioadă în care antisemitismul și șovinismul atinge dimensiuni îngrijorătoare în spațiul românesc. „(....) În ziarul *Libertatea*, din Oraştie, citim un lucru foarte urât şi anume: Or. Sebestyén, conducătorul cancelariei advocaţiale a D-lui Dr. Aurel Vlad, a umplut foaia de recensământ cu răspunsuri ungureşti. Când poliţia i-a cerut să facă răspunsurile în limba română, el a refuzat. A trebuit ca agentul de poliţie să cheme vecinii, ca prin ajutorul lor să poată complecta buletinul. Acest fapt e foarte dureros. Înţelegem să fii patriot, dar nu până la exces. Dacă Ungurii din Ardeal se dedau la astfel de fapte îndreptate contra statului şi contra ordinei, atunci n-au la ce să vocifereze de tratamentul care se va înăspri mai mult. Statul român dă drepturi largi minorităţilor cu condiţia să nu abuzeze de ele, la caz contrar va lua măsurile necesare. Iar D-nul Dr. Aurel Vlad de ce mai ţine în casa Dumnealui un şovinist maghiar? Nu sunt destui români cari ar putea să ocupe cu demnitate acest post. D-le Vlad dacă eşti „naţionalist” fii în toate ocaziile (....)”[33]

Tot niște acțiuni definite ca „antiromânești”, au determinat realizarea unor serii de articole în același ziar, *Libertatea*. Astfel, în numărul 37, din 11 iulie 1926, a ziarului, pe prima pagină, în articolul cu titlul „Stările din Basarabia. – Sufletul românesc, prea umilit! – Ce au făcut prefecţii judeţelor basarabene de 9 ani, pentru schimbarea acestor stări de nesuferit!” este relatată o acţiune de forţă asupra redactorilor şi a ziarului de limbă română „Împăratul Traian” din Tighina.

„În numărul nostru trecut arătam ce păţeşte gazeta românească *Împăratul Traian* din Tighina. Şi spuneam că e o ruşine pe un oraş, scaun de judeţ, că nu are încă o tipografie românească, ci lasă o foaie românească să îndure umilirile pe care le îndură *Împăratul Traian*, trăbuind să ţină şi ea sărbătorile jidoveşti! Pe când

33 *Fatpte urâte*... (f.a) în *Clujul Românesc*, nr. 24, Cluj, 5 Iunie 1927, p. 2.

scriam necăjiţi acele ştiri, sufletul nostru simţea, prin telegrafia fără fir ce se vede că este între suflete fără ca s-o putem pipăi, că la Tighina se petrec lucruri dureroase surioarei gazetei româneşti de acolo. Căci iacă ce cetim în numărul mai nou al foii din Tighina, tipărită acum la Iaşi: Izgoniţi din Tighina pentru a doua oară în glorioasa cetate a Iaşilor, leagănul de înfrăţire şi de unire al întregei naţii româneşti.

Pentru întâia oară ne-a alungat de la Tighina la Chişinău boicotul (refuzul de a tipări) al tuturor tipografiilor evreeşti, care nu vor să ne ierte nici cel mai sfios naţionalist „cu nimic nu i-am ocărât pe evrei niciodată, dimpotrivă, în nenumărate rânduri i-am dat ca pilde demne, (vrednice) de imitat (făcut la fel), şi nici nu vom face aceasta nici în viitor), iar a doua oară suntem alungaţi din Tighina de nemaipomenitele piedici supărătoare ce ni le face tipografi a evreiască a dlui Abelman din Tighina (….) Umilinţele prin care am trecut până acum, nu o dată au făcut să-mi tremure peniţa în mână de resvrătire sufletească! El, tipograful, îmi făcea controlul articolelor mele. Apoi personalul său se obrăznicea în fiecare zi. Răbdându-le pe toate, a început să urce preţul la fiecare număr nou. (.....)”

Ajunsă la Orăştie, lipsa a două coloane de text de pe prima pagină a ziarului *Împăratul Traian*, a generat o serie de articole ale redactorilor de la *Libertatea*. în mai multe numere consecutive. Constatările au fost, tipic perioadei, de „cenzura jidovească.” La solicitarea redacţiei *Libertatea* din Orăştie, directorul gazetei româneşti *Împăratul Traian* din Tighina preciza faptul că: „Greutăţile cu care scot această foaie, singura scrisă româneşte aici, sunt de necrezut. Am trei cenzuri (trei vămi, opritori spre cercetare): întâi cenzura oficială; a doua cenzura spaţiului (a locului ce-i stă la îndemână pentru scris) gazeta mea fiind cea mai mică din ţară! (şi aşa nu-l lasă să scrie mult!...); a treia şi cea mai groasnică e cenzura tipografului evreu care îmi cenzurează articolele zicând că el nu poate tipări ceva împotriva neamului său evreiesc!” Articole similare se regăsesc cu regularitate în majoritatea gazetelor cu orientare naționalistă, editate în Orăștie, Balaj, Sibiu, Alba etc., multe dintre ele susținute de personalități din mediul teologic.

Se apreciază faptul că presa română de după actul de la 1 decembrie 1918 nu mai seamănă deloc cu cea de dinaintea unirii de la Alba-Iulia. Acum se produce, cum constata Agârbiceanu, „moartea unei prese”: „(.....) căci s-a schimbat însăşi structura socială, s-au schimbat preocupările principale ale societăţii. Marele ideal, odată atins, s-a răsturnat un echilibru normal: au pornit să se evidenţieze apetiturile de ordin material în locul aspiraţiilor de ordin naţional, cultural ori moral. Vina acestor stări de lucruri este a acelora care s-au grăbit să vină cu luptele de partid să divizeze Ardealul, împărţindu-l în tabere de interese de alt ordin decât cel general, românesc. “(.....)[34]

Activitatea gazetărească își pierde și mai mult din vigoare în perioada comunistă, fenomen întâlnit la scară largă după instaurarea guvernului Dr. Petru Groza. După 1945, una câte una, dispar toate publicațiile, singurul ziar care se mai difuza era cel județean, tipărit la Deva și controlat de Partidul Comunist, *Drumul Socialismului*. Jurnaliștii, unii s-au reorientat către alte profesii, alții au continuat să lucreze la ziarul județean, nu însă pe investigații jurnalistice. Este cu atât mai trist ceea ce s-a întâmplat după instalarea comunismului, dacă ne gândim că aici s-au editat cele mai multe ziare de mare importanță.

Nici perioada postrevoluționară nu a mai cunoscut nimic din ceea ce a însemnat din punct de vedere jurnalistic ținutul Orăștiei. Au fost editate și continuă să apără ziare ca *Informația, Vorba* sau *Palia*, cel din urmă fiind primul ziar indepedndent, înființat imediat după revoluție. A apărut la 1 Martie 1990. Ziarul și-a propus încă de la primul număr, ca politică editorială, să fie „o adevărată tribună de idei şi opinii”. Iniţial a apărut lunar, din anul 1996 îşi schimbă denumirea în *Palia Expres*, publicaţie bilunară.

Primul colectiv redacţional a fost compus din Călin Cordea, redactor şef; Mihai Murg, redactor şef adjunct; Gabriela Hodoroc, secretar de redacţie; Petru

34 Valentina Orga, *Moţa. Pagini de viaţă. File de istorie*, Editura Argonaut, Cluj Napoca, 1999, p. 74.

Baciu, secretar literar; Nicolae Adam, Eugen Turdeanu, Teodor Iordan, Marcel Munteanu, redactori.

Toate cele trei publicații acordă spații largi domeniului cultural-literar, mult prea puțin se mai poate vorbi despre jurnnalism de investigație, deși în colectivul redacțiilor se regăsesc jurnaliști cu astfel de pregătire și experiență. Ioan Vasiu, fost redactor în cadrul Studioului de Televiziune *3TV Deva*, unde a realizat emisiunea interactivă „Invitații Orăștiei”. Din luna martie 1993 și până în aprilie 1996 a fost redactor șef al publicației, cu apariție lunară, *Informația Orăștiei*. La fel, Daniel Marian, jurnalist cu o prodigioasă activitate la publicațiile *Cotidianul, Oglinda* și *Actual*, din Deva; redactor corespondent la agenţia internaţională de presă *A.M. Press*. A lucrat la *Radio Deva*, ca redactor corespondent la cotidianele *Ziua, România Liberă, Transilvania Jurnal, Jurnalul Naţional, Evenimentul Zilei*.

Presa din capitala de județ

Capitală de județ, Deva a cunoscut, la rândul ei, o bogată activitate jurnalistică în toate perioadele esențiale din istoria presei Transilvane. La începutul secolului XX apăreau în acest teritoriu publicații ca: *România Liberă, Poporul, Gazeta Inidoarei, Gazeta Hunedoarei, Horia, Hunedoreanul, Lancea.*

În primul deceniu al secolului, cel mai important ziar care a activat în municipiul Deva a fost *Bunul Econom*. Înființat în Orăștie, ziarul își schimbă în anul 1907 sediul în Deva. Motivul îl aflăm din editorialul „Bun rămas, Orăștie": „Cu 1 Decembrie 1907 tipografia „Minerva" şi „Bunul Econom" au trecut în proprietatea băncii „Industria" din Deva. Mutarea, multele pregătiri şi formalităţi abia în 15 Decembrie 1907 le-am putut în parte termina. Din cauza aceasta şi acest număr, redactat în Orăştie de alţii, abia acum apare. Grosul lucrării deci abia de aci încolo începe. O ilustră pagină a unei binecuvântate lucrări de 20 ani s-a început la finele anului 1888, când s-a întemeat tipografia „Minerva", ca societate pe acţiuni în Orăştie şi s-a terminat la 20 Noembrie 1907. O pleiadă de distinşi bărbaţi, ca Dr. Ion Mihu, Dr. Stefan Erdélyi, Dr. Aurel Muntean, Dr. Silviu Moldovan, Petru Dragits, Laurian Bercian, Simeon Corvin, Aurel P. Bârcianu, acum răposat şi alţi amici pus-am cu toţii umăr la umăr, când împreună am înfiinţat acest altar culturii române. Rezultatul unei lucrări rodnice sufleteşti îl dovedeşte faptul că Orăştia, cea neînsemnată la 1900, a devenit un puternic centru cultural cu 2 tipografii române şi 4 foi româneşti, 1 ziar de anunţuri în trei limbi, 1 tipografie ungurească cu 1 ziar unguresc. Murind directorul Minervei, institutul cu „Bunul Econom" împreună s-a licitat şi era să se mute într-alt comitat, dacă părintele protop Vasilie Domşa nu le cumpăra. (...)

Cumpărând totodată şi tipografia cu librăria domnului Petru Simtion din Arad, acesta asemenea să mută la Deva, prin ce tipografia combinată a industriei a

devenit una dintre cele mai mari tipografii din Ardeal, carea poate primi orice concurenţă chiar şi cu stabilimente mari. Întreagă afacerea valorează circa 60.000 cor., dar costă pe institut loco (sic) Deva abia suma de 10.000 cor. şi vreo 2000 capital de circulaţiune, laolaltă 12.000 cor. Având în vedere că spesele de regii sunt relativ moderate şi că avem asigurata o clientelă îndestulitoare: tipografia şi librăria nonstră sunt o splendidă operaţie de bancă (….)”.[35]

Una dintre temele tratate de către jurnaliștii ziarului *Bunul Econom* se referă la exploatarea pădurile, subiect sensibil și astăzi în spațiul public. „(…..) Am văzut cum cele 25.000 jughere de pădure fost odată a comunelor românești spre Valea Lotrului, astăzi în posesiunea universității săsești de la noi, date în tăiere pe 40 de ani unei societăți ungare-italiene cu un prețde 18 milioane (…..)”. Se arăta în *Bunul Econom*. În continuarea materialului, autorul, care nu se semnează, întreabă „câtă bogăție nu cuprinde în sine pădurile din părțile Făgărașului, Brașovului, Cincului, Bistriței, Năsăudului, Maramureș și Caraș Severin? Cine le exploatează pe toate acestea? Câți români sau câte societăți românești se ocupă cu exploatarea. Nici una (.....)”.[36] Se constată faptul că: „(…..) Exploatatorii pădurilor de la noi, cum si a minelor, sunt tot străini, și cum se vede chiar și în România, preciunații au ajuns prin ocrotire din partea stăpânirei să se facă nu exploatatori cinstiți și adevărați ci torturători ai populațiunei române din acele părți. Avem ceva cunoştințe din cele publicate dincolo în coloanele „Neamului românesc” despre isprăvile ce le pot comite perciunații din valea Lotrului (.....)”. [37]

Alte materiale, relevate în mai multe numere ale gazetei, au în vederea „Istoria proprietăţii de pământ la românii de la noi”. O istorie cu implicații politice, păguboasă pentru țăranii români. Trebuie ținută seama și de faptul că articolele s-au scris și documentat în anul petrecerii răscoalei țărănești, 1907.

---

[35] August A. Nicoară, *Bun rămas, Orăștie*, în *Bunul Econom*, nr. 46/47, 18 Decembrie 1907, pp. 1, 2.
[36] *Exploatarea Pădurilor*, (f.a.), în *Bunul Econom*, nr. 40/41, 27 Octombrie 1907, p. 9.
[37] Ibidem, p. 10.

În perioada interbelică și în Deva, la fel ca în Orăştie, se înființează un număr important de ziare și reviste de importanță majoră. Astfel apare în 1919 gazeta *România Liberă*, publicație care s-a remarcat în peisajul publicistic hunedorean prin dârzenia cu care a abordat problemele sociale, politice și economice de la sfârşitul deceniului al II-lea, secolul XX. De numele ziarului a fost legat, încă de la primele numere, dr. lui Petru Groza, care a deținut calitatea de director. La 17 octombrie 1920 *România Liberă* devine ziar naţional, având ca redactor responsabil pe A. Mănciulescu, continuând orientarea dată de Petru Groza. La 25 septembrie 1921 îşi schimbă denumirea în *România*, iar la 5 februarie îşi anunţă cititorii că va apărea la Cluj, cotidian național.[38]

Din 1922 apare *Gazeta Inidoarei*, care își va schimbă denumirea în *Gazeta Hunedoarei* odată cu anul 1941. Se declară „organ independent de unire, acţiune şi înfrăţire românească". Un deceniu mai târziu, în 1932 se înființează gazeta *Horia*, organ oficial al Frontului Plugarilor din județul Hunedoara, gazetă care apare cu intermitențe până în anul 1946.. Ziarul a reflectat, în general, programul politic al lui Petru Groza după întoarcerea sa la Deva și retragerea din viața politică bucureșteană (1931).

În anul 1937 vede lumina tiparului *Hunedoreanul*, săptămânal independent, care încetează să mai apară după numai câțiva ani. Ziarul a prezentat numeroase articole, anchete și reportaje din întreg județul Hunedoara, acoperind toate domeniile de activitate. A fost, poate, unul dintre codidianele cele mai repreentative prin calitatea articolelor, combativitatea problemelor de ordin social, politic și economic, cu toată că a avut o viață scurtă. Tot în această perioadă mai apare *Lancea*, ziar social și de informații, apărut la Deva și reluat la Brad, în 1939, unde devine „foaia moților de pe Criș și din Munții Apuseni". Din paginile lui aflăm că acesta se vrea „opaiț într-o pustietate de întuneric".

[38] Ştefan Nemecsek, *Presa hunedoreană* (de la origini până în prezent), vol. II, Editura Realitatea Românească, Vulcan, 2007, p. 349.

Dimensiunea antisemitismului și a xenofobiei în spațiul hunedorean crește cu fiecare an. Un ziar ardelean din Cluj scria, ca dovadă că problema evreilor era una serioasă, în viziunea gazetarilor interbelici,. „Un cititor cu bun gând al „Libertății" din Orăștie scoate la iveală că în România de azi se află 168. 000 de crâșme. Din acestea, numai 32. 000 le au creștinii (aici sunt numărați și ungurii, și rușii, și toate celelalte neamuri din țară) iar 136.000 de crâșme sunt toate în mâinile jidanilor. (....)"[39]

Se remarcă cu regularitate în peisajul publicistic din județ disputele aprinse dintre jurnaliștii maghiari și cei români. Relațiile interetnice nu sunt mai bune nici cu reprezenții presei de limba germană. În anul 1943, când baronul von Killinger a luat inițiativa înființării în Transilvania a unei asociații de presă de limba romano - germane, Sindicatul Presei Române din Ardeal și Banat a înaintat Ministerului Propagandei și prefectului de Hunedoara, în calitate de președinte al asociației, un vehement protest, din care reiese: „Sindicatul Presei Române din Ardeal și Banat a lut cunoștință cu profundă surprindere de constituirea „Asociației Ziariștilor Români și Germani din Județul Hunedoara". Trebuie să mărturisim cu sinceritate că această inițiativă ne-a surprins dureros. În primul rând pentru motivul că ziariștii români din Ardeal și Banat sunt organizați în cadrul Sindicatului Presei Române din Ardeal și Banat, care este succesiunea fundației Dr. Ion Mihu, înființată încă în 1910 sub regimul unguresc. Dintre membrii noștri fac parte toți purtătorii de condei ai provinciei de dincolo de carpați, profesioniști și publiciști. În al doilea rând, nu ne putem ascunde mirarea că s-a inițiat tocmai la Deva, capitala județului pur românesc și din moși strămoși românesc, o acțiune împreună cu ziariștii germani. Nu este necunoscut faptul că se urmărește cu vădită tendențiozitate a se înfățișa județul Hunedoara ca o punte de trecere între grupul etnic german șvăbesc din Banat și grupul săsesc din Ardealul de Sud. Constituirea în orașul Deva a unui sediu regional

[39] *136.000 crâciumi evreiești în România* (f.a.), în *Clujul Românesc*, anul II, nr, 32, 10 august 1924, p. 1.

german a fost înfățișată ca realizarea acestui deziderent, după cum dovedește darea de seamă, publicată la timpul său în Südost Deutsche Tageszeitung, din Timişoara. Constituirea unei asociații comune a ziariștilor români și germani din Hunedoara va constitui desigur o dovadă propagandistică, că în străvechiul județ dacic al Hunedoarei, elementul german este la egalitate cu elementul românesc (.....)”.[40]

Numerase alte articole mai au în vedere situația fostului premier Petru Groza, unul dintre cei mai importanți oameni politici din județul Hunedoara, dar și om de afaceri iscusit., după unele aprecieri, acesta ar putea reprezenta încarnarea lui Homo transylvanicus,[41] care, fără a-şi renega propria identitate originară, se mişca în voie în diferite sfere naţionale şi socioculturale.[42] Personalitatea sa a marcat nu doar zona politicî, fiind și, ocazional, jurnalist.

Politicianul hunedorean deținea în propietate o moşie impresionantă, pe care și-a sporit-o prin intermediul unor afaceri cu statul român, conform materialelor publicate în ziarele locale. Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Hunedoara, Deva păstrează mai multe dosare în care omul politic era reclamat pentru infracţiuni economice, dar şi reclamant în procese de calomnie, intentete ziarelor locale, *Solia Dreptății* și *Poporul*. În anul 1933, Petru Groza îl chema în faţa instanţei, pentru „ofensă adusă prin presă”, pe Eugeniu Herbay, autor al unui articol în ziarul *Poporul*, din Deva, obiectul cauzei l-a constituit modul în care a fost descries fostul premier, catalogat ca fiind „grandoman“, „îngâmfat“, „închipuit“ şi „domn greţos“.[43]

În 1935, fostul lider politic a chemat din nou în judecată un ziar hunedorean, pentru „insultă adusă prin presă.” Aurel Vlad, directorul publicaţiei *Solia Dreptăţii*,

[40] E. Bocșa Mălin, *Lupta Presei Tranvilvane*, colecția „Voința Transilvaniei”, București, 1945, pp. 83, 84.
[41] Stefano Bottoni, *Transilvania roşie*. *Comunismul român* şi *problema naţională 1944–1965*, Editura Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, Cluj-Napoca, 2010.
[42] Cfr. biografiei lui D. L. Bîtfoi, *Petru Groza, ultimul burghez. O biografie*, Compania, Bucureşti, 2004.
[43] Daniel Guță, *Petru Groza, magnatul cu probleme penale: dosarele cu afaceri dubioase şi calomnii au zguduit România interbelică*, 01.02.2015, www.adevarul.ro, accesat ultima dată pe data de 20.01.2015 la URL adev.ro/nj3w84

a fost reclamat pentru „afirmaţii ofensatoare”, iar printre martorii citaţi la procesul cu pricina s-au numărat oamenii politici ca Octavian Goga sau Iuliu Maniu. „O mică gazetă, care apare sub titlul *Solia Dreptăţii*, sub numele fostului ministru dr. Aurel Vlad, dispărând peste noapte redactorii responsabili din fruntea ei, inventează lucruri mincinoase şi dezbateri inexistente în sarcina comitetului unei organizaţii legale sub preşedenţia mea”, reclama Petru Groza.[44]

„Precum se vede, domnul Groza şi-a scos turma la vânzare şi vrea să-i vândă pe cei opt mii de naivi care au votat cu Frontul Plugarilor. Vom vedea ce preţ va căpăta pentru turmă şi câţi dintre frontişti s-or lăsa văduviţi, ca demagogul să-şi joace şi pe viitor mendrele”, arăta textul incriminat de Petru Groza. [45]

Fostul premier solicita despăgubiri de un leu ziarului şi plata cheltuielilor de judecată şi se baza pe declaraţiile martorilor Octavian Goga şi Iuliu Maniu. „Nu am nicio cunoştiinţă despre ceea ce sunt întrebat. Atât pot să adaug că, după cât îl cunosc pe domnul Petru Groza, această afirmaţiune nu corespunde adevărului“, declara Octavian Goga.[46] „Domnul Petru Groza, nici direct, nici indirect nu mi-a vorbit despre planurile sale politice. Ocazional întâlnindu-mă cu domnia sa, am putut să constat simpatia sa neschimbată faţă de dl. Mareşal Averescu, cum şi bunele sale sentimente faţă de atitudinea mea politică“, declara la rândul său Iuliu Maniu. Instanţa a decis în acest caz că nu se impune pedepsirea reprezentantului ziarului *Solia Dreptății*. [47]

Recent, în toamna anului 2013, presa locală din județul Hunedoara, anume *Ziarul Hunedoreanului*, a dezvăluit din nou ițele uneia dintre afacerile fostului ministru și diplomat, despre care s-a făcut vâlvă și în presa interbelică, dar care a fost trecută repede cu vederea. Este vorba despre cedarea, prin închiriere, a hotelului Crucea Albă, situat în centrul istoric al municipiului Deva.

---

[44] Ibidem.
[45] Ibidem.
[46] Ibidem.
[47] Ibidem.

Jurnalistul Daniel Guță arată în materialul publicat în *Ziarul Hunedoreanului* faptul cum: „În 1938, Primăria Deva a fost de acord să îi cedeze, prin închiriere, hotelul Crucea Albă, unul dintre cele mai populare locuri din centrul istoric şi comercial al oraşului. (.....) În anii 1920, hotelul a fost mistuit de un incendiu şi apoi a fost reclădit şi i-a mai fost adăugat un nivel. Omul politic Petru Groza, retras în reşedinţa sa din Deva în perioada interbelică pentru a se ocupa de afaceri, a pus ochii pe hotel şi cafenelele sale datorită popularităţii acestuia. În luna mai a anului 1938, Petru Groza şi Primăria Deva semnau contractul de închiriere pentru celebrul complex Crucea Albă. Chiriaş de lux Preţul plătit de omul de afaceri pentru închirierea hotelului şi apartamentelor de pe vechea stradă Regina Maria era de 250.000 de lei pe an, în patru rate, iar contractul a fost semnat pentru zece ani. În acea perioadă suma de 250.000 de lei echivala cu aproximativ 100.000 de lei în zilele noastre (.....)”.[48]

Din contractul de închiriere rezultă: „Contract de închiriere, care s-a încheiat între Primăria comunei urbane reşedinţă de judeţ Deva, iar pe de altă parte între dl. Dr. Petru Groza în următoarele: 1. Oraşul de reşedinţă Deva dă în chirie, începând cu 1 iulie 1938, edificiul Crucea Albă, proprietatea oraşului, aflător în Strada Regina Maria nr. 14, constătător din hotel, restaurant, localuri pentru cafenea etc., cu toate apartamentele şi dependinţele sale. 2. Durata de închiriere este de zece ani, cu drept de prelungire pentru chiriaş încă cinci ani. 3. Chiria este de 250.000 de lei, plătibilă în patru rate egale, anticipat....”. [49]

Important lider politic din județul Hunedoara, militant pentru marea unire, Amos Frâncu, de profesie avocat (n. 28 ianuarie 1866 în Baia de Criș, Hunedoara - d. 3 noiembrie 1933 în Cluj-Napoca) înainta în anul 1925 un memoriu primului ministru prin care solicita, printre altele, „primenirea întregului aparat administrativ, judecătorec, a siguranței publice, silvice și agrare, reorganinzând în prima linie

[48] Daniel Guţă, *Înaintaş “de seamă”. Şi Petru Groza a făcut afaceri cu statul. Aflaţi ce business a făcut Groza cu Primăria Deva,* în *Ziarul Hunedoreanului, 16.10.2013,* p. 3.
[49] Ibidem.

Comitetul Agrar, cu revocarea mandatului dlui Petru Groza, incompatibil ca interesat la societățile. (....)”[50]

Apărut la Deva în 1944, *Zori Noi*, organ al Regionalei Partidului Comunist Alba - Hunedoara, care își asumă această calitate, subliniind faptul că „n-a putut timp de ani îndelungaţi să se adreseze în mod deschis maselor”, ziarul a folosit ca material propagandistic, exploatând în articole situaţia grea a populaţiei de după război si militând pentru „progres şi lumină, pentru democraţie, pentru o Românie liberă”. Ziarul își mută redacția ulterior în Valea Jiului.

În mod ironic, perioada imediat după anul 1945 este profund marcată de regimul premierului mai sus amintit. Din acest an, trăsătura comună în presa din întreg județul a constituit-o cenzura. Din 1949, 7 noiembrie, apare *Drumul Socialismului*, ca organ al Comitetului județean PMR Hunedoara și al Comitetului provizoriu județean, care și-a propus de la primele numere să militeze pentru „cauza nobilă a construirii socialismului”. De aceeași publicație își leagă destinul tragic și jurnalistul devean Carol Drozd, care și-a pierdut viața într-un lan de porumb, cu ocazia unei silnice ieșiri la munci agricole a personalului ziarului.[51]

Revoluția din decembrie 1989 a găsit pe ziariștii de la ziarul *Drumul Scialismului* într-o atmosferă de totală confuzie, nu s-au pierdut însă cu firea și au găsit de putință să se alăture protestatarilor, era momentul să scrie ce simt, și nu ce li se dictează, au hotărât astfel schimbarea denumirii ziarului în *Cuvântul Liber* și o nouă politică editorială, una a libertăţii şi a adevărului. În dimineaţa zilei de 23 decembrie 1989 noul ziar era răspândit în tot judeţul. În articolul de fond “LIBERTATE ŞI ADEVĂR” al primului număr se preciza: „(.....) Aşadar, iată-ne liberi! Liberi într-o ţară minunată, al cărei popor, într-un iureş nestăvilit, a spulberat, ieri, de la putere, pe dictatorul şi tiranul României, Ceauşescu şi numeroasa lui familie hrăpăreaţă şi avară. Bucuria acestui moment istoric este imensă, nemărginită.

[50] I.C. Cătuteanu, *Din Țara Moților Năpăstuiți*, în *Înfrățirea Românească*, anul I, nr. 3, 1925, p. 3.
[51] Tiberiu Vanca, *Anotimpurile agorei*, Editura Călăuza v.b., 2007, p. 23.

Poporul, cel care făureşte istoria, şi-a făcut dreptate. Mişcarea populară, mişcarea de reînnoire începută la Timişoara cu jertfe omeneşti, cu tribut sângesros plătiţi tiranului însetat de putere şi măreţie a continuat la Bucureşti, în capitala patriei, s-a extins cu repeziciune în toate oraşele ţării. (.....)”[52]

„(....) Da! Au apus: „epoca de aur”, „epoca de lumină”, „anii ctitorului genial”, „eroului între eroii neamului”, care atunci când poporul n-a mai putut îndura jugul tiraniei şi s-a ridicat la luptă a dat bir cu fugiţii ca cel mai mişel dintre mişeli. Da! Acum suntem liberi, iar fericirea noastră este nemăsurată. A poporului şi a noastră a ziariştilor, căci noi am fost umiliţi şi obligaţi să scriem şi să publicăm minciuni, ca nu cumva adierea adevărului să zgârâie urechea tiranului şi a acoliţilor săi. Acum şi pentru noi a venit libertatea, şi pentru noi cuvântul a devenit liber, ca pentru întregul popor!

Cetăţeni, stimaţi OAMENI! Ieri, după marea adunare populară din Municipiul Deva, colectivul ziarului, care a aderat fără rezerve la noul curs al vieţii din patria noastră, care şi-a pus imediat capacitatea şi puterea de creaţie în slujba poporului, s-a întîlnit cu un grup de muncitori, intelectuali şi studenţi şi au deliberat asupra viitorului ziarului. Aşa s-a născut „CUVÂNTUL LIBER!”, ziar al judeţului Hunedoara, al cărui prim număr apare astăzi, şi care dorim să fie un ziar al cetăţenilor liberi. “CUVÂNTUL LIBER”. Într-o ţară liberă. Mulţi nu credeau să mai apuce aceste zile. E minunat! Totul e minunat şi frumos, şi de necrezut, dar totuşi adevărul adevărat! Programul ziarului nostru, succint exprimat, poate fi cuprins în două cuvinte: „LIBERTATE şi ADEVĂR!” Da. Adevărul mult jinduit va fi întotdeuna deviza “Cuvântului Liber”. Şi vom lupta pentru adevăr, pentru libertate, vom lupta ca negura care ne-a întunecat viaţa, ani de-a rândul, să nu se mai întoarcă niciodată. CETĂŢENI, CITITORI! Cu sprijinul dumneavoastră vrem să vă satisfacem dorinţa de cunoaştere, de adevăr, de educaţie, de cultură. „Cuvântul Liber” deschide tuturor accesul spre exprimarea liberă a ideilor şi părerirlor proprii,

[52] *LIBERTATE ŞI ADEVĂR* (f.a), în *Cuvântul Liber*, Anul I, nr 1, 22 decembrie 1989., p. 1.

de interes general sau particular, care nu contravin idealurilor poporului. Fie ca acest prim număr să întrunească măcar o parte din aşteptările cititorilor. Viaţa curge înainte, ziarul va apare cotidian, cu excepţia zilei de luni, a fiecărei săptămâni. Avem timpul în faţă, un timp nou, minunat, un timp al libertăţii şi adevărului!”[53]

Referindu-se la ziarul *Cuvântul Liber*, Ştefan Nemecsek descria faptul că „Ziarul nu a avut o atitudine negativistă, nu a căutat lipsuri cu lumânarea, ci dimpotrivă, când s-au făcut lucruri utile pentru comunitate; introducerea gazului metan, renovări de şcoli, alimentări cu apă, modernizări de drumuri etc., le-a reflectat pe larg, în adevărata lor lumină. Spre nemulţumirea unor pirmării şi consilii locale lipsurile atârnau mult mai greu în balanţă, redacţia afirmând mereu acest lucru, în mod clar, răspicat şi fără echivoc, în coloanele ziarului. Nu a fost practicat însă cu consecvenţă jurnalismul de investigaţie (…..)”.[54]

După 1989 municipiul Deva abundă în periodice de tot felul, apar numeroase publicații în paginile cărora își găsesc spațiu și investigațiile jurnalistice. Au fost tipăritr ziare ca: *Viața, Viitor, Expres, Realitatea, Oglinda, Actualitatea, Accent, Ecoul, Lumea de azi, Cuvântul Liber, Hunedoara Expres, Hunedoreanul, Servus Hunedoara, Mesagerul Hunedorean, Replica, Călăuza, Gazeta de Hunedoara.* Dintre acestea se remarcă cel mai bine, în anii de după revoluție, *Cuvântul liber*. Până în anul 2006, ziarul a deținut rolul de lider autoritar în mass-media locală, alături de *Hunedoreanul*. La începutul lunii septembrie 2007, *Cuvântul Liber*, cel mai longeviv ziar din județul Hunedoara, își încetează apariția, apare în locul său *Hunedoara Expres*. Ziarul a continuat să publice articole, informații, știri și analize pe teme de actualitate, dar și multă publicitate, încât nu a mai reușit să se mențină după această dată, sub nicio formă, la nivelul *Cuvântului Liber*.

Fondată în anul 1990, la 1 februarie, sub coordonarea scriitorului Valeriu Bârgău, gazeta *Călăuza* s-a remarcat la rândul ei prin diversitatea materialelor, de la

[53]Ibidem.
[54] Ștefan Nemecsek, *Presa hunedoreană (de la origini până în prezent)* vol. I, Editura Realitatea Românească, Vulcan, 2006, p. 186.

informaţie, articole, reportaje, la interviuri, materiale de investigaţie, anchete de presă. La fel ca în cazul ziarului *Cuvântul Liber*, din anul 2007 își începe declinul, doi ani mai târziu încetează să mai apară

O moarte lentă a avut-o și *Hunedreanul*, ziar cu o mare orientare, înființat în anul 2000. Ziarul a acordat spații largi jurnalismului de investigație. Un articol investigativ răsunător și care a ținut prima pagină a ziarelor locale a fost cel semnat Tudor Ştirbu: „Bota este un virtual infractor”, unde autorul a prezentart cazul Pompiliu Bota, cel care a înfiinţat prima structură independentă de avocatură din ţară, baroul constituţional român, condamnat în 2009 definitiv de către instanţă la un an de închisoare pentru exercitarea fãra drept a profesiei de avocat. Ziarul a trecut în 2008 în mediul online, încetând să mai apară pe hârtie, astăzi nu mai apare deloc.

Singurele ziare, deschise spre jurnalismul de investigație, care mai apar astăzi sunt: *Replica, Gazeta de Hunedoara, Mesagerul Hunedorean, Servus Hunedoara, Glasul Hunedoarei* și numerose portaluri de știri.

Se remarcă această tendință spre presa online, mai ales în ultimii ani. Deși continuă să apară în formatul tipărit, cotidianul *Ziarul Hunedoreanului,* apreciat ca „cel mai citit ziar din județ”, se face remarcat și în mediul online, intuind tendința cititorilor spre spațiul virtual.

Cu referință la instituția Consiliului Județean Hunedoara, Marcel Bot, redactor la *Ziarul Hunedoreanului*, cu activitate în presa de investigație, descria în luna aprilie a anului 2015 în ziarul amintit faptul că „(…..) Preşedintele interimar Dorin Oliviu Gligor se dovedeşte a fi un foarte fin cunoscător al investiţiilor prioritare pentru dezvoltarea judeţului „pe principii economice corecte”. În acest moment, judeţul Hunedoara bate pasul pe loc din lipsa unor mijloace adecvate de transport VIP-uri. Conducerea „decartelată” a Consiliului Judeţean s-a lansat în achiziţionarea a trei Jeep-uri, fără să organizeze licitaţie electronică, cu cerere de ofertă, iar atribuirea să se facă în sistem „offline”, adică departe de ochii curioşilor. Aceste detalii din fişa de procedură ilustrează „totala transparenţă” impusă de Gligor

la Consiliul Judeţean (…..)".[55] În același material, jurnalistul hunedorean mai scria: „(…..) Pentru cele trei Jeep-uri, Consiliului Judeţean a „dedicat" un buget de 193.548,39 lei fără TVA. Două miliarde de lei vechi. Maşinile cu tracţiune 4X4 vor fi dotate, obligatoriu, cu aer condiţionat, Radio cu CD şi sistem de difuzoare audio inclus, pachet fumători (scrumieră şi brichetă) banchetă spate rabatabilă fracţionat, scaune faţă încălzite şi un portbagaj modest cu volum de minim 400 de litri (…..)".[56]

„(…..) În locul celor trei maşini de teren, Consiliul Judeţean Hunedoara ar fi putut acoperi integral cheltuielile legate de reparaţii curente (195.480 lei) pentru anul 2015. Ori putea să acopere aproape integral banii ce vor fi sparţi anul acesta pentru servicii de protocol (280.000 lei). Suma dedicată Jeep-urilor ar fi ajuns pentru cheltuielile materiale la oricare unitate de învăţământ pe un an întreg. Consiliul Judeţean putea susţine cultura anul acesta din costurile Jeep-urilor sau acele „alte drepturi salariale" (195.000 lei) prinse în buget. Pentru tineri, Gligor a alocat cu 50.000 lei mai puţin. Consiliul Judeţean ar fi întreţinut activitatea Centrului Militar pe parcursul întregului an. Maşinile de teren costă cât primeşte Sanatoriul de la Brad pentru a funcţiona jumătate de an în condiţii optime. Pentru „obiectivul de investiţii pod peste râul Crişul Alb", Dorin Gligor a alocat suma de 20.000 lei, a zecea parte din banii de Jeep-uri. Şi lista cu obiective în interesul hunedorenilor este lungă (…..)".[57] În aceeași investigație se mai face referire și la alte investiții, atribuite fară licitație, la cifre importante de bani învârtiți în jurul unor presupuse afaceri ilegale. „(…..) La jumătatea lunii trecute Consiliul Judeţean Hunedoara a mai făcut o investiţie de „strictă necesitate" (tot fără licitaţie şi cu atribuire „deconectată") pentru cumpărarea unui televizor (plasmă) cu diagonala de minim 80 de centimetri,

---

[55]Marcel Bot, *CU PRINCIPII ŞI PRIORITĂŢI, Dorin Gligor îşi trage trei Jeep-uri la Consiliul Judeţean,* www.zhd.ro, 02.04.2015, accesat ultima dată pe data de 10.04.2015 la URL: http://zhd.ro/continut/politica-administratie/cu-principii-si-prioritati-dorin-gligor-isi-trage-trei-jeep-uri-la-consiliul-judetean.

[56] Ibidem.

[57] Ibidem.

un laptop, un birou, o servantă şi 40 de scaune simple. De asemenea, Dorin Oliviu Gligor va deschide, mâine, plicurile pentru cele 21 de autocare ce vor fi închiriate de Consiliul Judeţean să transporte o mie de elevi la Sibiu ca să vadă cum cresc merele pe care le primesc la şcoală. Asta în condiţiile în care elevii hunedoreni primesc mere culese din livezile de la Călan (…..)”.[58] Astfel de fapte nu sunt străine nici fostului președinte al Consiliului Județean, Mircea Ioan Moloț. Imediat după preluarea Spitalului Județean de Urgență din Deva de către Consiliul Județean Hunedoara, președintele forului județean, la acel moment, ar fi pus la punct un plan de căpușare a bugetului instituției sanitare. „Pionii principali ai strategiei puse la cale de șeful Consiliului Județean au fost managerul din acea vreme, Silviu Didilescu, și directorul economic, Vetuța Stănescu”.[59] „(.....) Lucrările de construcţii şi renovare ale Ambulatoriului Integrat au fost adjudecate de firma Atomis SRL Petroşani, singurul participant la licitaţia care a avut loc în data de 27 septembrie 2010. Oferta firmei lui Simota a fost de 1.786.501 de lei, iar termenul de execuţie iniţial a fost prelungit ulterior. Alte două lucrări de investiţii la care s-a încălcat atât legislaţia în construcţii, cât şi cea a achiziţiilor publice au scos din bugetul judeţului 933.431 de lei pentru laboratorul de radiologie şi compartimentarea blocului operator. Ambele contracte au fost executate fără să fie reţinute garanţii de bună execuţie şi cu prelungirea termenelor de execuţie, de către conducerea Spitalului Județean al cărui Director Economic este Vetuța Stănescu, persoana pe care Moloț vrea să o impună vicepreședinte al Consiliului Județean, în locul rămas vacant prin demisia lui Tiberiu Balint (…..)[60] Alexandru Avram mai remarca în investigația semnată și documentată de el, situația de incompatibilitate cu statutul de Consilier Județean a directorulului economic al Spitalului Județean Deva, Vetuța Stănescu. „(…..) Mai mult decât atât, Directorul Economic al Spitalului Județean Deva, Vetuța

[58] Ibidem.
[59] Alexandru Avram, *Sare-n ochi*, www.glasul-hd.ro, accesat ultima dată pe data de 10.03.2015 la URL: http://glasul-hd.ro/Sare-n-ochi_28_7327.html.
[60] Ibidem.

Stănescu, se află într-o evidentă incompatibilitate cu statutul de Consilier Județean. Incompatibilităţile pentru funcţia de consilier județean sunt specificate în Legea 161/2003.. (…..)”.[61]

Pe acest subiect scria, la rândul ei, și jurnalista Mihaela Petroșan, în articolul „Povestea penală din afacerile „grupului Moloţ” continuă / Vetuţa Stănescu a fost denunţată la DNA.”

[61] Ibidem.

Activitatea gazetărească în Valea Jiului

Regiune comparată de către Petre Ţuţea cu o „Africă Centrală”, Valea Jiului a cunoscut în toate etapele sale momente tulburi, care au făcut obiectul unor ample investigații de presă. Activitatea jurnalistică a cunoscut și aici o evoluție ascendentă în secolele XIX și XX, dar și după 1990.

În secolul al XIX-lea, unul dintre ziarele care au apărut în Valea Jiului a fost *Adevărul*, fără, însă, prea mare legătură cu jurnalismul de investigație, cu atât mai mult dacă ținem seama că a fost o gazetă a Partidului Social Democrat Român din Ungaria. Se apreciază faptul că publicația a avut un rol important în organizarea sindicatelor din regiunile miniere Valea Jiului.

În paralel cu *Adevărul*, în anul 1906, a mai apărut gazeta *Banyamunkas*, în traducere „muncitorul minier”. Primele numere au apărut la începutul anului 1906, la Budapesta, ziarul fiind editat pentru minerii de la minele din centrul Ungariei, în special cele din zona capitalei Budapesta. În Valea Jiului a apărut la 16 august 1906. Din aprecierile lui Ștefan Nemecsek aflăm că aceasta a fost „(…..) o publicaţie „muncitorească” ce a avut drept ţintă de cititori segmental numeros de mineri din localităţile Văii Jiului (…..)”.[62]

În perioada interbelică, peisjul publicistic se întrăgește cu alte publicații, care au reflectat asupra vieții muncitorilor și a condițiilor de trai, probleme des întâlnite și în perioada comunistă, și astăzi. Ținutul a făcut în multe rânduri obiectul unor achete de presă și investigații care au refelctat nivelul crescut de sărăcie și corupție.

Prima publicație de importanță majoră editată a fost *Graiul muncitorimei*, înființat în 1921. Ziarul a publicat articole cu titluri ca: „Împroprietărirea ţăranilor”, „Reforma agrară în Valea Jiului”, „Mişcarea socială în 1923”, „Două nenorociri la

[62] Ştefan Nemecsek, *Presa hunedoreană (de la origini până în prezent)* vol. 2, Editura Realitatea Românească, Vulcan, 2007, p. 68.

minele de la Lupeni", „Ungurii Văii Jiului", „Comuniştii din Lupeni", „Din durerile muncitorilor din Valea Jiului" etc. Un an mai târziu apar ziare ca *Gazeta Jiului* sau *Curierul Valei Jiului*, ziare cu aceași orientare editorială.

Ilustrul economist, gazetar și fost ministru Aurel Vlad arăta într-un amplu material publicat în *Libertatea*, din Orăștie, faptul că: „(.....) Domnii conducători ai Societăţii, care nu sunt cu nici un strop cât de mic în slujba tării, ci numai a buzunarului lor, sabotează, încurcă si încalcă chestiunea muncitorească, numai ca să producă nemulţumiri în sânul muncitorilor, contra partidului de la putere. (.....)"[63] Articolul său a fost apreciat și în ziarul *Chemarea Tinerimei* de către Petre Țuțea, care vede o posibilă cauză în „Criza de structură a regimului capitalist. Faptul că „Societatea Petroşani" este afiliată sau integrată într-un partid politic, este cu totul accesoriu."[64] Același Petre Țuțea a continuat să publice materiale care vizau corupția din Valea Jiului, sărăcia, dezinteresul față de muncitorii mineri în perioada grevei minerilor din Lupeni, care a avut loc în august 1929, ca rezultat al eșecului unor îndelungate negocieri legate de salarizare și condiții de muncă. Atunci, aproximativ 6000 de muncitori au fost implicați în protestul provocat de salariile de mizerie și sărăcia extremă în care trăiau. 68 de mineri au căzut sub gloanțele trupelor armatei române trimise de către guvernul țărănist să reprime protestul.[65] „(.....) Pe Valea-Jiului a curs sânge şi încă mult de tot, atât cât poate alimenta suficient speranţele multor gură cască din partidul liberal, punând In sarcina guvernului ţărănesc atrocităţile fără margini ale patronilor „cocoşi". Presa reacţionară, în frunte cu *Cureritul* (gazetă de visuri dictatoriale sau mucioliniste) reduc cauzele, conflictului la una stereotipă: comunsimul (.....)".[66] "(.....) Valea-Jiului este considerată de patronul român ca un fel de Africă centrală, iar muncitorul un sclav, al cărui chip de

[63] Aurel Vlad, *Valea Jiului iarasi freamătă,* în *Libertatea* 26 Martie 1929, p. 4.
[64] Petre Ţuţea, „*Valea Jiului iarasi freamătă*" în *Chemarea Tinerimei Română* , Anul VI Nr. 14 Cluj, Duinlncci, 5. Aprilie 1931, p. 1.
[65] Francisco Veiga, *Mistica Ultranaționalismului: Istoria Gărzii de Fier, 1919-1941*, ed. II, Editura Humanitas, 1995, p. 104.
[66] Petre Tuţea, *Cocoşii consiliilor de administraţie de pe Valea-Jiului*, în *Chemarea Tinerimei Română*, Anul IV. Nr. 24. Cluj, Duminecă 11 August 1929, p. 1.

lut îţi inspiră groază, industria noastră, nu numai cea minieră, se găseşte în stadiul acumularei primitive de capital, când burghezia occidentului îşi construia din sânge forţele sale productive (.....)[67]

În perioada comunistă, singura publicaţie care mai apare este *Steagul Roşu*, organul de presă al Comitetului judeţean de partid Valea Jiului, cunoscut în rândul locuitorilor de aici ca *ziarul minerilor*. Ziarul şi-a consacrat întreaga tematică cu preponderenţă activităţii miniere, extracţiei de cărbune, reflectând munca, rezultatele minerilor. Codidian controlat în totalitate de către liderii Partidului Comunist din Valea Jiului, *Steagul Rosu* s-a remarcat, la fel ca *Drumul Socialismului*, prin articolele propagandistice. Tematica ziarului a fost, până în 1989, producţia de cărbune, investiţiile, activitatea economică.

Un moment tulbure în regimul comunist, care a făcut obiectul multor discuții la *Europa Liberă* sau în publicațiile străine, a fost greva minerilor din Valea Jiului care a avut loc între 1 și 3 august 1977, fiind una dintre mișcările de protest cele mai ample din perioada comunistă.

Numărul din 5 august 1977 al ziarului *Steagul Roșu* nu amintea nimic despre evenimentele care au avut loc, ci scria despre „vizita de lucru a tovarășului Nicolae Ceaușescu în Valea Jiului".

Conform celor scrise de Ştefan Nemecsek în cartea *Presa hunedoreană (de la origini până în prezent)*, volumul II, redactor în colectivul ziarului *Steagul Roșu*, în ultima sa etapa, pana la revoluţie, : „(.....) Pe parcursul sinuos al existenţei sale de 50 de ani, ziarul a trăit multe evenimente. Redacţia s-a confruntat nu cu puţine disfuncţionalităţi şi metehne, animozităţi, generate de confruntări de caractere, de orgolii şi vanităţi. Au existat în redacţie şi obedienţe şi obtuzităţi manifestate cu zel, nu a lipsit nici impostura, suficienţa, ipocrizia, nici intriga şi jocul de culise. Au fost reglate la timp şi drastic, în maniera exigenţelor timpului. Pe lângă împliniri şi satisfacţii redacţia a trăit şi tensiuni, servituţile timpului, a cunoscut şi cutremure

[67] Ibidem.

soldate în destituirii şi retrogradări, chiar şi cu scoateri din rândurile colectivului. (.....)"[68]

După 1989 presa de investigație din Valea Jiului a acordat o atenție majoră mineriadelor din anii 1990, 1991 și 1992, conflicte care au tulburat mult scena politică din România, dar și activitatea jurnalistică a multor periodice locale și, mai ales, centrale. „(.....).În dimineața zilei de 14 iunie, redacțiile ziarelor *Dreptatea, Expres, 22, Baricada, România liberă,* au fost atacate, ocupate, devastate pe rând. În jurul orei 8,30, în redacția ziarului nostru a pătruns un grup de persoane care păreau, sau poate chiar erau, tipografi, majoritatea femei. În cursul dimineții, trei valuri masive de mineri, înarmați cu răngi și topoare, au ocupat redacția și au convocat conducerea Combinatului poligrafic *Presa liberă* (Doamne, cât e de liberă!) și pe reprezentanții tipografilor impunând interzicerea apariției *României Libere* sub amenințarea că se vor întoarce dacă nu li se dă satisfacție. Liderul minerilor, inginerul Nicolae Camarasescu, a făcut afirmația că interdicția pronunțată de mineri rămâne valabilă și în cazul în care Guvernul este de altă părere. Pe fondul acestor evenimente, directorul general al Radioteleviziunii Emanuel Valeriu a considerat inoportun să dea pe post protestul Comitetului director al ziarului România liberă. Până către orele serii erau identificați de către mineri M.H. și Simion Buia, doi corectori ai ziarului nostru, ultimul bătut în chip animalic de mineri. Acasă la fotograful nostru Mihai Popescu Stoenești, opt mineri însoțiți de reprezentanți ai poliției au făcut un control de rutină. Informăm pe această cale pe domnul inginer Nicolae Cămărăşescu că în afară de prejudiciile morale grave aduse redacției, pagubele financiare pe care le-a provocat prin neapariție să ridică la peste 2 milioane de lei (n.r., reprezentând câteva miliarde de lei). Cerem Guvernului României protecție militară, conform legii în vigoare, așa cum se asigură celorlalte redacții, iar Procuraturii Generale sancționarea autorilor morali și făptașilor acestor

[68] Ştefan Nemecsek, *Presa hunedoreană (de la origini până în prezent)* vol. 2, Editura Realitatea Românească, Vulcan, 2007, p. 378.

acte samavolnice (.....)”[69] Presa locală a reflecatat la rândul ei despre aceste conflicte, s-au scris anchete, reportaje, cu scopul de a determina cauzele care au adus aici, concluzia unanimă nu a fost alta decât sărăcia.

Jurnaliștii de investigație din presa locală și din subredacții ale unor ziare centrale au mai reflectat asupra conflictelor de interese ale liderilor ortacilor din Valea Jiului, speculând dezinteresul liderilor de sindcat față de muncitori. S-au scris, în acest sens, numeroase investigații care au scos la iveală neregurile care se petrec în Valea Jiului, despre cauzele explozilor din mine, care au loc des și care duc la pierderea de vieți omenești.

În 2010 mai multi foştii directori ai Companiei Naţionale a Huilei s-au văzut nevoiţi să recunoască în faţa unei instanţe că nu ştiau despre pericolele care îi pasc pe mineri în subteranul minei Petrila, în abatajul 431, acolo unde în 15 noiembrie 2008 s-au produs două explozii, soldate cu moartea a 13 mineri şi rănirea altor 12.[70]

Un alt subiect sensibil, care a făcut obiectul multor investigații, l-a constituit problemele grave cu care se confruntă bolnavii infestați cu virusul HIV. Este vorba despre aproximativ două sute de persoane din Valea Jiului, cei mai mulți născuți în perioada 1985-1990, care au contractat virusul HIV în urma unor transfuzii de sânge ori a unor vaccinuri făcute în spitale. Problema este cu atât mai gravă cu cât autoritățile par neputincioase în fața acestei cumplite maladii. Chiar dacă medicii specialiști prescriu medicamente care sunt cele mai bune pentru ei, statul român are fonduri insuficiente. Cele mai multe cazuri sunt constatate la Vulcan, procentul bolnavilor fiind de 40,68%, urmat de Petroșani, cu aproape 30% şi Petrila, cu 14,22%.[71]

Jurnalistul Ștefan Ciocan arăta în anul 2008 în ziarul *Hunedoara Expres,* faptul că: „Peste 230 de persoane din județul Hunedoara sunt infectate cu virusul

[69] *Redacția "României libere", devastată de mineri* (f.a), în *România Liberă*, 19 iunie 1990, p. 1.
[70] Gelu Ionescu, *Şefii din Valea Jiului habar nu au despre pericolele din subteran,* în *Pandurul*. Anul 3, nr. 489. Joi, 16 Septembrie 2010, p. 2.
[71] Anamaria Nedelcoff**,** *Bolnavii cu HIV\SIDA, condamnati la moarte*, în *Cronica Vaii Jiului*, 20 februarie 2012, p. 5.

HIV. Cei mai mulți bolnavi provin din Valea Jiului, în jur de 200. Majoritatea a luat boala în perioada 1987 - 1991, când, se pare, în spitalele din Vale a avut loc un accident epidemiologic. Nimeni nu a fost tras la răspundere pentru cele întâmplate atunci, iar conducerea Direcției de Sănătate Publică Hunedoara spune că acum e imposibil să se mai găsească persoanele vinovate. Anual, pentru tratamentul acestor persoane se cheltuiesc aproximativ 4,2 milioane de lei, printr-un program național. În județul Hunedoara, cei mai mulți bolnavi de SIDA sunt adolescenți. Numărul celor care au fost infectați este, cu siguranță, mai mare. Cele mai multe, aproximativ 200, sunt din Valea Jiului, 26 din Deva și 11 din Hunedoara. Cei mai mulți bolnavi s-au născut în perioada 1987 - 1991 și se pare că au luat virusul în spital. În anii de după 1989 se vorbea chiar de un experiment pe care autoritățile comuniste l-ar fi făcut în maternitățile spitalelor din Valea Jiului și Giurgiu, unde au fost depistate cele mai multe cazuri de nou-născuți infectați cu virusul HIV (.....)"[72]

Fost ministru și subsecretar de stat, deputat în parlamentul României, între 1996 – 2000 președinte al Consiliului Județean Hunedoara, Gheorghe Barbu era în 2008, alături de primarul municipiului Deva, de la data aceea, Mircia Muntean, suspectat într-un material de investigație de complicitate cu clanurile mafiot, articolul semnat de Adrian Olariu și publicat în *Ziarul Văii Jiului* descria: „(…..) Despre primarul Devei, acuzat de afaceri ilicite, şi despre Gheorghe Barbu se spune că aveau cunoştinţă de afacerile clanului „Spumă": prostituţie, trafic de droguri, şantaj, infracţiuni cu violenţă, cămătarie şi jocuri de noroc. Aceste acţiuni ilegale se derulau cu sprijinul poliţiştilor şi procurorilor. Într-un raport al serviciilor secrete se menţionează că gruparea mafiotă din judeţul Hunedoara este cea mai importantă din România, depăşind cu mult reţeaua fraţilor Sile şi Nuţu Cămătaru. Rând pe rând, au căzut capete importante ale judeţului pe baza probelor furnizate, însă cel a lui Barbu nu... cel puţin deocamdată. De data asta mai publicăm o probă: ministrul Gheorghe Barbu la braţ cu mafioţi dovediţi.

[72] Ștefan Ciocan, *Boala mileniului lovește Valea* în *Hunedoara Expres*, marți 18 noiembrie 2008, p.1.

Fostul ministru al Muncii, Solidarităţii Sociale şi Familiei, Gheorghe Barbu, s-a folosit, alături de anumiţi lideri ai Hunedoarei, în mod public, de membrii lumii interlope în campaniile de protest organizate împotriva autorităţilor legale ale statului. În urma manifestaţiilor organizate şi cu sprijinul mafioţilor Devei, în prezent judecaţi pentru numeroase infracţiuni, atât fostul ministru, cât şi primarul Devei, Mircia Muntean, au reuşit să câştige capital politic, dar şi, în cazul lui Muntean, să blocheze o anchetă penală aflată în stadiu incipient la Parchetul Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie. Conform informaţiilor noastre, mitingul de protest a fost planificat cu grijă şi a avut loc chiar înaintea eliberării unui mandat de arestare pe numele lui Muntean. Pentru a bloca orice act împotriva sa, Muntean a cerut sprijin nu numai mafiei locale pentru a aduna oameni care să mărşăluiască pentru el, dar şi colegilor de atunci din Alianţă, mai precis lui Barbu care la vremea aceea era deputat PD de Hunedoara. Barbu este un bun cunoscător al influenţelor din Deva şi Hunedoara, fiind preşedinte al Consiliului Judeţean Hunedoara între anii 1996-2000, iar mai apoi deputat de Hunedoara. Relaţiile lui Muntean şi Barbu cu mafia locală erau de notorietate, mai ales într-o comunitate restrânsã aşa cum este cea din Deva. Astfel, uniţi împotriva aceluiaşi „duşman", PSD, Muntean şi Barbu s-au folosit de marea „familie" a mafiei pentru a aduna cât mai multã lume în favoarea lor (…..)".[73]

Cu referire la clanurile mafiote din din Valea Jiului, autorul susține că acestea ar fi avut interese în zona de afaceri cu fostul primar al Devei și cu fostul deputat, secretar general al Camerei Deputaților, din decembrie 2008 până în octombrie 2012, și fost Ministru al Muncii, Solidarității Sociale și Familiei în guvernul Tăriceanu, Gheorghe Barbu. „(….) I-au sprijinit în campaniile locale şi au fost alături de ei, umăr la umăr. Poate de aceea a fost atât de greu să fie capturaţi, probaţi şi trimişi în judecată în ciuda zecilor de victime pe care le-au fãcut în judeţ şi a numeroaselor acţiuni cu violență pe care le-au întreprins. Pentru ca totul sã fie clar,

[73] Adrian Olariu, *BARBU - aliatul clanurilor mafiote*, http://www.zvj.ro, 06.11.2008, accesat ultima dată pe data de 14.01.2015 la URL: http://www.zvj.ro/articole-22575-BARBU+++aliatul+clanurilor+mafiote.html.

vă reamintim cã primarul Devei, Mircia Muntean, cel în sprijinul căruia Barbu şi lumea interlopă a Hunedoarei a mărşăluit, fusese acuzat iniţial de implicare în dosarul penal al unor traficanţi de autoturisme. Mai multe echipe de anchetatori coordonate de procurorul Corina Gherghisan au descins în urmă cu aproape 4 ani la sediul Primăriei municipiului Deva, de unde au ridicat zeci de documente, după care au formulat acuzaţiile (…..)”.[74]

Investigațiile jurnaliștilor din Valea Jiului au mai relevat numeroase alte acte ilicite efectuate de primarul municipiului Lupeni, Cornel Resmeriță și fiul acestui, deputatul Cristian Resmeriță. S-au constatat acte de corupție, confirmate ulterior și de către autorități, trafic de influență, numeroase neregului în administrția publică.

În toamna anului 2014, luna octombrie, Anamaria Sanda publica, referitor la municipiul Lupeni, un articol care scotea puternic în evidență situația delicată de aici și modul în care este administrată localitatea. „Localitatea pe care o conduce este în faliment, datoriile incredibil de mari fiind ascunse de-a lungul anilor de ochii oamenilor de rând. În contrast, el și familia lui sunt putred de bogați, având terenuri, vile, case de vacanță, conturi în bănci. Totul într-o Vale a Jiului în care oamenii se zbat într-o sărăcie lucie, luptând zi de zi pentru supraviețuire, nu pentru un trai decent. Rând pe rând, i-a eliminat, de multe ori folosind șantajul, pe toți cei care au avut curajul, de-a lungul anilor, să i se pună împotrivă (….)”. [75] Aflăm că, deși Cornel Resmeriță a fost declarat oficial, printr-o hotărâre judecătorească definitivă și irevocabilă turnător al Securității, a fost decorat de președintele Traian Băsescu, „în semn de apreciere pentru eforturile depuse în vederea dezvoltării infrastructurii”.[76]

---

[74] Ibidem.

[75] Anamaria Sanda, *Labirint politic. Astăzi PSD. Cornel RESMERIŢĂ, baronul care a parcurs traseul de la TURNĂTOR la CAVALER, trecând pe la COTROCENI*, www.gazetadedimineata.ro, 5.10.2014, accesat ultima dată pe data de 14.01.2015 la URL: http://gazetadedimineata.ro/politic/labirint-politic-astazi-psd-cornel-resmerita-baronul-care-a-parcurs-traseul-de-la-turnator-la-cavaler-trecand-pe-la-cotroceni.

[76] Ibidem.

Au fost, de asemenea, constatate neregului și în administrarea banului public, primăria Lupeni înregistrând 496 miliarde de lei vechi, fiind pe primul loc în topul datornicilor din România, în toamna anului 2014.[77]

Cât îl privește pe fiul primarului din Lupeni, deputatul Cristian Resmeriță, presa din județul Hunedoara arăta în martie 2014 faptul că: „Ultimul an ca și parlamentar a fost unul prolific din punct de vedere financiar pentru deputatul de pe colegiul de vest al Văii Jiului, social-democratul Cristian Resmeriță.

Potrivit declarațiilor de avere completate anul trecut de către Resmeriță, rezultă o diferență salarială de peste 2.000 de lei între declarația de la începutul anului și cea de la mijlocul anului, pentru ca la finele lui 2013 salariul obținut de politician să coincidă cu suma declarată la începutul anului. Și conturile curente și depozitele bancare au cunoscut modificările, cele mai multe în favoarea parlamentarului (….)”.[78]

Alte materiale investigative care îl vizau pe Cristian Resmeriță se refereau la teza sa de doctorat cu titlul „Capital uman şi dezvoltare socială în Valea Jiului”. Cătălin Docea făcea în Ziarul *Văii Jiului* conexiuni cu privire la coordonatorul ştiinţific al lucrării şi legăturile acestuia cu Partidul Social Democrat, partid din partea căruia a candidat pentru camera deputaților Cristian Resmeriță.

Un alt aspect asupra căruia se face abordare îl reprezintă deconturile de la stat. „(…..) De la începutul anului 2012 şi până în prezent, Camera Deputaţilor i-a decontat deputatului doctorand un număr de 6 bilete de avion pe ruta Bucureşti - Oradea sau retur. Deşi majoritatea covârşitoare a cetăţenilor din Vulcan, Lupeni şi Uricani trăiesc din minimul pe economie, domnului deputat i s-au decontat între 541 şi 611 lei pentru un bilet de avion. Adică un total, numai pentru perioada la care ne raportăm, de 3.426 de lei. Situaţia anterior prezentată nu include şi luna iulie 2013,

[77] Ibidem.

[78] Mihaela Mihai, *Într-un singur an, Deputatul Resmeriță și-a luat teren, casă, mașină și i-au rămas și bani în conturi*, www.gazetadedimineata.ro, 03.03.2014, accesat ultima dată pe data de 14.01.2015 la URL: http://gazetadedimineata.ro/actualitate/intr-un-singur-an-deputatul-resmerita-si-a-luat-teren-casa-masina-si-i-au-ramas-si-bani-in-conturi.

pentru care situaţia deconturilor nu este încă finalizată (…..)”.[79] Este de apreciat activitatea jurnaliştilor de investigaţie din Valea Jiului, cu atât mai mult cu cât acordă o importanță deosebită acestui gen de presă, fapt dovedit de numărul mare de materiale investigative, publicate constant în ziarele, tipărite sau online, cu sediul aici. Investigațiile publicate și documentate de jurnaliștii din această zonă a județului nu vizează strict Valea Jiului.

Cu sediul în Petroșani, *Gazeta de Dimineață* desfășoară cu regularitate acest gen de presă, fie că e vorba depre clanuri mafiote din Valea Jiului, corupție la nivel înalt, afaceri dubioase sau trafic de influență în administrația publică locală, Consiliul Județean sau instituția prefectului. O serie de investigații l-au avut în vedere pe fostul preşedinte al CJ Hunedoara, Mircea Moloţ, cercetat penal într-un dosar în care este acuzat de trafic de influenţă, luare de mită, spălare de bani, în forma instigării, conflict de interese şi deţinerea fără drept a unui document ce conţine informaţii secret de stat.

Constatând numeroase neregului în perioada de cei zece ani cât a deținut funcția de președinte al Consiliului Județean Hunedoara, jurnaliștii publicației online Gazeta *de Dimineață* publicau în primăvara anului 2015 informații compromițătoare despre fostul șef al județului, etichetat ca „baron”, modul în carea a fost administrat bugetul C.J. Hunedoara și neregulile privind achizițiile publice. „(…..) În loc de autospeciale pentru câini, Consiliul Județean Hunedoara a cumpărat, pe mandatul lui Mircea Ioan Moloț, un Volkswagen Passat CC, din bugetul Serviciului Județean Ocrotirea Animalelor fără stăpân, autoturismul fiind folosit de fostul președinte al CJ Hunedoara. Totul a fost descoperit recent, când cei care conduc serviciul au anunțat noua conducere a CJ. (…..)”[80] În continuarea articolului se face vorbire

[79] Cătălin Docea, *Tupeu PSD 2013! / Deputatul Resmeriţă – doctorat cu deconturi de la stat,* în Ziarul Văii Jiului, 08.08.2013.

[80] Mihaela Mihai, Într-un singur an, Deputatul Resmeriță și-a luat teren, casă, mașină și i-au rămas și bani în conturi, www.gazetadedimineata.ro, 03.03.2014, accesat ultima dată pe data de 14.01.2015 la URL: http://gazetadedimineata.ro/actualitate/intr-un-singur-an-deputatul-resmerita-si-a-luat-teren-casa-masina-si-i-au-ramas-si-bani-in-conturi.

despre sume imense, în contextul în care nivelul social a fost și continuă să fie scăzut în multe comunități locale din această regiune, greu încercată „(…..) Serviciul Județean pentru Ocrotirea Animalelor fără Stăpân a fost înființat în mai 2012. De atunci, în fiecare an, Consiliul Județean Hunedoara a alocat sume importante de bani pentru ca acest serviciu să își poată desfășura activitatea. În 2013, serviciul a primit aproape 3 milioane de lei de la forul județean (…..).[81]

La începutul anului 2015, instituția prefecturii arăta într-un comunicat faptul că: „Se constată încetarea de drept, înainte de expirarea duratei normale, a mandatului de Preşedinte al Consiliului Judeţean Hunedoara, exercitat de domnul Moloţ Ioan Mircea, ca urmare a încălcării regimului juridic al incompatibilităţilor, constatat de Agenţia Naţională de Integritate prin Raportul de evaluare nr. 27000/G/II/21.05.2012, rămas definitiv ca urmare a Deciziei nr. 133 din 21.01.2015 pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie (....)”.

Investigațiile jurnalistice nu l-au ocolit nici pe președintele interimar al Consiliulului Județean care i-a succedat lui Mircea Ioan Moloț, democrat liberalul Dorin Gligor, fost vicepreședinte al forului județean, în cazul căruia presa locală din Valea Jiului arăta o posibilă stare de incombatibilitate, întrucât în anul 2012 a deținut atât calitatea de consilier judeţean, cât şi pe cea de preşedinte al Consiliului de Administraţie de la Electrocentrale Paroşeni.

Consultând datele Registrului Comerţului Hunedoara, referitoare la SCPEET „Electrocentrale Paroşeni”, ultimele menţiuni, cu numerele 510226 şi 514288, îl prezentau pe Gligor Dorin Oliviu ca administrator cu funcţie de preşedinte, numit în data de 5 aprilie 2012 şi durată a mandatului neprecizată. Astfel, la începutul lunii februarie, 2015, Mihaela Petroșan scria în *Ziarul Văii Jiului* „(.....) Sursele noastre - încă nu avem şi o confirmare oficială - ne-au sesizat faptul că Dorin Gligor ar rămas pe funcţia de preşedinte al CA de la Electrocentrale Paroşeni din luna aprilie până în luna decembrie 2012. Ori, după alegerile din vara lui 2012, Dorin Gligor a ajuns

[81] Ibidem.

consilier judeţean şi, aşa cum arată prevederile legale, postura paralelă de preşedinte al CA de la societatea Electrocentrale Paroşeni l-ar fi pus în situaţie de incompatibilitate, în perioada iulie-decembrie 2012. Chiar în declaraţia de interes a lui Gligor, înregistrată la CJ Hunedoara în 26 iulie 2012, liderul apare în funcţia de preşedinte CA la Paroşeni. (.....)".[82]

„(.....) Dorin Gligor ar fi trebuit să îşi dea demisia din fruntea CA de la societatea Electrocentrale Paroşeni probabil chiar din luna iulie. Cu toate acestea, din motive de el ştiute, Gligor a stat în fruntea CA de la Electrocentrale Paroşeni, aşadar în postură de posibilă incompatibilitate, încă patru-cinci luni (.....)". [83] Este concluzia jurnalistei Mihaela Petroșan.

Trebuie să mai mai menționez, dintre zarele care au publicat cu regularitate investigații, *A patru putere*, apărut în anul 1999 la Petroşani. Director Constantin Iovănescu, *Scandal în Valea Jiului*, apărut la 6 aprilie 2000 la Petroşani. *Exploziv*, apărut la 1 martie 2000, în Petroşani. Redactori: Dan Străuţ, Florin Henning. Gazeta s-a dorit a fi una de investigaţii, analiză şi reportaj, și-a încetat însă apariția câteva luni mai târziu, spre finalul anului 2000.

Un alt ziar, apărut în ianuarie 1990 la Petroşani, a fost *Blitz*, publicaţie independentă pentru tineret. Director: Adrian Todorescu. În colectivul de redacție se găsea, printre alții, comisarul Traian Berbeceanu, care a deținut calitatea de redactor şef adjunct. Citat de ziarul *Adevărul*, un apropiat al acestuia scria în urma arestării comisarului pe o pagină de susținere a acestuia de pe rețeaua facebook cum: „M-am maturizat! Am ajuns student la Bucureşti! Într-o zi mi-a căzut în mână un ziar numit *Blitz*. Apărea în Petroşani şi nu era ca presa aservită noii puteri. Combătea şi vroia dreptate! Curios, m-am uitat cine erau curajoşii care scriau acest ziar. În fruntea lor

[82] Mihaela Petroșan, *O veste tăioasă pentru pedeliştii… liberali: / Dorin Gligor sub sabia incompatibilităţii,* http://www.zvj.ro, 05.02.2015 , accesat ultima dată pe data de 26.04.2015 la URL: http://www.zvj.ro/articole-33740-O+veste+t++ioas+++pentru+pedeli++tii+hellip++liberali+++Dorin+Gligor+sub+sabia+incompatibilit++++ii.html.
[83] Ibidem.

l-am descoperit ca justiţiar şi om de litere pe vechiul prieten Traian! M-am bucurat şi mi-am rugat părinţii să urmărească şi să-mi trimită fiecare apariţie a acestui ziar. Într-o zi veştile de acasă s-au dovedit sumbre: ziarul fusese închis, redacţia ameninţată, iar un reporter murise în condiţii suspecte."[84]

[84] Dorin Timonea, *O poveste emoţionantă despre comisarul Berbeceanu: „Traian va face iar dreptate",* www.adevarul.ro, 07.11.2013, accesat ultima dată pe data de 14.12.2014 la URL: adev.ro/mvw43n.

Influența ideologiei comuniste

În lipsa unui jurnalism, nu atât de investigație, cât obiectiv, în timpul marii crize economice din perioada 1929 - 1933, profitând de instabilitatea care guverna țara, ziarele cu orientare de extremă stânga răspândeau numeroase manifeste prin care se chema la proteste, în încercarea de a schimba astfel clasa politică, context în care a luat naștere în județul Hunedoara Frontul Plugarilor, organizaţie înfiinţată de dr. Petru Groza la 8 ianuarie 1933, cu scopul de a mobiliza la luptă masele țărănești pentru apărarea drepturilor și libertăților lor.

Frontul Plugarilor a deținut până în 1953 un rol major în spațiul public, cu aport după 1944 la propaganda sovietică pe scena politică din țara noastră. Unul dintre fondatorii ei, Romulus Zăroni, ministru al agriculturii în guvernele Dr. Petru Groza, publica în ziarul *Horia* un articol în care explica țăranilor că trebuie ca „noi să nu mai fim căpătâi partidelor, adunând vânatul pentru alții, așa cum am făcut până acum."[85] Agricultura fiind punctul forte pe care se mizează în toată această perioadă, pe exploatarea țăranului român de către stat, astfel că numărul membrilor și a celor care simpatizau cu Frontul Plugarilor crește cu fiecare an.

Au existat și voci în presa hunedoreană, chiar dacă timide, care s-au ridicat împotriva fostului ministru și mai târziu prim-ministru, acuzat de opurtunism în ziarele din municipiul Orăștie. Cu toate aceastea, în perioada amintită, a lipsit jurnalismul cu demers investigativ, a lipsit râvna jurnalistului zelos, dornic să cunoască în detaliu picanteriile unor afaceri sau a unor acțiuni. Poate și pentru că ziarele de stânga au pus monopolul într-un fel peste presa din județ, mai ales că veneau în urma unor evenimente cu impact social. Momentul a fost bine speculat de ziarul *Horia*.

[85] Stelian Saon, *Agricultura României în al doilea deceniu interbelic*, Editura Universității „Transilvania", 1999, p. 161.

Horia, publicație fondată și susținută de Petru Groza, a fost principală gazetă de promovare a principilor politice comuniste. La sfârșitul lunii decembrie, anul 1932, un grup de țărani cer ca ziarul să publice o chemare către agricultori pentru convocarea unei mari adunări care a urmat să aibă loc la Deva în ziua de 8 ianuarie 1933, construindu-se în acest fel Frontul Plugarilor. Peste o lună, la ședința comitetului de plasă al orașului Deva se hotărăște ca ziarul să devină organul ideologic și publicistic al plugarilor. Începând cu numărul 3, din 8 februarie 1933, *Horia* va purta subtitlul „Organ oficial al Frontului Plugarilor.[86]

În primul număr, din 14 ianuarie, se publică pe larg darea de seamă a marii adunări din 8 ianuarie sub titlul „Deșteptarea țăranilor români”; în numărul 2, un editorial programatic semnat de Dr. Petru Groza; în nr. 3, primul program al Frontului Plugarilor. În articolul „Drum spinos”, publicat în numărul 18, se anunță greutățile întâmpinate prin confiscarea ziarului de către autorități.[87]

Cu prilejul unei întruniri avută loc în comuna Șipote - Iași, la 17 septembrie 1933, delegații organizației Liga Țăranilor din România, mai aflăm, purtau pe piept, ca semn de recunoștință în întâmpinarea delegților Frontului Plugarilor, ziarul *Horia*.[88] Încă odată, putem constata influența presei, mijloc important de comunicare prin care s-au făcut cunoscute și intens promovate idei sau programe.[89]

La alegerile din 2 decembrie, ziarul ia parte activă, prin promovarea în paginile ei a programelor electorale, fapt pentru care este suspendat a doua zi după anunțarea rezultatelor. Au urmat curând o serie de proteste împotriva suspendării; cu prilejul adunării de la Țebea din 6 decembrie 1935, cu prilejul semnării înțelegerii cu Blocul Democratic, la ședința comitetului Frontului din 24 aprilie 1936. Cu toate, acestea ziarul rămâne în continuare suspendat, revine în spațiul public hunedorean câțiva ani mai târziu.

---

[86] P. Constantinescu - Iași, *Organizații de masă legale conduse de Partidul Comunist Român în anii 1932 - 1938*, p. 121.
[87] Ibidem, p. 122.
[88] Ibidem.
[89] Ibidem.

Atitudinea ziarului a fost una antifascistă. Într-un articol publicat sub titlul „Heil Hitler" se scria: „Hitler, Mussolini, Nemții, Italienii își au năzuințele lor, ei vor colonii, vor să domine asupra altor popoare; noi luptăm contra sclaviei economice, pentru libertatea politică și o lume nouă, pe care, când va fi cazul, va trbui s-o apărăm și contra lui Hitler și contra lui Mussolinii."[90] Cu altă ocazie, în aceași gazetă se denunță substratul politicii hitleriste față de România: „Cei care flutură steagul fascismului și crucea încârligată deschid hotarele unor noi cotropitori, caci, numai orbii nu pot vedea privirile lui Hitler ațintite asupra pământului și bogățiilor românești. (....)"[91]

După 23 august 1944, alături de *Horia*, mai apărea *Zori Noi*, ziar înființat în 3 decembrie 1944 ca prima publicaţie comunistă din judeţul Hunedoara, organ de presă al Comitetului regional Alba-Hunedoara al Partidului Comunist din România, până în 6 august 1949, când își schimbă denumirea în *Steagul Roșu*. Cu un rol important în propaganda acțiunilor comuniste în rândul municitorii mineri sau din celelalte domenii ale industriei.

Ziarele *Zori Noi* și *Horia*, după 1944, publicau des materiale privitoare la sarcinile guvernului condus de dr. Pedtru Groza, manifestații de simpatie față de reprezentații formațiunii condusă în primii ani de hunedoreanul boem, sau articole privitoare la instalarea primului prefect al poporului în județul Hunedoara.[92] Prefect presat câteva luni mai târziu să-și dea demisia. „În județul Hunedoara, F.N.D., în frunte cu organizația județeană P.C.R. organizează pentru ziua de 26 noiembrie o mare manifestație la Deva, la care iau parte și tineri mineri, precum delegați ai țăranilor din satele județului. Adunarea cere inlăturarea prefectului reacționar. Sub presiunea maselor, acesta se vede silit să-și dea demisia, promițând delegației trimisă la el de către manifestanți la el că a doua zi chiar, va preda prefectura noului

[90] Ibidem.
[91] *Probleme Economice*, Volumul 19,Ediţiile 1-6, 1966, p. 92.
[92] *Revista muzeelor și monumentelor: Muzee*, Volumul 19,Ediţiile 6-10, Consiliul Culturii și Educației Socialiste, 1982, p. 120.

prefect ales de popor. A doua zi nu s-a ținut de cuvânt și, cramponându-se de putere, a început să semneze acte în mod abuziv. A fost însă nevoit să fug, lăsând în urma lui pe subprefect. În fața acestei situații, în ziua de 30 noiembrie o delegație de 30 de persoane, compusă din membrii ai P.C.R., altor organizații din cadrul F.N.D., s-a prezentat la prefectură pentru a cere instalarea noului prefect. Subprefectul a căutat prin diferite manevre să tergiverseze lucrurile, dar până la urmă a trebuit să semneze actele de predare a prefecturii în aceeași zi, noul prefect si-a luat postul in primire."[93] Scria ziarul *Zori Noi*.

Aceeași publicație semnala știrea conform căreia în Valea Jiului peste 200 de delegați ai minerilor au dat ajutor plugarilor la confiscarea pământurilor moșierilor, împropierând sute de soldați, văduve de război, țărani fără pământ sau cu pământ puțin în satele de pe Valea Streiului. „Prin aceatsa s-a întărit și mai mult unirea muncitorilor cu plugarii, unire care a devenit o forță de neînvins în lupta pentru nimicirea fascismului și pentru refacerea țării."[94]

Condamnând politica antimuncitoreasca promovată de guvernul Rădescu, ziarul *Zori noi* chema totodată masele la lupă hotărâtă pentru instaurarea unui guvern democrat. Nici o forță din lume, scria ziarul menționat, nu va putea să oprească această luptă. „Nici o amenințare sau avertisment nu pot să stingă dorul secular al țăranilor dupa pământ. Nici o forță nu va putea împiedica muncitorimea de a înlatura pe sabotori. Poporul vrea realizarea platformei. Poporul român vrea un guvern al Frontului național-democratic și nu va înceta lupta pâna când nu va realiza o Românie cu adevărat liberă, democratică și independentă."[95]

Sovietizarea societății românești, a gazetelor din județ, nu avea cum să nu fie lipsită de efecte, treptat sunt cenzurate majoritatea ziarelor locale și interzise la scurt timp. Numărul ziarului din 6 decembrie 1944 publica pe prima pagină un articol cu

---

[93] Arhiva centrală a Institutului de istorie a partidului, fond. 1, dos. 10, f. 188-189; *Zori noi*, Deva, 3 decembrie 1944.
[94] Cf. *Scânteia*, anul II, nr. 178, p. 3.
[95] *Studii*, tom 18, 1965, nr. 2, p. 12.

titlul „Trăiască a 8-a aniversare a constituției staliniste.” Numărul din 21 decembrie 1944 publica: „Trăiască Mareșalul Stalin Eliberatorul!” Titlu publicat în culoarea roșie. Alte articole din ziarul amintit aunt „Poporul român eliberat de eroica Armată Roșie”, ”Ardealul eliberat, trimite salutul său fierbinte Mareșalului Stalin”.

Cu altă ocazie, la Petroșani, dupa vizita lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, după cum scria *Zori Noi*, minerii au hotărât să lucreze în două serii, inclusiv în zilele de duminică, prin aceasta urmarind creșterea producției și a efortului general de război împotriva Germaniei hitleriste.[96]

Tot din *Zori Noi* aflăm că în ziua de 1 decembrie 1944 minerii din minele Mica - Brad, în număr de peste 3.500 s-au adunat pentru a-și cere drepturile în fața acelora care îi exploatau. Demonstrații similare ale muncitorilor, organizate de comuniști, au avut loc și în Valea Jiului. În decembrie 1944 au avut loc adunări la Lupeni, Vulcan și Petroșani. La aceste adunări au vorbit tovarăși din mine și de la suprafață, muncitori și funcționari sau zilieri. Numărul din 17 decembrie 1944, al ziarului *Zori Noi* avea înscris pe frontispiciu întrebarea: „Muncitori ați făcut epurația întreprinderii?” În ziua de 4 februarie au avut loc de asemenea numeroase adunări ale muncitorilor. La Petroșani, în această zi, peste 5.000 de muncitori au manifestat pentru un guvern F.N.D.[97] Comitetul Sindicatului Muncitorilor din Vulcan, conform ziarului *Zori Noi*, a convocat o sedință generală în care s-a hotărât eliminarea din intreprindere a tuturor elementelor reacționare. La fel au procedat si muncitorii din Calan.[98]

La 11 februarie 1945, comuniștii hunedoreni și aliații lor au organizat o mare manifestație la Deva, care după aprecierea celor de la *Zori Noi* au participat peste 8.000 de oameni. Instalarea guvernului Petru Groza la 6 martie 1945 nu a fost primită cu mare entuziasm de populația județului cu toate că noul prim-ministru era binecunoscut locuitorilor județului.

---

[96] Ibidem, p. 11.
[97] I bidem, pp. 13, 14.
[98] Ibidem, p. 9.

La 24 martie 1945 a fost instalat noul chestor al județului Hunedoara în persoana lui Iancu Todoran. Referitor la aceasta, principalul ziar din județ, *Zori Noi*, preciza că prin numirea lui, „un fiu al poporului, poliția va deveni ceea ce trebuie să fie, un apărător al democrației, un luptător necruțător împotriva fasciștilor, a dușmanilor poporului."

Anterior, în numărul din 6 martie 1945, *Zori Noi* scria pe un ton victorios: „Moșia din Bobâlna a nemilosului exploatator Aurel Vlad a fost confiscată. La Gurasada au fost confiscate proprietățile deținute de Berecsazi Gavril și Kobloșinski Alexandra." În acest mod s-a încheiat procesul de epurare a „dușmanilor poporului", prin eliminarea gazetelor și confiscarea propietăților. Majoritatea celor persecutați de regimul opresiv au sfârșit în închisoare, este aici și cazul lui Aurel Vlad, mai sus amintit, fondator în presa hunedoreană.

Mult decăzută, din toate punctele de vedere, de la calitatea articolelor, la lipsa de principii morale în rândul gazetarilor, presa comunistă a avut totuși un rol fundamental în spațiul hunedorean, nu prin imparțialitate sau curaj, cât prin efectul articolelor de propagandă, mizând în primii ani de dictatură pe principii îmbrățișate de muncitorii din industie.

Consider important să motivez lipsa jurnalismului de investigație, obiectiv, din peisajul publicistic, nu doar din județ, fiind o situație caracteristică la nivel național, pentru a înțelege cursul istoric al evoluției libertății presei, fundament pe care se bazează orice jurnalist în exercitarea meseriei, cu atât mai mult dacă este vorba despre jurnalism de investigație.

Libertatea presei și semnificația ei

Înainte de a vorbi despre libertatea presei, este important să înțelegem că acest concept este strâns asociat cu libertatea de exprimare și este o componentă a acesteia. Una dintre definiții descrie libertatea de exprimare ca pe un drept fundamental al omului de a-și exprima public gândurile, opiniile, credinţele şi creaţiile spirituale de orice fel.[99].

Departe însă de a reprezenta ceea ce este denumit cu noţiunea de cenzură, în orice societate întâlnim limite impuse de norme legislative, a se vedea în acest sens articolul 30 din constituția României, aliniatele 6 „Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viaţa particulară a persoanei şi nici dreptul la propria imagin" şi 7 „Sunt interzise de lege defăimarea ţării şi a naţiunii, îndemnul la război de agresiune, la ură naţională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violenţă publică, precum şi manifestările obscene, contrare bunelor moravuri."

Tot în acest sens, Adunarea Constitutivă a Consiliului Europei a stabilit, prin Rezoluţia numărul 428, paragraful c, punctele 2 şi 3, că „în linii esenţiale, dreptul la respectarea vieţii private constă în posibilitatea persoanei de a-şi duce viaţa aşa cum doreşte, cu un minimum de ingerinţe. Acest drept se referă la viaţa privată, la viaţa familială şi aceea a căminului, la integritatea fizică şi morală, la onoare şi reputaţie, la faptul de a nu fi prezentat într-o lumină falsă, la nedivulgarea unor fapte inutile şi jenante, la publicarea fără autorizare a fotografiilor private, la protecţia împotriva spionajului şi a indiscreţiilor nejustificate sau inadmisibile, la protecţia împotriva utilizărilor abuzive a comunicărilor private, la protecţia împotriva informaţiilor confidenţiale comunicate sau primite de către un particular".

[99] Carmen Monica Cercelescu, *Regimul juridic al presei. Drepturile şi obligaţiile jurnaliştilor*, Editura Teora, 2002, p. 18.

Prin urmare, este important ca jurnalistul să-și asume din punct de vedere juridic răspunderea în momentul în care publică o investigație.

Supliment cultural săptămânal al cotidianului *Matinal*, apărut în anul 2000 la Petroşani, în colectivul căruia se regăseau mai mulți jurnaliști de investigație, *Relații Nepotrivite* readucea în actualitate, sub titlul „Eminescu despre libertatea presei şi a jurnalistului”, ultimul editorial, din ziarul *Timpul,* al poetului în care vorbește despre ideea de libertate a presei, editorial actual și astăzi, ca multe dintre poeziile sale. „Regimul dobândise darea din mâna și chiar din picioare a celor ce poartă numele de mandatari ai națiunii; astfel dispune el la discrețiune de toată puterea în stat, făcând ori și ce vrea, fără a fi controlat, și nu se gândește decât la mijlocul de a se întări în această situație de desfătare și răsfăț. Singurul lucru asupra căruia n-a putut încă triumfa a rămas numai presa, și aceasta se consideră, credem, de către regim, cu atât mai nesuferită, cu cât el, în exercițiul puterii discreționare, a trebuit să devină năzuros, adică supărăcios din lucru de nimic.”[100] Scria jurnalistul Mihai Eminescu, care nici despre moralitatea gazetarilor nu avea o părere prea bună.[101]

Libertatea presei a reprezentat, cum se afirma înainte de această dată într-un discurs de recepţie la Academia Română, „unul din marile privilegiuri ce căpătase ţara după căderea lui Mihail Sturdza”[102] A fost, în acelaşi timp, şi „expresia libertăţii voinţei personale.”[103]

Raportat la nivelul județului Hunedoara, în condițiile în care cele mai importante trusturi de presă sunt deținute de către lideri politici cu influență, iar alte publicații depind de finanțări de la autorități sau sponsori, e greu de apreciat cât de liberă este presa astăzi. Mircea Ioan Moloț, fost președinte al Consiliului Județean;

---

[100] Mihai Eminescu, *Pentru libertatea presei și a jurnalistului*, în *Timpul*, anul VIII, nr. 142, 29 iunie 1883, p. 1

[101] Luminița Roșca, *Formarea identității profesionale a jurnaliștilor*, Editura Polirom, Iași, 2000, p. 64.

[102] Dumitru C. Ollănescu-Ascanio, *Vasile Alecsandri*, în *Academia Română. Discursuri de recepţie*, III (1894-1906), volum îngrijit de dr. Dorina N. Rusu, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2005, p. 109.

[103] Adrian Marino, *Libertate şi cenzură în România. Începuturi*, Editura Polirom, Iaşi, 2005, p. 224.

Viorel Arion, primar al municipiului Hunedoara și fost deputat; Carmen Hărău, femeie de afaceri și deputat, sunt principalii „moguli media”, deținători direct, sau prin membrii de familie, a două televiziuni și a mai multor ziare de mare tiraj. Cu toate acestea, s-au publicat în presa hunedoreană de după 1990 numerase articole despre neregurile care privesc licitațiile publice, s-a demonstrat cum președintele C.J. Hunedoara împarte banii după culoarea politică, despre cum se împart banii de publicitate pentru mass-media locală, dincolo de orgoliile dintre redactorii ziarelor concurente, fapte care duc la concluzia că presa locală are jurnaliști care țin la profesia lor, mai mult decât la cariera politică a șefilor. Pe de altă parte, libertatea presei nu înseamnă de multe ori și libertatea jurnalistului. S-au dovedit cazuri în istoria recentă presei din județul Hunedoara de jurnaliști supuși cenzurii sau constrânși să scrie dintr-o obligație față de superiori, dar și cazuri de jurnaliști nu la fel de verticali odată schimbat trustul.

Un atentat la libertatea presei l-a constituit, în viziunea multor jurnaliști din județ, preluarea cotidianului *Ziarul Hunedoreanului* de către familia președintelui, la acel moment, Consiliului Județean Hunedoara, Mircea Ioan Moloț. Situația a adus la demisia jurnalistei Hannelore Acârnulesei din redacția ziarului la care a fost nu doar redactor-șef ci și co-proprietar, alături de alți doi colegi. Astfel a înființat portalul de știri *Hunedoara Mea*, împreună cu Ovidiu Petrovai, unul dintre cei trei ziariști din presa locală din România selectați în cadrul unei burse pentru jurnaliști de investigație în Statele Unite ale Americii, organizată de Ambasada SUA la București în 2010.

Înainte de aceasta, în 2006, președintele CJ Hunedoara de atunci a cumpărat studioul local Realitatea TV, transformat apoi în Deva TV. Aceasta din urmă a fost transformată în 2010 în Hunedoara TV, televiziune cu emisie 24 de ore, deţinută acuma de fiica omului de afaceri și líder politic local, Alexandra Moloţ. S-a speculat faptul că liderul PNL Hunedooara, nu a încercat altceva decât să-și cumpere liniștea în județul Hunedoara, fiindu-i cunoscute anchetele la DNA și ANI. Despre acesta,

jurnaliștii de investigație au dovedit faptul că înainte de 1990 a fost colaborator al securității, lucru dovedit de către CNSAS și ulterior de către instanță.

Este important să existe în orice regiune a țării o presă liberă care să scrie și să informeze corect despre ceea ce se întâmplă cu banul public, să apere interesele cetățeanului, să prezinte starea de fapt a unor adevăruri care se vor ascunse. În mod inevitabil, nu sunt lipsite atacurile fizice sau psihice la adresa celor care scriu și documentează investigații jurnalistice, oameni de presă care înțeleg perfect rolul mass-mediei în societatea contemporană.

Conform statisticii, zilnic cel puțin un jurnalist de investigație din România este agresat fizic sau verbal, nu de puține ori sunt și acționați în judecată, chiar dacă ei sunt cei bruscați. Un caz cunoscut îl reprezintă cel al jurnalistei Ileana Firțulescu, victima unei acțiuni de intimidare, după ce persoane necunoscute au incendiat peretele de lângă ușa apartamentului unde locuiește și au lăsat un bilet de amenințare.

Jurnalistă de investigație, încă din 1990, Ileana Firțulescu a scris o serie de materiale privind un grup infracțional din Valea Jiului, care ar acționa pe teritoriul Marii Britanii și care ar avea susținerea unor autorități din țară, articole care i-au adus și un proces penal, tot din pricina acestui material se presupune că a fost și intimidată, să nu mai continue investigația. Aceeași jurnalistă, în vara anului 2003, corespondentă la ziarul *României liberă*, a fost agresată fizic în stradă, sub ochii unui alt coleg jurnalist, de la *Evenimentul zilei*, care a fost la rândul său agresat când a încercat să intervină.[104]

Un alt caz l-a constituit ameninţarea în direct, la un post de radio unde era invitat, a jurnalistului Cătălin Docea: „(.....) În această emisiune a intervenit telefonic o persoană care a relatat faptul că i s-a propus să mă agreseze, cu scopul de a fi intimidat şi de a înceta să mai public în ziarul pe care îl conduc aspecte negative

[104] Carmen Cosman, *Uşa unei ziariste din Petroşani, incendiată de persoane necunoscute*, în *România Liberă*, 13 februarie 2006, p. 5.

cu privire la activitatea unor instituţii ale statului. Respectiva persoană a adăugat că a refuzat să mă agreseze, dar m-a sfătuit să am grijă pe unde, cu cine umblu şi ce fac. (.....)” [105] Tot aici, jurnalista Angella Dumitrașcu, de la săptămânalul *Valea Jiului*, a fost amenințată cu moartea de către fiul unui preot din municipiul Lupeni, care s-a arătat deranjat de articolele care demonstrau neregulile din parohia Lupeni, cu hramul „Duminica Mironositelor”.[106] Aceeași jurnalistă, cu doi ani înainte de acest eveniment, a mai cunoscut un episod neplăcut, când Dănuț Buhăescu, primar al orașului Uricani, a catalogat-o drept „scroafă” și „nesimțită”, în urma unei serii de investigații care arătau neregulile din primăria pe care o gospodărea.[107]

Cazurile, des întâlnite, de jurnaliști bruscați sau amenințați dovedesc că zona este puternic antrenată în comiterea de infracțiuni, de la cazuri dovedite de corupție, până la crimă organizată.

În anul 2007, Doru Nica, fotoreporter la ziarul *Hunedoreanul* și Ovidiu Petrovai, jurnalist de investigație și redactor șef al ziarului *Hunedoreanul,* la momentul respectiv, au fost pe rând îmbrânciți, smuciți și dați afară din Teatrului Municipal Deva, de către Nicodim Ungureanu, directorul instituției, după ce aceștia doreau să afle un punct de vedere de la el, despre reclamațiile pe care angajații teatrului le-au adus la adresa sa, privind comportamentul abuziv al acestuia (a se vedea anexa III).

Peste 50 de jurnalişti hunedoreni din presa locală şi naţională, deranjați de atitudinea celui care a condus Teatrul mai mulți ani, deseori rece în relația cu presa, au protestat cateva zile în faţa Teatrului Municipal din Deva, cerând demisia directorului, Nicodim Ungureanu. Gazetarii hunedoreni s-au adunat în faţa sediului Teatrului Municipal din Deva, mulţi dintre ei bandajaţi la braţ sau la cap şi cu ochii

---

105*Un jurnalist hunedorean a aflat că pe capul lui s-a pus o recompensă, în direct, la radio* (f.a), în *Adevărul*, 26 aprilie 2010, p. 4.

[106] *Jurnalistă ameninţată cu moartea* (f.a), în *Cronica Văii Jiului*, 23 mai 2012, p. 1.

[107] f.a. *Un primar hunedorean a făcut o ziaristă scroafă și nesimțită*,(f.a) , www.ziare.com, Duminică, 18 Aprilie 2010, accesat ultima dată pe data de 20.05.2013 la URL: http://www.ziare.com/social/primaria/un-primar-hunedorean-a-facut-o-ziarista-scroafa-si-nesimtita-1010115.

învineţiţi cu machiaj, protestând astfel faţă de comportamentul agresiv al directorului instituţiei. Majoritatea celor prezenţi au afişat pancarte cu fotografiile colegilor agresaţi şi şi-au prins de haine coli pe care erau scrise mesaje precum: „Lăsaţi presa liberă!”, „Nu trageţi în ziarişti!” De asemenea, jurnaliştii de la un cotidian local din Valea Jiului au afişat un banner pe care scria: „Nu aveţi voi pumni cât putem noi scrie”.

La rândul lor, 11 angajaţi ai Teatrului Municipal din Deva au ieşit în faţa instituţiei, afişând cartoane pe care au scris „Presa provoacă!, Noi facem teatru/ Voi de ce faceţi circ?” Pentru că protestul nu a fost autorizat, cei 11 angajaţi ai Teatrului Municipal din Deva au fost legitimaţi de jandarmii şi amendaţi.[108]

În luna decembrie a anului 2015, corespondentul Antena 3, din Valea Jiului, Robert Wagner, aflăm dintr-o publicație cu sediul în Valea Jiului, a difuzat mai multe ştiri care aveau în prim-plan scandaluri provocate de interlopi din Petroşani şi Petrila şi materiale despre grupările de proxeneţi din regiune, din care cauză a fost ulterior amenințat. „Imediat după difuzarea acestor ştiri am primit primele mesaje de ameninţare dar nu le-am luat în considerare. Au început să se înmulţească şi prin urmare am depus plângere la Poliţia Petroşani. La scurt timp am fost blocat în centrul Petroşaniului de o maşină şi ameninţat, iar pentru asta am sesizat iarăşi poliţiştii. Nu s-a mişcat nimic, ceea ce mă face să gândesc că i-a încurajat pe indivizi.”[109]

Jurnaliști hunedoreni, în rapoartele Active Watch

ActiveWatch Agenția de Monitorizare a Presei este o asociație din România care are ca scop să protejeze și să promoveze dreptul la liberă exprimare și libertatea

108 *Circa 50 de jurnalişti hunedoreni au protestat în faţa Teatrului Municipal din Deva* (f.a), în *Adevărul*, 24.09.2007, p. 2.

[109] Maximilian Gânju, *Jurnalist ameninţat de interlopi: „O să intrăm noaptea peste tine în casă!”*, www.avantulliber.ro, 23.12.2015, accesat ultima dată pe data de 12.02.2016 la URL: http://www.avantulliber.ro/2015/12/23/jurnalist-amenintat-de-interlopi-o-sa-intram-noaptea-peste-tine-in-casa.

presei, conform statutului. Până în luna octombrie a anului 2006, AMP s-a numit Agenția de Monitorizare a Presei - Academia Cațavencu (AMP-AC) și a funcționat ca departament în cadrul Așezământului Cultural Academia Cațavencu, organizație nonprofit înființată în 1991, care a editat și săptămânalul Academia Cațavencu până în 1996. Departamentul AMP a fost înființat în anul 1994 de Mircea Toma, președintele asociației. În cadrul organizației funcționează programul FreeEx, care își propune să contribuie la protejarea și promovarea dreptului la libera exprimare și a libertății presei. Încă din anul 2000, ActiveWatch publică rapoarte anuale referitoare la situația libertății presei în România.

În ceea ce privește presa din județ sau subredacții ale unor cotidiane naționale, au fost constatate numeroase cazuri de cenzură sau de abuzuri asupra jurnaliștilor. Majoritatea comise de oameni politici. Nu mai departe în data de 7 aprilie 2003, când prefectul de Hunedoara, Aurel Serafinceanu, a ridicat acreditarea corespondentului local din Valea Jiului al cotidianului *România liberă*, Carmen Cosman.

Ziaristei i s-a comunicat oficial că motivaţia deciziei avea la bază procesul penal şi civil intentat de prefect ziaristei în cauză. Ulterior, prefectul a revenit asupra deciziei iar ziarista şi-a recăpătat acreditarea pe lângă instituţia Prefecturii.[110] Cu atât mai mult că Legea 544/2002 Art. 18. – (1) specifică faptul că „ autorităţile publice au obligaţia să acorde fără discriminare acreditare ziariştilor şi reprezentanţilor mijloacelor de informare în masă."

Înainte de aceasta, jurnalista Carmen Cosma, redactor la cotidianul *România liberă* şi Marius Mitrache, redactor la Evenimentul Zilei „au fost agresaţi la Petroşani de bătăuşi profesionişti, la câţiva zeci de metri de sediul Poliţiei." Conform raportului. Incidentul a avut loc în plină stradă, în data de 25 iulie. „Poliţia şi Prefectura au demarat anchete pentru identificarea agresorilor, dar nu a fost fost

[110] *Programul FreeEx. Libertatea presei în România în anul 2003*, Agenţia de Monitorizare a Presei, p. 9.

găsit nici unul dintre aceştia. Incidentul a avut loc după ce Carmen Cosman a publicat o serie de articole referitoare la ilegalităţile comise de unii oameni de afaceri locali."[111] Incidentul, care nu e singular, confirmă ideea că exercitarea jurnalismului de investigație nu este un gen jurnalistic lipsit de riscuri. Într-un alt raport al organizației amintite se face referire la și la alte agresiuni fizice la adresa lui Ovidiu Petrovai şi Doru Nică, fotoreporter, ambii la fostul ziar *Hunedoreanul*, incident descris anterior.

N-au lipsit cazurile de cenzură, astfel Mihaela Ghiuca, de la postul local Alpha TV, din Petroşani, a resimţit efectele cenzurii, după ce oameni de afaceri şi politicieni locali au făcut presiuni asupra conducerii posturilor de televiziune.[112]

Într-un demers investigativ, jurnaliștii Dan Codrea şi Cătălin Docea, de la ziarul *Atac - A patra putere in Valea Jiului*, au depus o cerere în baza Legii 544/2001 privind liberul acces la informaţiile de interes public către Compania Naţională a Huilei Petroşani, solicitând lista deplasărilor efectuate în ţară şi străinatate de angajaţii CNH, de reprezentanţii Confederaţiei Sindicatelor Miniere din România şi de orice alte persoane care nu sunt angajate ale CNH în intervalul 1 ianuarie 2001-31 martie 2003. Conducerea CNH refuzând să pună la dispoziţia ziariştilor informaţiile solicitate, considerând că acestea constituie secrete de serviciu. Ulterior, prin sentinţa pronunţată in 8 decembrie 2003, Tribunalul Arad, care a judecat speța, a dat câştig de cauza celor doi ziarişti, obligând CNH să facă publice informaţiile solicitate.[113]

Ulterior anului 2003, Cătălin Docea a continuat să inițieze mai multe investigații jurnalistice care vizau reprezentanți ai administrației şi ai instituțiilor publice cu atribuții în menținerea ordinii publice din zona Valea Jiului. Pe 19 aprilie 2010, jurnalistul a depus o plângere la Parchetul de pe lângă Tribunalul Hunedoara, prin care reclama faptul că integritatea personală şi activitatea profesională îi erau

[111] Ibidem, p. 6.
[112] Ibidem, p. 11.
[113] Ibidem, p. 10.

puse în pericol de reprezentanți şi foşti reprezentanți ai Poliției, administrației şi mediului de afaceri din Valea Jiului, în complicitate cu persoane din lumea interlopă[114]. Contactat de FreeEx, Cătălin Docea a relatat că Parchetul a dispus neînceperea urmăririi penale împotriva numitului Bălăeț Dumitru, concluzionând că fapta reclamată de jurnalist nu s-a petrecut. Instanța a admis existența ei, însă a decis că „faptei îi lipsește unul din elementele constitutive ale infracțiunii”. Se arată faptul că de la finalizarea procesului, jurnalistul nu a mai primit amenințări.[115]

Cazul Ioan Barb

Jurnalist de investigație în mai multe redacții sau subredacții ale unor ziare importante (*Hunedoreanul, Capital, Curentul, Curierul Național, Transilvania* sau *Jurnal*), Ioan Barb, în prezent avocat în baroul Hunedoara, câștiga în anul 2008 un proces împotriva statului român la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, după ce instanțele naționale l-au condamnat definitiv, în anul 2000, la plata unei amenzi penale pentru insultă și calomnie, în urma unui articol investigativ. „(....) În 2000, terminasem Facultatea de Drept, dar nu am putut să intru în Barou din cauza acelei amenzi din cazier. Am încercat de două ori să fac recurs în anulare, dar mi s-a respins. Chiar după atâta vreme, mă bucur că mi s-a dovedit nevinovăţia. Am avut emoţii, mai ales că-n ultimul timp jurnaliştii n-au mai prea avut câştig de cauză la CEDO. Jurnaliştii încă mai sunt pasibili de astfel de condamnări penale din cauză că parlamentul nu a catadicsit să reglementeze în Condul Civil insulta şi calomnia.“[116]

La data de 25 noiembrie 1999, Ioan Barb, ziarist de profesie, a publicat un articol intitulat „O familie hunedoreană dă o țeapă de 300.000.000 lei”, cu subtitlul „Președintele Forumului German, P.D[117]., a promis, fără bază legală, 700 de locuri

[114] *Programul FreeEx. Libertatea presei în România în anul 2010,* Agenţia de Monitorizare a Presei, p. 23
[115] Ibidem.
[116] *Jurnalist hunedorean Câștigător la CEDO*, (f.a), în *Evenimentul Zilei*, joi, 09 octombrie 2008, p. 2.
[117] P.D. reprezintă iniţialele preşedintelu Forumului Democrat German – Hunedoara.

de muncă în Germania; 700 de persoane au fost păcălite până acum”. În acel articol, reclamantul, în speță jurnalistul Ioan Barb, arăta că P.D. promisese locuri de muncă în Germania, dar că, potrivit Ministerului Muncii și Protecției Sociale, acesta nu avea nicio bază legală pentru a recruta forță de muncă pentru Germania. Jurnalistul a mai arătat că P.D. informase cele circa 700 de persoane interesate că trebuiau să urmeze un curs de limba germană și de pregătire profesională. P.D. și soția sa asigurau cursuri de limbă germană cu plată și, prin intermediul societății sale, P.D. organiza cursurile de pregătire profesională. Jurnalistul estima în articolul publicat că P.D. încasase astfel aproximativ 300.000.000 de lei (ROL) ca urmare a acestor cursuri. Prin Sentința din 14 iulie 2000, Judecătoria Deva l-a declarat vinovat de săvârșirea infracțiunilor de insultă și de calomnie și l-a condamnat la o amendă penală de 10.000.000 ROL, cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, și la plata de daune-interese reprezentând repararea prejudiciului moral în cuantum de 75.000.000 ROL.

Instanța a apreciat în motivație faptul că P.D. a fost de bună-credința când a organizat cursurile cu acordul organelor administrative de specialitate și în baza consimțământului participanților. Instanța a concluzionat că reclamantul a comis infracțiunile de insultă și de calomnie împotriva lui P.D. Ulterior, prin Decizia din 26 septembrie 2000, tribunalul a admis parțial recursul jurnalistului: a casat parțial sentința, l-a achitat pentru infracțiunea de calomnie, însă a confirmat condamnarea sa la plata unei amenzi penale, redusă la 500.000 ROL, fără suspendare, pentru săvârșirea infracțiunii de insultă. Cazul a ajuns în cele din urmă la CEDO, unde judecătorii de la Strasbourg au semnalat că instanțele din România nu au oferit motive suficiente pentru condamnarea ziaristului.

Curtea Europeană a Depturilor Omului a constatat că existența unei ingerințe în dreptul reclamantului la libertatea de exprimare nu face obiectul unei controverse între părți și a constatat că aceasta urmărea un scop legitim, și anume protecția reputației altor persoane. Curtea a mai constatat și faptul că articolul litigios aborda

subiecte de interes general și deosebit de actuale pentru societatea românească, și anume șomajul, posibilitățile de a găsi un loc de muncă în străinătate și pretinsa corupție din administrație. Aceasta mai sublinia faptul că „afirmațiile reclamantului nu se refereau la aspecte din viața privată a lui P.D. Pe de altă parte, constata că activitățile lui P.D., criticate de reclamant și care au dus la condamnarea sa vizează strict aceste subiecte de interes general. În plus, indiferent că afirmațiile reclamantului reprezintă imputări ale unor fapte sau judecăți de valoare, faptele relatate de reclamant nu erau lipsite de bază factuală suficientă, lăsând la o parte greșeala privind numărul participanților la cursurile organizate de P.D., această eroare în sine nu poate duce la concluzia că reclamantul a acționat cu rea-credință. În plus, instanțele interne nu au reținut niciodată reaua-credința a reclamantului în această privință."[118]

Pe de altă parte, Curtea observă că instanțele nu au analizat elementele subiective ale infracțiunilor imputate reclamantului; concret, acestea nu au explicat de ce acțiunile reclamantului constituiau una sau ambele infracțiuni menționate, mulțumindu-se să stabilească faptele și să tragă direct concluzia vinovăției sale. Judecătorii CEDO au decis într-un final ca statul să îi plătească jurnlistului 19,88 euro, pentru daunele materiale, 1.000 EUR, pentru daunele morale, de asemenea s-a decis ca statul să îi plătească avocatului reclamantului suma de 1.781 EUR pentru cheltuieli de judecată. „(.....) Când eram jurnalist mă simţeam mai liber. Aşa am reuşit, în virtutea acestei libertăţi de exprimare a unui umil jurnalist de investigaţie la revistele *Capital* şi *Transilvania Jurnal* să fiu condamnat de două ori pentru calomnie şi insultă, în anul 1999 şi 2000. În anul 2008 am obţinut însă o binemeritată, zic eu, victorie la CEDO, într-o cauză Barb versus România, unde mi s-a dat deplină satisfacţie. Dacă mă întrebaţi dacă presa de azi este mai altfel decât cea de acum zece ani, nu pot să afirm decât că nu s-a schimbat nimic, este la fel de

[118] Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în Cauza „Barb împotriva Romaniei , publicată în Monitorul Oficial al Romaniei, Partea I, nr. 304, din 8 mai 2009.

incisivă şi folositoare echilibrului social. (.....)” [119] Declara într-un interviu din presa locală, în 2013.

Persoanele publice despre libertatea presei

Cu ocazia zilei de 3 Mai, Ziua Mondială a Libertății Presei, în anul 2012 erau intervievați în presa locală din Valea Jiului mai multe persoane publice, politicieni, candidați la diferite funcții locale, pe tema libertății presei, unde se punea problema cât de liberă mai este presă și dacă se mai poate afirma despre că reprezintă câinele de paza al democrației.[120]

Pintre respondenți se regăseau inclusiv persoane implicate în acte de corupție, urmăriți sau cercetați penal după data aceea, alături de persoane suspectate în investigații ale jurnaliștilor hunedoreni de incompatibilitate sau abuz în funcție; Dorin Gligor, Cristian Resmeriță, Cornel Resmeriță etc. Este interesantă de revăzut viziunea celor intervievați pe marginea subiectului.

Cristian Resmeriță, deputat PSD: „Bineînțeles că eu mai cred în libertatea presei și bineînțeles că presa este câinele de pază al democrației. Eu cred în aceste lucruri și cred într-o presă corectă, echidistanta”.

Haralambie Vochițoiu, senator al României: „Ca orice lucru pe lumea asta, libertatea presei este discutabilă. Presă este o afacere, dar în același timp rămâne un instrument de exercitare a democrației datorită contradicției intereselor celor care patronează presa”.

Cornel Resmeriță, primarul municipiului Lupeni: „Eu zic că da, că presa este în continuare câinele de pază al democrației și mai cred în imparțialitatea presei. Eu spun că presa este liberă, cu mici rețineri, pe care le cunoaște toată lumea. Cât despre influența pe care mass-media o are asupra populației, nu cred că ea poate influența la nivel local opțiunile alegătorilor, pentru că acestea pot fi schimbate

---

[119] Mircea Goian, *Colţul cultural*: *Scriitor în oraşul scufundat (lll)*, în *Replica*, 9 mai 2013, p. 6.
[120] Anamaria Nedelcoff, *Politicienii hunedoreni, despre libertatea presei*, www.cronicavj.ro, 03.05.2012, accesat ultima dată pe data de 20.05.2013la URL: http://cronicavj.ro/wp/?p=3675.

numai prin munca de teren. Sunt și exemple de presă care nu este echidistanță, dar cititorii își dau seamă de aceste lucruri și iau ei singuri hotărâri. Totuși, e mai bine să ai o imagine corecta”.

Zoltan Lacatas, președintele Ligii Sindicatelor Miniere Valea Jiului: „Eu așa cred, că presa trebuie să spună adevărul și că este liberă. Depinde însă dacă presa prezintă realitatea, care trebuie să primeze. Nu pot să cred că mass-media, în general, ar putea să nu fie imparțială, nu mi s-ar părea normal”.

Alexandru Lăutaru, inspector școlar general: „Eu cred foarte mult în libertatea presei și în faptul că ea este câinele de pază al democrației. În ceea ce mă privește, cred că am arătat preocupare și transparența. Totuși, că oriunde în lumea asta, nu putem vorbi de o libertate a presei de 100%, nicio ființă nu este liberă, nici măcar animalele din junglă nu sunt libere în totalitate. Presa poate fi și un formator de opinie și poate interveni în formarea educației unui individ”.

Sorin Sanda, candidat PPLC la Primăria Uricani (în anul 2012): „Eu cred în libertatea presei, cred în faptul că presa poate răsturna un sistem corupt și în faptul că la un moment dat poate rămâne singura soluție pentru ca adevărul să iasă la iveală. Desigur, nu trăim într-o lume ideală, așa că în unele locuri, chiar și în Valea Jiului, presa „s-a manelizat”. Dar pădure fără uscături nu se poate”.

Dorin Gligor, fost președinte PDL Hunedoara: „Este extrem de complicat acest subiect. Dacă mă refer la ce se încearcă cu presa de peste 20 de ani, pot spune că obiectivitatea este dușmanul banului. Libertatea presei este necesară, dar cred că mai e de lucrat aici”.

Bogdan Timpău, deputat PNL: „Grea întrebare. Ca și accepțiune generală, presa poate fi numită în continuare câinele de pază al democrației. Ca și comportament per total, are un efect de cenzură asupra tuturor celor care dețin puterea. Din păcate, există și exemple negative. Părerea mea este că presa poate influența votul alegătorilor, fiindcă este principalul mijloc de informare al cetățenilor.

Cât despre libertate, pot spune că presa nu este liberă, deoarece proprietarii trusturilor au interese economice, politice, sociale, care se răsfrâng și asupra liniilor editoriale”.

Ilie Pârvan, candidat U.S.P. la Primăria Uricani (în 2012): „Partial, o parte din presă este subordonată unor interese în funcție de cine este patron. În general, oamenii cinstiți mai cred într-o presă imparțială, dar acest concept a cam fost uitat în ultimii ani chiar de către cei care semnează articole”.

Gheorghe Ile, primarul municipiului Vulcan: „Nu mai este de mult presa câinele de pază al nimănui. Presă este plătită la comandă de către infractori. Parțial mai e liberă, dar majoritatea ziarelor sunt plătite. Presa este manipulabila și, la rândul ei, manipuleaza”.

Mariana Mateescu, managerul Spitalului Municipal Vulcan: „Presa ar trebui să fie câinele de pază al democrației, dar nici prea mulți, să nu devină maidanezi. Există în Valea Jiului câteva publicații care par mai libere, dar o parte se cunosc după politica editorială că aparțin unor grupuri de interese”.

Gabriel Lungu: „Eu încă mai cred în libertatea presei și consider că tot ceea ce s-a mai îndreptat la nivel central a fost datorită presei. Marile tunuri au fost dezvăluite de către presă. Din păcate, celelalte organe ale statului nu și-au făcut datoria”.

Constantin Brândușe, candidat independent la Primăria Lupeni (în anul 2012): „Asta cu libertatea presei e o glumă. 50% din presă e liberă, 50% e pe interes. Libertate are, dar din păcate nu știe ce să facă cu ea. Însă în principal presa are un cuvânt de spus”.

Rezultă un raport relativ egal între cei care mai cred în ideea de libertatea a presei și cei care au reticențe în sensul acesta. Dacă pentru unii presa este în cotinuare considerată „câinele de pază al democrației”, pentru alții reprezintă doar „o glumă”. Fără să poată fi negată, influența mediului politic reprezintă una dintre problemele majore, problemă care nu e caracteristică doar presei din Hunedoara.

Tocmai pentru că presa este privită ca pe o afacere, libertatea presei este discutabilă, în concepția senatorului Haralambie Vochițoiu. Aceeași viziunea asupra trusturilor media din România este întâlnită la mai mulți oameni de afaceri.

Înainte de orice, presa trebuie să producă profit, lucru care nu se poate întâmpla decât prin vânzare sau prin contracte de publicitate. Din cauze care depind de interese ecoomice, libertatea presei poate să fie limitată, datorită contractelor de publicitate semnate de propietarii ziarelor cu diverse firme.

Jurnaliștii și libera exprimare

Intervievați pe tema libertății presei în mass-media hunedoreană, mai mulți jurnaliști din presa locală au acceptat, la rândul lor, să descrie, conform viziunii proprii, acest aspect intens reflectat în spațiul public. Prin aceasta am căutat să aflu chiar de la cei implicați cât de liberă mai este presa astăzi.

Vladimir Brilinsky, jurnalist cu activitate editorială la mai multe publicații locale, consideră că presa, în general, nu mai este liberă de mult timp. „Era o vreme, până în 1995, când toată lumea se temea de presa care exista în județ și în special de televiziunea 3TV Deva, cea care a trimis pe ogorul media la nivel național nume sonore, astăzi ca Sanda Nicola, Sorin Kosz sau Marius Olaru și mulți alții. Pe vremea aceea televiziunea nu era condusă de persoane interesate de putere. Era a noastră și trăiam din ea. Mai mult sau mai puțin greu, ne descurcam și eram mândri că putem schimba unele lucruri. Eram mândrii că putem sta cu fruntea sus în fața oricui, și asta pentru că eram onești.

Obiectivitatea în presă mi se pare ceva exagerat și de aceea folosesc termenul de onest. Astăzi, însă, nu mai există niciun organism media care să aparțină unui jurnalist sau unui grup neangajat politic. Poate „Radio Big FM” Deva și „Radio Color” Orăștie sunt ultimele redute neafiliate unor minitrusturi de presă conduse de persoane aflate în circuitul politic și care conștientizând forța presei, o controlează și o folosesc pentru a-și atinge scopurile propagandistico-electorale.”

Un alt jurnalist, specializat pe investigații de presă, senior editor la ziarul *Gazeta de Hunedoara*, Ștefan Ciocan, are o viziune relativ apropiată de cea a lui Vladimir Brilinsky. Aduce în atenție calitatea de propietari a celor care dețin ziarele influente din județ, politicieni și oameni de afaceri. „Este greu să vorbim despre o presă liberă în condițiile în care cele trei televiziuni din Deva sunt toate în proprietatea unor politicieni. (*Antena 1 Deva* - Primarul Devei, Petru Mărginean; *Hunedoara TV* - Președintele CJ Hunedoara - Mircea Moloţ și *Info TV* - primarul municipiului Hunedoara, Viorel Arion. În ceea ce privește presa scrisă există un săptămânal *Replica*, patronat de deputatul PNL Carmen Hărău, cotidianul *Ziarul Hunedoreanului*, patronat de președintele CJ Hunedoara, Mirecea Moloţ. Mai sunt trei cotidiane, aparent fără control politic, dar două dintre acestea, *Servus Hunedoara* și *Mesagerul Hunedorean* depind de publicitatea dirijată din fonduri publice. Singurul cotidian finanțat 100% din fonduri private, care nu depinde de publicitatea dirijată politic este *Glasul Hunedoarei*, finanțat de firma Avis 3000.”

Mihaela Petroșan, redactor șef la *Informația de Hunedoara*, apreciază faptul că „este greu de cuantificat gradul de libertate al presei hunedorene, în condiţiile în care, în ultimii ani, presiunile economice şi politice au generat fie falimentarea unor instituţii media, fie supravieţuirea în condiţii dificile.” Cât privesc presiunile economice, jurnalista susține că ele vin şi din faptul că „statul român nu prea încurajează presa liberă, prin facilităţi speciale. Asta în condiţiile în care preţurile de producţie în presă sunt mereu mai mari, iar încasările directe, din vânzări, sunt din ce în ce mai mici, fiind nevoie de un marketing comercial puternic pentru a avea bani. Evident, din astfel de cauze economice, la care se adaugă şi politicul, care nu vede cu ochi buni libertatea de expresie şi investigaţia jurnalistică ce îi are ca ţintă principală. Într-o balanţă subiectivă, presa hunedoreană este mai degrabă dependentă de diverse pârghii exterioare, decât liberă.”

Investigațiile jurnalistice din domeniul social și politic, la Călan

Viața socială, politică, economică a localității Călan a fost intens reflectată în presa din județul Hunedoara în toate perioadele istorice, fie că a fost vorba despre . criza economică de supraproducție din perioada 1929 - 1933, despre realizările fostei uzine sau activitatea socială și economică în regimul comunist. Majoritatea articolelor de presă reprezentă mai degrabă simple informații, decât investigații sau reportaje cu demers investigativ. După anul 1990, se publică cu regularitate articole investigative, cu atât mai mult că localitatea, fost important centru siderurgic, a decăzut din punct de vedere economic, încât a ajuns să fie declarat oraș defavorizat.

La revoluţie, Combinatul Siderurgic din Călan avea un număr semnificativ de angajaţi. Prin divizarea ulterioară în 12 societăţi comerciale s-a ajuns la pierderea a peste 5.000 de locuri de muncă. Societatea SC Sidermet S.A. a mers din rău în mai rău. Declinul a început odată cu anul 2003, când societatea a fost supusă executării silite pentru acumularea unor datorii exorbitante. În baza HG nr. 428/25.04.2002, privind strategia de privatizare a SC Sidermet SA Călan, a fost înfiinţată societatea comercială cu capital mixt AMIDIP SA Călan, ai cărei fondatori principali erau Sidermet S.A. Călan şi PIPE Products GmbH. Amidip avea un capital de 18, 3 milioane dolari, din care germanii controlau 65, 6%, în timp ce aportul în natură al Sidermet Călan era în valoare de 6, 3 milioane dolari, la constituirea societăţii mixte, ceea ce îi asigura controlul a 34, 4% din acţiuni. Societatea formată prin asocierea Sidermet Călan cu firma germană a intrat în faliment în anul 2005. În 2006, după mai multe încercări eşuate Societatea AMIDIP Călan a fost vândută prin negociere directă, preţul tranzacţiei ridicându-se la 1, 91 milioane de dolari

Presa de investigație a relatat numeroase materiale în care s-au dovedit neregurile petrecute în privatizarea fostului centru siderurgic, privatizare care a adus

ulterior la închiderea fostei Uzine. Au avut loc negocieri la guvern, muncitorii au pichetat sediul prefecturii, au intrat în câteva de mai multe orii în greva foamei. Cu toate acestea, situația socială a locuitorilor a rămas aceeași. „Șomaj. Frig. Sărăcie. Mizerie”[121], sunt termenii în care ziarul *Capita*l a catalgat situația din orașul Călan. Au existat situații relatate de presă, când angajații platformei industriale Turnătoria 1 din Călan, care nu și-au încasat salariile de opt luni, au primit, în loc de bani, bibelouri, casetofoane, mașini de spălat sau chiar cuie.[122]

Anterior scriam despre cazul Ioan Barb, ca jurnalist de investigație a publicat sute de articole, foarte multe din zona industrială, aflăm în acest fel și despre cazul fostului Centru Siderurgic Călan, în care se vorbește despre sume exorbitante, pagubă pentru statul român: „Dupa ce a vândut fosta platformă siderurgică din Călan pe un preț de nimic, lichidatorul fostului Combinat Siderurgic a propus judecătorului sindic și acționarilor, regii, bănci și instituții ale statului, să restituie banii cumpărătorului SC Forever SRL Călan. Și nu doar cei 1.350.000 de dolari cu care a fost achiziționată platforma, ci 1.500.000 de dolari, cu 150.000 de dolari mai mult, ce reprezintă cheltuieli ale cumpărătorului. Cu toate acestea, afacerea pare să fie bine gândită și pusă la punct, deoarece reprezentanții statului la masă credală nu s-au opus inițial, întreaga tevatură fiind dată pe față de reprezentantul creditoarei SC Sidermet Călan, o societate cu capital de stat, de consilierul juridic Constantin Stancu, care s-a opus categoric acestei dubioase tranzacții. Ceilalți creditori de la masa credală nu sunt alții decât SC Electrica SA Deva și DGFPCFS Hunedoara, BCR Hunedoara, SC IUG SA Hunedoara și Casa Județeană de Asigurări de Sănătate Hunedoara (...)”.[123]

Imediat după 1997, în toate centrele siderurgice din țară, vinderea pe bucăți a combinatelor la prețuri mai mari decât cel cu care s-a cumpărat a fost o practică

121 *Utilajele care pot salva Sidermet zac în vamă* (f.a), în *Capital*, joi, 20 ianuarie 2000, p 6.
122 *Angajații Turnătoriei 1 Călan au primit în loc de salarii bibelouri, electrocasnice sau cuie* (f.a), în *Hunedoreanul* 23.03.2002, p. 3.
123 Ioan Barb, *Statul plateşte 1,5 milioane de dolari pentru a reintra în posesia combinatului de la Călan*, în *Curierul Național*, anul 7, Vineri, 22 Noiembrie 2002.

obișnuită, nu a contat în niciun fel că a fost păguboasă pentru stat. Nici nu a interesat pe cei care ar fi trebuit să se asigure de legalitatea acestor acte. „Prima manevră a cumpărătorului a fost vinderea grabnică a unor active, păstrarea altora și recuperarea urgentă a uriașelor cantități de bronz, aluminiu, inox și alte metale de mare valoare existente în stațiile electrice.”[124] Au fost devalizate în acest mod, subliniează autorul în articolul investigativ, depozitele de materiale ale societății, fiind tăiate și vândute ca fier vechi podurile rulante în funcțiune, cât și cantități apreciabile de motoare. „(.....) În acest fel, profitul uriaș a fost transferat la noii cumpărători, în mare parte societăți legate de vânzătorul SC Forever SRL. Cumpărătorul a acționat după principiul „după noi potopul” și după principiul termitelor, tăind la grămadă mari cantități de utilaje ce nu îi aparțineau, situație care a generat litigii aflate pe rolul instanțelor de judecată în urma actelor de constatare a prejudiciului consfințite și de Parchetul de pe lângă Tribunalul Hunedoara. Numai societății vecine, SC Sidermet SA Călan, i-au fost produse pagube de peste 20 de miliarde. (.....)”[125]

În investigația citată ne mai sunt prezentate câteva detalii esențiale, anume faptul că „că vânzarea activelor și transferul proprietății de la vânzător (lichidator)-cumpărător nu s-a făcut ad-hoc, ci procedura a necesitat timp în care cumpărătorul a avut posibilitatea să cunoască în amănunt starea de fapt și de drept a activelor tranzacționate.

Conform contractului de vânzare-cumpărare a unor active ale societății comerciale SC Minagval SA Călan, prin lichidatorul PricewaterHouse Coopers România și SC Forever SRL aflat la dosarul de lichidare, garanta plata ce trebuia să o facă printr-o scrisoare de garanție bancară eliberată de Banca ING Barings Timișoara. Art. 5.1 din contract stipulează clar: „Cumpărătorul se va achita de toate obligațiile care vor lua naștere la data încheierii contractului ori după data încheierii contractului”, iar art. 5.4 arată: „Cumpărătorul nu va fi îndreptățit la nici o

[124] Ibidem.
[125] Ibidem.

compensare, deducere sau rabat din suma ce trebuie plătită conform contractului sau în legătură cu acest contract”. Ba, mai mult, cumpărătorul își asumă responsabilitatea și riscul contractului. Art. 9.3 prevede: „Cumpărătorul preia toate responsabilitățile care rezultă din prevederile legale în vigoare, referitoare la protecția mediului”, iar art. 10.2 spune: „Activele sunt vândute în starea, condiția, în care se gãsesc în prezent. Cumpărătorul recunoaște și este de acord ca a avut depline posibilități de a se informă în privință stării, condiției și amplasamentului activelor. Cumpărătorul nu va avea nici un drept de acțiune împotrivă vânzătorului și lichidatorului”. Art. 10.3 al contractului stipulează: „Cumpărătorul a dispus de toate posibilitățile de a inspecta și investiga activele și a convenit să achiziționeze activele «la vedere» în starea și condiția lor actuală, pentru un preț care ia în considerare riscul pentru cumpărător". După semnarea acestui contract a fost remarcată grabă cu care s-au început tăierile și expedierea materialelor rezultate. În doi ani de la tranzacție, mare parte a fierului a fost vândut și au rămas doar betoanele fundațiilor și turnurile de răcire care ar fi trebuit și ele demolate de cumpărător. (.....)”[126] Conform minutei sentinței nr. 843/CA/1999, în dosarul de lichidare nr. 6605/1999 al Tribunalului Hunedoara, banii care trebuia recuperați din vânzarea activelor arată în felul următor: BCR-7.392.478.905 lei; SC Electrica SA-37.249.822.290 lei; FPS București-9.194.284.000 lei; Exploatarea de Preparare Petroșani (CNH)-57.613.820.015 lei; Regionala CFR Cluj-Napoca-1.710.142.552 lei; Romgaz DGN Deva-17.527.210.357 lei; Sidermet SA Călan-2.229.041.054 lei [127]

În vara anului 2003, noua societate AMIDIP a început să producă fontă ductilă pentru linia de tuburi care funcționa la Mecanica Orăștie (oprită între timp în condiții la fel de suspecte). Partenerul străin urma să investească la AMIDIP nu mai puțin de 12 milioane dolari. Procesul de producție s-a oprit, însă, în a două jumătate a anului 2003, după ce SNCFR, în calitate de creditor al societății Sidermet, a cerut

[126] Ibidem.
[127] Ibidem.

ca toate creanțele sale să fie recuperate din activele trecute la AMIDIP. Acest litigiu a întârziat investiția mai bine de un an și jumătate. Directorul general executiv Aurel Bria era aproape convins, conform *Evenimentul Zilei*, că investiția de la AMIDIP era victima unor cercuri de afaceri din București, interesate ca România să importe în continuare tuburi din fontă ductilă, la un preț de două ori mai mare decât cel care ar rezulta în cazul în care aceste piese s-ar produce în țară. Aurel Bria declara pentru jurnaliștii de la *Evenimentul Zilei* faptul că: „(.....) Dacă se dorea cu adevărat, la Călan produceam fontă ductilă și tuburi dinainte de anul 2000. Linia a fost adusă din Statele Unite în perioada 1998 - 1999 și a costat 15 milioane de dolari. Ca să finalizăm investiția mai aveam nevoie de bani. Am primit în 2000 o scrisoare de garanție bancară de 9 milioane de dolari din partea Guvernului Isărescu, dar BCR nu a dorit să ne acorde creditul. Este clar că nici atunci nu s-a dorit să apară așa ceva la Călan. (.....)"[128]

În anul 2005, mai mulți angajați ai societății Amidip Călan intrau în greva foamei, solicitând plata drepturilor bănești, care însumau aproape 26 de miliarde lei vechi. Situația se agrava de la o zi la alta, societatea pierzându-și toate speranțele de a mai funcționa. Un an mai târziu, alți șapte foști siderurgiști din Călan intrau în greva foamei, nemulțumiți de faptul nu s-a respectat protocolul încheiat în 19 decembrie 2005 cu autoritățile locale și centrale. Potrivit contractului colectiv de muncă, persoanele disponibilizate de la Amidip Călan trebuiau să primească, la lichidarea societății, 16 salarii medii nete pe firmă, în total 25 de miliarde de lei vechi. Situația dificilă a adus la venirea la Călan a ministrului de atunci al muncii, Gheorghe Barbu, născut și crescut în Călan, care le-a prezentat protestatarilor măsurile pe care le poate lua. „(.....) Am venit la Călan doar după ce instanța s-a pronunțat în legătură cu recuperarea sumelor restante pe care le aveți de primit. Când am văzut că disponibilizații se află pe locul al treilea pe lista creditorilor, atunci am hotărât să vin aici, să vedem ce măsuri sociale putem lua. Nu vom putea

[128] *Fabrica-unicat în faliment forțat* (f.a), în *Evenimenul Zilei*, miercuri, 04 ianuarie 2006, p. 5.

luă, însă, măsurile juridice. Vreau să vă spun că am discutat să creăm în zonă Călanului noi locuri de muncă pe proiecte comunitare. Adică, să dublăm numărul acestor locuri de muncă, care acum sunt de 138 (.....)” a spus fostul ministru, potrivit Mediafax.

Tot pe fondul grevei din localitate, Cristian Vladu, prefect al județului, la acel moment, a declarat: „(.....) Voi sesiza DNA în legătură cu situația de la AMIDIP Călan. Aici s-a făcut un adevărat jaf! Am făcut deja un întreg film al situației de la această societate, de la constituirea AMIDIP și până în prezent. Anul trecut, am trimis sesizări privind AMIDIP Călan la PNA, dar acum voi sesiza DNA. Lucrurile nu stau deloc bine aici. Colaborăm și cu serviciile secrete, pentru a ne ajuta să deslușim încrengătura de la AMIDIP (.....)”, potrivit aceleași instituții media.

Cristian Vladu, implicat în 2010, într-un incident care i-au ruinat cariera politică și care a fost urmat de mai multe investigații de presă în urma unor înregistrări date publicității în mass-media locală și preluate ulterioar de televiziunile de știri naționale, înregistrări făcute la sediul PDL din Călan, după alegerile parțiale din Colegiul 3, de la începutul lunii decembrie 2010. În discuţii apare frecvent Cristian Vladu, fost membru PDL şi fost director al Termocentralei Mintia. La discuţii au participat, alături de acesta, preşedintele PDL Călan, directorul OPC Hunedoara, directorul Casei de Cultură din Călan şi mai mulţi membri de la tineretul PDL Hunedoara.

În înregistrarea făcută publică se discută despre şantajul făcut asupra unui patron de magazin pentru a obţine voturi. Acesta mai vorbeşte despre o donaţie de un miliard şi jumătate de lei vechi, pe care a făcut-o de-a lungul timpului partidului: „(....) Vineri am avut 350 de pachete. Şi-am luat-o eu cu trei oameni din casă în casă, de Crăciun, la copil, portocală, suc, de Moş Nicolae. Şi eu mi-am făcut liste cu ei, fiecare...copiii... (....)”[129] „(.....) Băi, fii atent, 6 secţii de votare. Dacă pui câte 2 oameni în fiecare secţie sunt 12 şi cu ăia...sunt 24, şi dacă mai pui 6x5, îs 30. Numai

[129] Înregistrarea discuţiei, facută public, prima dată la postul local *Hunedoara TV*.

cu ăştia, observatorii şi cu oamenii tăi trebuia să faci 50 de voturi. Din bun simţ. (.....)”[130] „(.....) Colectarea de voturi o face fiecare cum poate, prin persoane, gen unul sau altul care au diverse relaţii, neamuri, mai ales la ţară, aţi văzut, când sunt foarte multe neamuri într-un sat, trebuie să-l găseşti pe respectivul, şi ăla îţi aduce toate neamurile la vot. Influenţă în primul rând. Influenţa e peste tot (.....)”[131]

Într-o amplă investigație jurnalistică, Monalise Hihn a relatat în presa locală modul în care Amidip Călan a fost vândută societăţii Birta Group din Reşiţa. Contractul de vânzare - cumpărare a fost semnat în data de 4 septembrie 2006. A doua zi, în 5 septembrie, firma îşi schimbase numele din Birta Group SA în Birta Industries SA. Înregistrarea a avut loc la Tribunalul Caraş - Severin, la mai puţin de 24 de ore de la cumpărarea Amidip Călan, în condiţiile în care pentru o astfel de procedură e nevoie de câteva zile. În plus, administrator al firmei devine Birta Petru, tatăl celui care a semnat contractul de vânzare - cumpărare al Amidip, Ioan Birta. Acesta din urmă a fost condamnat penal pentru fals şi uz de fals, de Curtea de Apel Bucureşti, la şase ani supraveghere şi urmărire, conform articolului 86, alineatul 1, din Codul Penal şi interzicerea administrării pe timp de cinci ani a societăţilor comerciale. O perioadă de timp, Ioan Birta a ocupat şi postul de consul onorific al Croaţiei la Reşiţa. Se arată faptul că singurul interes al investatrului nu a fost decât colectarea fierului. S-au sustras mii de tone de fier şi oţel.[132]

După anul 2000, sărăcia a început să se manifeste ca o gripă generală, secțiile fostei uzine s-au închis pe rând, Călanul a căpătat astfel statutul de oraș defavorizot. Pentru un număr important de locuitori, singura formă de supraviețuire a stat în colectarea fierului vechi. Aspect pe larg abordat în numeroase publicații sau reportaje tv. Jurnalistul Cornel Nistorescu aprecia în ziarul *Cotidianul*: „(....) Călanul este unul dintre cele mai triste oraşe ale României. Oamenii, cei mai mulţi, au plecat.

[130] Ibidem.
[131] Ibidem.
[132] Monalise Hihn, *Amidip, pe mâna unui bătrân de 82 de ani*, în *Replica*, săptămâna 5 – 11 octombrie 2006, numărul 205, p. 3.

Cei care au rămas macină structurile de beton ale fostului combinat pentru a extrage fierul. (....)"[133]

În anul 2007, Societatea Cilindrul din Călan, una din cele două care încă mai funcţiona pe fosta platformă siderurgică, a fost în pericol să-şi închidă mai repede porţile din cauza furturilor de fier. Fenomenul nu mai puate fi controlat de poliţia locală, iar societatea a rămasn fără conducta de gaz şi o linie de înaltă tensiune.[134] Dimensiunile sociale au atins în scurt timp cifre alarmante, reflectate în numărul mare de șomeri sau asistați sociali. Situaţia materială se răsfrânge puternic, conform anchetelor de presă, dar şi a statisticilor, asupra elevilor şcolii generale din localitate. Dintre ei, peste o sută s-a constatat că au ambii părinţi în străinătate. Gradul ridicat de absenteism şi corigenţă indică, în acest sens, serioase probleme, puse pe seama lipsei fizice a părinților din viața copiilor în etapele cele mai importante, pubertate și adolescență. Există cazuri în care minorii sunt tentați să intre în cercuri vicioase, consumă bauturi alcoolice, substanțe interzise, iar familiile nu îi mai pot struni.[135]

Într-un reportaj cu demers investigativ, realizat de către echipa de junaliși ai emisiunii „România te iubesc" se arăta cum: „(....) Oraș monoindustrial, Călanul a murit după închiderea combinatului. Mii de oamani au rămas șomeri. În plină zi, toată lumea e acasă. Trăiesc în condiții mizerabile, fără curent, în case pline de mucegai. Oamenii de aici par desprinși dintr-o altă lume, o altă civilizație. Doar ciorchinii de antene sunt dovada secolului în care trăim. În rest nimic. Doar mizerie și afișe electorale care promit „echipe de excelentă".. (....)"[136]

Singura speranță a localnicilor stă momentan în Parcul Industrial, ridicat în locul fostei uzine. Lucrările s-au estimat că vor fi gata în luna august 2014, proiectul a fost finlizat în martie 2016, fără însă să producă, deocamdată, locurile de muncă

[133] Cornel Nistorescu, *Ce ziceţi, pică ăştia?* În *Cotidianul* - 25 octombrie 2010., p. 2.
[134] *Acte de terorism la Turnătoria Călan* (f.a), în *Evenimentul Zilei*, luni, 17 decembrie 2007, p. 6.
[135] Monalise Hihn, *"Singur acasă", în versiunea tristă si reală,* în *Replica* -.Nr. 332. 2 - 8 aprilie 2009, p. 5.
[136] *Coloşii industriali, în ruină*, Reportaj difuzat de Protv în emisiunea *România, te iubesc*! din 24 octombrie 2010 - http://romaniateiubesc.stirileprotv.ro/stiri/romania-te-iubesc/romania-te-iubesc-colosii-industriali-in-ruina.html

mult așteptate. Până să ajungă să realizeze acest proiect, Primăria orașului Călan a avut nevoie de 5 ani să rezolve problemele legate de terenurile pe care e ridicat Parcul. A mai durat 2 ani până când au fost parcurse toate etapele legate de obținerea fondurilor europene, iar lucrările au început la mijlocul anului 2012. Primăria oraşului Călan a predat amplasamentul de lucru societăţii Proserv S.A. Hunedoara, cu sediul în municipiul Hunedoara, constructorul desemnat prin licitaţie să se ocupe de transformarea ruinelor de pe 41,6 hectare din aria vechiului combinat siderurgic în parc industrial.[137] Directoare a firmei este Carmen Hărău, femeie de afaceri, profesor universitar, dar și deputat din partea PNL în Colegiul nr. 7 Hunedoara. Firma desemnată să se ocupe de lucrări nu se află la prima licitație pe teritoriul orașului Călan.

Presa de investigţie a relatat faptul că pentru contractul de publicitate pe acest proiect au depus oferte trei firme care duc către aceeași persoană, Alexandru Gruian, director adjunct al Centrului Cultural „Drăgan Muntean" din Deva, fost consilier al președintelui Consiliului Județean Hunedoara, până în anul 2015, Mircea Moloț, consultant și strateg electoral în mai multe campanii pentru lideri PNL și USL Hunedoara. Senior editor la *Ziarul Hunedoreanului* şi realizatr tv la un post local. Proiectul de reabilitare a sitului industrial din localitate a câștigat o finanțare nerambursabilă din fonduri europene, pentru a transforma fosta platformă industrială a combinatului într-o zonă cu potențial de afaceri. Primăria Călan a atribuit contractul de publicitate pentru promovarea proiectului firmei Studio Art Media Production din Deva. Societate deținută, printr-o altă firmă, de Alexandru Gruian, prin intermediul fiicei acestuia.[138]

Vizând activitatea unei companii cu sediul în localitatea Călan, presa de investigație din Valea Jiului publica în anul 2014 o serie de articole, toate semnate

[137] Monalise Hihn, *Ziarul Hunedoreanului - Parcul Industrial de la Călan, finalizat în august 2014* , 13 noiembrie 2014, p. 3.
[138] Ovidiu Petrovai, *Alexandru Gruian, fost consilier al președintelui CJ Hunedoara, Mircea Moloț, și un contract cu dedicație pe ruinele Călanului*, www.hunedoaramea.ro, 06 .06.2013, accesat ultima dată pe data de 19.08.2013 la URL: http://www.hunedoaramea.ro/?p=11805.

de Cătălin Docea, jurnalist specializat în această activitate de presă, care prezenta „purcoiul de contracte cu entităţi de stat pe care a pus ştampila, în calitate de executant, SC Drupo SRL Călan".

„(…..) Vorbim de 38 de contracte şi acorduri de lucrări, încheiate din martie 2010 şi până în prezent, a căror valoare însumată depăşeşte cifra de 234 de milioane de lei noi. Cel mai mare acord cadru de lucrări, încheiat cu CJ Hunedoara, se ridică la mai mult de 338 de miliarde de lei vechi plus TVA. Numai din Vale, aşa cum am arătat, Drupo SRL ar urma să încaseze peste 400 de miliarde de lei vechi plus TVA (....)" arată Cătălin Docea în materialul publicat în *Ziarul Văii Jiul*ui.[139] În continuarea materialului, autorul mai arată faptul cum: „Doda Gabriel Teodor, omul care controlează colosul Drupo, deţine 85% din părţile sociale ale SC Drupo SRL, 50% din părţile sociale ale SC Live Media Production SRL, 18,18% din părţile sociale ale Agro Hunedoreana Cooperativa Agricolă şi 50% din părţile sociale ale SC Drum Test SRL. Acelaşi grup de interese economice mai cuprinde societăţi precum Acva Ciprius SRL, Proactiv SRL, Ferma Octavian Titus şi Prorut SRL, unde apropiaţii lui Doda Gabriel Teodor (Farcaş Radu George, Doda Roman Mircea, Farcaş Simona, Simina Gelu şi Doda Octavian Titus) deţin diverse calităţi (asociaţi ori administratori)."[140]

Mergând mai departe, investigația realizată de către jurnalistul din Valea Jiului demonstrează, printre altele, și conexiunile politice care au avut loc în tot acest proces, în care sunt incriminate interesele de grup dintre șefii companiei si oameni politici sau persoane apropiate acestora, Irina Laura Nistor, fiica preşedintelui PSD Hunedoara, deputatul Laurenţiu Nistor, sau viceprimarul municipiului Deva, Ovidiu Moș. „(.....) Legăturile dintre viceprimarul Moş Ovidiu,

[139] Cătălin Docea, *Reţeta succesului Drupo SRL: / Gabriel Teodor Doda şi-a făcut prieteni în toate structurile!* http://www.zvj.ro, 21.07.2014, accesat ultima dată pe data de 20.01.2015 la URL: http://www.zvj.ro/articole-27138-Re++eta+succesului+Drupo+SRL+++Gabriel+Teodor+Doda+++i+a+f++cut+prieteni+in+toate+structurile.html.
[140] Ibidem.

Drupo SRL şi Doda Gabriel Teodor datează de câţiva ani. În cursul anului 2008, Moş a vândut societăţii Drupo SRL un apartament de două camere, situat în Deva, la valoarea de 96.000 de lei. De asemenea, în 31.07.2009, Ovidiu Moş i-a vândut lui Gabriel Teodor Doda un teren intravilan în suprafaţă de 3.290 mp, la valoarea de 72.240 de lei. În perioada 2009 – 2011, Moş a realizat venituri, în calitate de consilier juridic, de la SC Proactiv SRL Deva, societate deţinută şi administrată de Radu George Farcaş, asociatul lui Doda de la Drupo SRL. Viceprimarul Moş şi omul de afaceri Doda, adică viceprimarul Devei – un municipiu pentru care Drupo SRL prestează la greu, au avut calitatea de asociaţi, alături de Marin Avrămică, la SC Cabana Căprioara SRL, în prezent radiată. Întâmplător sau nu, Moş nu a menţionat, contrar prevederilor legale, calitatea sa de asociat la firma amintită în declaraţiile de interese depuse în calitate de consilier local şi, ulterior, de viceprimar la Deva (.....)”.[141]

De departe, cea mai notorie prietenie a lui Doda Gabriel Teodor, apreciază Cătălin Docea, este însă cea cu comisarul şef Traian Berbeceanu, fost şef DIICOT Alba Iulia. „(.....) Numele lui Doda a fost menţionat de către procurorii DIICOT ca făcând parte dintr-un grup de interese economico financiare protejat de către organele judiciare, din acelaşi grup făcând parte – tot potrivit procurorilor DIICOT - şi Ovidiu Moş, viceprimarul PSD al municipiului Deva (.....)”.[142]

Implicațiile economice și de grup ale companiei locale sunt demonstrate în articolele prezentate de *Ziarul Văii Jiului,* cât și prin documente oficiale care atestă parțial cele scrise, este vorba aici despre lictitațiile care au avut loc și modul în care s-au desfășurat, despre contractele dintre firma din Călan și CNADNR S.A., nu mai puțin de trei în anul 2013, a căror valoare totală ar fi depășit 12,8 milioane de lei noi plus TVA.„(.....) Întâmplător sau nu, Simona Farcaş - soţia lui Radu George Farcaş, cel care deţine 15% din părţile sociale ale SC Drupo SRL, fiind asociat cu Gabriel

[141] Ibidem.
[142] Ibidem.

Teodor Doda – îndeplineşte funcţia de contabil şef la SDN Deva, entitate subordonată DRDPTM şi, implicit, CNADNR SA. De asemenea, între municipiul Deva, al cărui viceprimar (PSD) este Ovidiu Moş şi Drupo SRL Călan se află în derulare două contracte de lucrări în valoare de 35.321.225 lei plus TVA şi, respectiv, 1.207.371,50 lei plus TVA (.....)”[143].

În Valea Jiului, Drupo SRL Călan, societatea deținută de Gabriel Doda, a încheiat la data de 22.11.2012 un acord cadru de lucrări (nr. 23.284/22.11.2012) cu Serviciul Public Administrarea Domeniului Public și Privat Petroșani (SPADPP). Acord valabil pentru o perioadă de trei ani, până la finele anului 2015, și are o valoare totală de 10.094.258,25 lei noi, sumă la care se adaugă TVA.

Tot la nivelul Văii Jiului, firma din Călan a mai deținut două contracte semnificative. La Uricani, prin contractul nr. 18/47 din data de 16.08.2013, având o durată de un an și jumătate, societatea a urmat să execute lucrările de reabilitate și modernizare străzi urbane și poduri, un contract ridicat la suma de 11.455.178,10 lei noi plus TVA. La Vulcan, prin contractul nr. 25.509 din 09.08.2013, firmei Drupo SRL i s-au încredințat lucrările de reabilitare a străzilor din Centrul Vechi. Societatea a câștigat contractul pentru suma de 934.728,18 lei plus TVA, durata acestuia fiind de un an. La Petrila, prin contractul nr. 12.821 din 30.04.2014, firmei Drupo SRL i s-au încredințat lucrările în cadrul proiectului „Modernizare străzi și parcări în zona cap linie Petrila”. Societatea a câștigat contractul pentru suma de 18.387.776,63 lei plus TVA, durata acestuia fiind de un an și jumătate.[144] O relație specială, economică, arată autorul, a avut loc între Consiliul Județean și Municipiul Deva cu Drupo SRL. Este vorba de contracte de peste 500 de miliarde de lei vechi plus TVA, încheiate de la nivelul anului 2010 și până în 2014. Pentru a demonstra

[143] Ibidem.
[144] Cătălin Docea, *Lista contractelor cu statul ale colosului Drupo, societate bănuită de tranzacţii comerciale fictive care scoate banii cu lopata din Valea Jiulu*i, http://www.zvj.ro, 26.06.2014, accesat ultima dată pe data de 20.01.2015 la URL: http://www.zvj.ro/articole-26304Exclusiv++Lista+contractelor+cu+statul+ale+colosului+Drupo++societate+b++nuit+++de+tranzac++ii+comer.html.

cele scrise, ne sunt prezentate lista contractelor, din care reiese sumele despre care se face vorbire:

- Contract 21.687/05.06.2012, obiect: întreținere și reparații străzi, alei carosabile, trotuare și drumuri, valoare 3.000.000 lei noi, inclusiv TVA.
- Contract 20.675/06.06.2012, obiect: lucrări de marcaj rutier, valoare 389.548,27 lei noi plus TVA.
- Contract 33.880/25.09.2012. Obiect: lucrări de reparații străzi, alei etc. Valoare 700.000 lei noi, TVA inclus. Contractul a fost atribuit prin negociere directă cu Drupo SRL, fără anunț de participare.
- Contract 33.092/17.10.2012. Obiect: lucrări de reparații străzi, alei etc. Valoare 1.000.000 lei noi, TVA inclus. Contractul a fost atribuit prin negociere directă cu Drupo SRL, fără anunț de participare.
- Contract 12.762/18.04.2013. Obiect: lucrări de reparații străzi, alei etc. Valoare 7.499.992,55 lei noi, TVA inclus. Contractul a fost atribuit prin negociere directă cu Drupo SRL, fără anunț de participare.
- Contract 12.100/04.04.2014. Obiect: lucrări de reparații străzi, alei etc. Valoare 4.064.816,80 lei noi, plus TVA. Contractul a fost atribuit prin negociere directă cu Drupo SRL, fără anunț de participare, menționeaza Cătălin Docea în articolul prezentat în *Ziarul Văii Jiului*. [145]

Seria de nereguli, constatate în materialele cu demers investigativ ale cotidianului din Valea Jiului a continuat să iasă la suprafață. Se făceau referiri la lucrări facturate şi încasate, dar neexecutate, la modul defectuos în care s-au realizat lucrările. „(.....) Astfel, la data de 15.06.2010, prin contractul nr. 2.652, societății comerciale Drupo SRL Călan, controlată de către Doda Gabriel Teodor, i s-a atribuit de către Primăria comunei Gurahonț, județul Arad, contractul de proiectare și execuție pentru modernizarea străzii Aurel Vlaicu. Important de menționat că acest contract s-a atribuit la valoarea maxim posibilă, respectiv 806.069,34 lei plus TVA.

[145] Ibidem.

Precizarea este esențială pentru că, având în vedere valoarea (cea maxim estimată) la care i s-a atribuit contractul (în condițiile în care, în ziua de astăzi, contractele de lucrări sunt atribuite – în medie – la 60-80% din valoarea estimată), societatea Drupo SRL Călan nu avea absolut niciun motiv să nu își execute în totalitate obligațiile contractuale. (.....)”[146] Cu toate acestea, așa cum arată Decizia nr. 265 din 17.02.2014 a Camerei de Conturi Arad, făcută public în cotidianul menționat, s-a constatat că suma de 26.965,01 lei reprezintă „lucrări facturate de către SC Drupo și neexecutate”. Drept urmare, s-a dispus recuperarea prejudiciului, estimat la suma amintită, precum și a sumei de 502,22 lei, reprezentând „foloase nerealizate”.[147]

Între municipiul Petroșani, în calitate de beneficiar, și SC Drupo SRL Călan, în calitate de executant, mai aflăm dintr-un alt material investigativ, realizat de același jurnalist, a existat contractul de lucrări nr. 9.488 din 12.05.2011, document ce a avut ca obiect lucrarea de „Reabilitare străzi în zona centrală a municipiului Petroșani”. Contractul ar fi inclus și lucrările de amplasare a unui număr de 4 stații de autobuz, dotate cu panouri electrice informative (afișaj cu leduri, la dimensiunile de 80 x 50 cm). Ceea ce nu s-ar fi întâmplat.[148] „ (.....) De altfel, în baza informațiilor pe care le deținem, SC Drupo SRL Călan a și întocmit devize, purtând numerele 058178 și 058268, înscrisuri în care se regăsesc cele 4 panouri electrice informative. Două dintre stațiile de autobuz, în valoare de 8.672,58 lei, și două dintre panourile electrice informative, în valoare de 8.308,51 lei, se regăsesc în cadrul bunurilor presupus a fi executate de către SC Drupo SRL Călan pe strada Universității, iar două dintre stațiile de autobuz, în valoare de 8.672,58 lei, și două

[146] Cătălin Docea, *Specialitatea Drupo SRL: lucrări facturate şi încasate, dar neexecutate!* http://www.zvj.ro, 22.07.2014, accesat ultima dată pe data de 20.01.2015 la URL: http://www.zvj.ro/articole-27206 Specialitatea+Drupo+SRL++lucr++ri+facturate+++i+incasate++dar+neexecutate.html.
[147] Ibidem.
[148] Cătălin Docea, *Alo, SC Drupo? Unde sunt cele patru staţii auto dotate cu panouri LED din municipiul Petroşani?* http://www.zvj.ro, 15.07.2014, accesat ultima dată pe data de 20.01.2015 la URL: http://www.zvj.ro/articole-26906-Alo++SC+Drupo++Unde+sunt+cele+patru+sta++ii+auto+dotate+cu+panouri+LED+din+municipiul+Petro++ani.html.

dintre panourile electrice informative, în valoare de 8.308,51 lei, se regăsesc în cadrul bunurilor presupus a fi executate de către SC Drupo SRL Călan pe strada General Vasile Milea. (.....)”[149]

Partea interesantă, în viziunea autorului, abia acuma intervine. În continuarea materialului, jurnalistul din Valea Jiului specifică „(.....) Procesul verbal de recepție la terminarea lucrărilor, nr. 19.222 din 08.10.2012, și anexele acestuia, conțin informații potrivit cărora cele 4 stații de autobuz și cele 4 panouri electrice informative de tip LED ar fi fost executate și predate beneficiarului, respectiv Municipiul Petroșani. De altfel, la data de 06.12.2013, prin adresa nr. 20.984, Primăria municipiului Petroșani susținea că SC Drupo i-ar fi predat cele 4 panouri electrice informative. Ar fi interesant de văzut, chiar astăzi, dacă respectivele panouri electrice informative, în număr de 4 (patru), se află sau nu în posesia Primăriei municipiului Petroșani. Asta pentru că, deși lucrările au fost recepționate la terminare în data de 08.10.2012, SC Drupo SRL Călan a cumpărat cele 4 panouri informative, la prețul de 22.480 de lei, abia prin intermediul facturii fiscale seria LED nr. 120059 din 30.11.2012 (emisă de către SC Led Vision SRL Timișoara). Factura amintită a fost achitată cu două OP-uri, un avans de 11.241,84 lei la data de 22.10.2012 (prin OP nr. 2.236) și o diferență de factură de 11.236,16 lei la data de 17.12.2912 (prin OP nr. 2.674). Cu alte cuvinte, SC Drupo SRL a cumpărat cele 4 panouri informative abia la data de 30.11.2012 (achitând, prin două OP-uri, avans și diferență de preț), dar susține că le-a predat beneficiarului, Municipiul Petroșani, încă de la data de 08.10.2012. (.....)”[150]

Dubiile legate de data la care firma din Călan putea intra, legal, în posesia panourilor LED pe care a susținut că le-a predat Municipiulului Petroșani la data de 08.10.2012 au pleacat, în logica autorului, de la faptul că, din punct de vedere legal, obligația de emitere a facturii intervine cel târziu până în cea de-a 15-a zi a lunii

[149] Ibidem.
[150] Ibidem.

următoare celei în care s-au încasat avansurile. Cu alte cuvinte, sugerează în articol, dacă ar fi încasat și livrat în luna a 10-a, furnizorul societății Drupo ar fi trebuit să emită o factură în acest sens cel târziu în data de 15.11.2012. [151] „(.....) Cum însă factura a fost emisă abia la data de 30.11.2012, este greu de crezut că susținerea de livrare a panourilor în data de 08.10.2012 către Municipiului Petroșani are suport real. De altfel, cum s-a mai și întâmplat în cazul unei alte relații contractuale a municipiului Petroșani, dezvăluită de Corpul de Control al Primului-Ministru, nu ar fi exclus ca, la data la care SC Drupo SRL susține că a livrat panourile, acestea să nu se fi aflat nici măcar în posesia furnizorului său (SC Led Vision SRL), cel care i-a emis factura cu seria LED nr. 120059 din data de 30.11.2012. (.....)"[152] Un alt material cu demers investigativ, publicat în anul 2014 pe un site local de știri dedicat județelor Hunedoara și Gorj, are în vedere modul în care sunt atribuite contractele de furnizare şi distribuţie a produselor de panificaţie în cadrul programului naţional „Laptele şi cornul" unei firme din localitate, firmă aparţinând fiicei unui consilier local, PNL, apropiat al fostului președinte al Consiliului Județean Hunedoara, Mircea Ioan Moloț.

Articolul semnat de Anamaria Sanda arată cum: „Aproape 1,5 milioane de lei, fără TVA, câştigate numai luna trecută (octombrie 2014) de o firmă din Călan de la Consiliul Judeţean (CJ) Hunedoara, pentru un contract de furnizare şi distribuţie a produselor de panificaţie în cadrul programului naţional „Laptele şi cornul". Aceeaşi firmă, aparţinând fiicei unui consilier local PNL din Călan, a mai câştigat, doar în ultimii trei ani, aproape cinci milioane de lei, fără TVA, tot în urma contractelor încheiate cu CJ Hunedoara. Mai mult, firma, SC Prioritar Impex SRL, este abonată la contracte cu statul, câştigând, din 2007 până în prezent, peste 3,5 milioane de lei, fără TVA, de la consiliile judeţene din Alba, Maramureş, Dolj, Gorj, precum şi de la Penitenciarul Bârcea Mare. Totodată, consilierul PNL, Dinu Puşcaş (care ocupă şi

[151] Ibidem.
[152] Ibidem.

funcţia de director în cadrul societăţii amintite), susţine că mulţimea de contracte pe care firma condusă de fiica lui o are cu CJ Hunedoara – condus tot de PNL – este „o simplă coincidenţă", motivând că este câştigător al licitaţiilor organizate de CJ „încă de pe vremea lui Adrian Năstase". (…..)" [153]

În anul 2011, Prioritar Impex SRL avea să fie câştigător al licitaţiei pentru contractul de furnizare a merelor către şcolile din judeţul Hunedoara, în valoare de 808.560 lei, un an mai târziu, în octombrie 2012, aceeași firma primea de la CJ Hunedoara 1.932.214 lei, pentru furnizarea produselor de panificaţie către elevii din clasele I-VIII din învăţământul de stat şi privat, precum şi pentru copiii preşcolari din grădiniţele de stat şi private pentru anul şcolar 2012-2013.

În anul 2013, pentru aceleaşi servicii, firma din Călan, mai câştiga alte două contracte cu CJ Hunedoara în valoare de 1.104.173 lei, la distanţă de numai două luni. De asemenea, prima jumătate a lunii ianuarie, 2014, Prioritar Impex SRL avea să câștige un nou contract în valoare de 900.497 lei.[154] Citat de *Gazeta de Dimineață*, Dinu Puşcaş, om de afaceri, consilier local din partea PNL, preciza faptul că: „Eu nu am nimic cu consiliul judeţean. Nu sunt membru, nu sunt angajat al C.J., nu sunt consilier judeţean. Da, sunt consilier local PNL la Călan. Nu numai cu C.J. Hunedoara am câştigat, ci şi cu alte consilii judeţene. Nu înţeleg nuanţa politică şi este firma fiicei mele. Nu a câştigat înainte de campanie. Aşa încep contractele. Nu eu hotărăsc data. Eu am înţeles nuanţa – eu sunt liberal, judeţ liberal. Munca nu are culoare politică. Eu am câştigat contractele în programul „Cornul şi laptele" încă din primul an când i-a dat drumul Guvernul Năstase".[155]

La rândul său, Tiberiu Balint, vicepreşedinte al C.J. Hunedoara, citat de aceeași sursă a declarat că toate contractele sunt câştigate legal, în urma unor licitaţii

[153] Anamaria Sanda, *Milioane de lei de la CJ Hunedoara pentru firma fiicei unui liberal*, 19.11.2014, http://gazetadedimineata.ro, accesat ultima dată pe data de 11.12.2014 la URL: http://gazetadedimineata.ro/actualitate/milioane-de-lei-de-la-cj-hunedoara-pentru-firma-fiicei-unui-liberal.
[154] Ibidem.
[155] Ibidem.

electronice și că nu există nicio prevedere legală care să împiedice pe cineva să participe la o licitaţie, indiferent de partidul din care face parte: „Toate contractele s-au câştigat la licitaţie şi nu este singurul care distribuie în judeţ. Însă este singura firmă producătoare din judeţ care a câştigat, dar mai sunt şi alte societăţi, din alte judeţe, care au câştigat licitaţiile pe loturi diferite. Eu nu pot să spun că-i bine sau rău, că-i bună sau nu o societate care a câştigat o licitaţie, pentru că legea nu-mi permite acest lucru, indiferent dacă i-aş simpatiza sau nu. A fost o licitaţie publică, electronică şi toate aceste contracte s-au atribuit doar la licitaţii. Întotdeauna a câştigat oferta cu cel mai mic preţ”.[156] Din materialul realizat de Anamaria Sanda reiese și faptul că, în anii 2013 şi 2014, firma din Călan a mai câştigat licitaţii pentru furnizarea produselor de panificaţie şi a merelor în judeţele Maramureş, Alba, Dolj, Gorj şi Sibiu, valoarea totală a contractelor ridicându-se la 3.232.572 lei, fără TVA. Deşi furnizorul era acelaşi, preţul per măr diferea în funcţie de judeţ. Astfel, un măr oferit elevilor din Sibiu costa 0,24 lei, fără TVA, în timp ce un măr oferit elevilor din Gorj ajungea la 0,29 lei, fără TVA. Se arăta în investigația jurnalistică publicată pe portalul Gazeta de Dimineață. [157]

Publicat în ziarul *Național* și preluat ulterior de media locală, articolul de investigație „Baronii de Hunedoara și-au luat munți întregi cu banii UE!”, scris și documentat de jurnalistul Cătalin Tache, avea să aibă un puternic efect în rândul opiniei publice, fapt dovedit de numărul mare de distribuiri pe rețelele de socializare. Cu referință la fostul președinte al C.J. Hunedoara, jurnalistul descria cum: „(…..) Cel care, la doar câteva zeci de ore după ce procurorii Laurei Codruța Kovesi l-au reținut, acuzându-l de acordarea contractelor din bani publici după bunul său chef, a reușit performanța uluitoare de a se remarca din nou într-un alt dosar. În care se suspectează deturnarea a zeci de milioane de euro acordați cu generozitate de către Bruxelles, prin APIA, pentru sprijinirea fermierilor. Numai că, în timp ce

[156] Ibidem.
[157] Ibidem.

crescătorii de animale din Hunedoara, unul dintre cele mai sărace județe ale țării, de-abia își duc traiul de azi pe mâine, aceștia au descoperit cu stupoare că banii care li se cuveneau pe proprietățile lor sunt încasați, de ani buni, de către alte persoane. Despre care există indicii că nu ar fi decât „săgețile" unor importanți politicieni locali, ca „baronul" Mircea Moloț și mai mulți „locotenenți" ai acestuia, în frunte cu primarul din Călan, Adrian Filip Iovănescu. (…..)."[158]

În lumina evenimentelor din ultimii ani, care au produs efecte pozitive în administrarea banului public, în sensul sporirii controalelor prin care sunt verificate investițiile din fonduri U.E., se observă o mai msre vigilența a administrațiilor locale în utilizarea sumelor pentru care sunt aplicate proiecte. Cele mai dese cazuri de fraudare întâlnie, în general, sunt cele care privesc propiețăți. „(…..) un astfel de caz este cel al familiei Rotariu, care, aidoma altor câteva zeci de hunedoreni, reclamă că, deși sunt proprietari cu acte în regulă peste diverse suprafețe de pășuni, altcineva încasează sute de mii de euro lunar pe spatele lor. Iar acesta este un singur exemplu în care se fac acum ample verificări la nivelul APIA. După ce a cumpărat la licitație, prin intermediul lichidatorului judecătoresc, suprafața de 32 de hectare de la S.C. Sidermet SA Călan (fostul combinat siderurgic), aflat în faliment, dintre care 20 de hectare de pășuni, noul proprietar s-a trezit că nu își poate încasa banii ce-i revin de la APIA. Proprietarii pășunilor au fost schimbați în acte (…..)".[159]

„(…..) Astfel, deși pe de o parte el este cel care plătește taxele și impozitele aferente, pe de altă parte banii de la APIA îi încasează cu totul altcineva. Și asta pentru că, după cum suspectează Vasile Rotariu și reiese și din informațiile intrate recent în posesia procurorilor anticorupție, proprietarii au fost pur și simplu „smenuiți" de o amplă rețea de deturnare a fondurilor europene, cu ramificații care duc la primarul din Călan și la președintele Consiliului Județean Hunedoara. Iar

[158] Cătălin Tache, *„Baronii" de Hunedoara si-au luat munti intregi cu banii UE!*, 12.07.2014, www.enational.ro, accesat ultima dată pe data de 18.10.2014 la URL: http://www.enational.ro/dezvaluiri/%E2%80%9Cbaronii%E2%80%9D-de-hunedoara-si-au-luat-munti-intregi-cu-banii-ue-446698.html.
[159] Ibidem.

intermediarul care încasează, încă din 2010, banii de pe cele 20 de hectare de pășune cumpărate legal de Rotariu în 2013, își trage foloase necuvenite și de pe alte 93 de hectare, după cum reiese din primele verificări (…..)".[160] Se mai arăta în articolul care suspecta de corupție administrația publică locală și C.J. Hunedoara.

Cătălin Tache detaliază în materialul său faptul că: „(…..) Deși a câștigat licitația încă din luna mai a anului 2013, noul proprietar al celor 20 de hectare de pășune nu a reușit nici în ziua de astăzi să se apropie barem de rezolvarea situației sale și intrarea în posesia banilor aferenți acordați exclusiv din fonduri europene. Asta deși a făcut toate demersurile legale, inclusiv obținerea actelor cadastrale necesare și a eliberării cărților funciare care dovedesc dreptul de proprietate. Numai că, în toată această perioda a fost întotdeauna blocat „la mantinelă" la Primăria Călan, sub diverse pretexte. Iar ancheta DNA ar putea lămuri acest mister, după ce s-a descoperit deja că persoana care încasează banii de la APIA în toată această perioadă ar fi o apropiată a primarului Adrian Filip Iovănescu. Culmea este însă că, în timp ce noul proprietar a fost somat de Primărie să plătească un impozit mare, de 100 lei lunar pe hectarul de pășune, aceeași primărie i-ar fi concesionat intermediarului respectiv suprafețe uriașe de pășune, dar la un preț de niciun leu pe luna! Cert este însă că persoana bănuită a fi „sageata" primarului Iovănescu continuă să ia banii europeni de pe nu mai puțin de 113 hectare „învârtite" de la Primăria Călan (…..)".[161] În acelați material se mai arăta și faptul că o suprafață imensă de teren a fost decretată zonă politică administrativă a orașului Călan, aceasta cu scopul încasării unor sume consistente de la APIA, nu mai puțin de 30 de miliarde vechi, dacă informațiile sunt adevărate. „(…..) Din câte reiese din informațiile intrate în posesia noastră, se pare că, după ce avioane speciale filmau din aer suprafețele din Hunedoara, funcționari corupți verificau terenurile pentru care nu se depuseseră încă documentele la APIA și se făcea de urgență documentația pentru „samsarii" de

[160] Ibidem.
[161] Ibidem.

fonduri UE. Interesant este însă că nici măcar după ce unii proprietari au descoperit că altcineva le ia banii și au încercat chiar medieri, rețeaua nu s-a oprit din „sifonarea" banilor de pe terenuri din Nădăștia de Sus, Nădăștia de Jos, Sâncrai sau Streisângeorgiu. Mai mult chiar, un întreg munte aferent acestei ultime localități a fost decretat drept fostă „zona politică administrativa" a orașului Călan și acum se încasează pe el nu mai puțin de 30 de miliarde de lei vechi de la APIA. Însă cât de curând se va afla oficial și la cine ajung banii astfel obținuți. Mai ales că primarul din Călan, Adrian Filip Iovănescu, este recunoscut drept „locotenentul" președintelui CJ Hunedoara, deja inculpatul Mircea Moloț (…..)".[162]

Făcând conexiunea între fostul președinte al Consiliului Județean și primarul orașului Călan, fiind cunoscută prietenia dintre cei doi, ambii afiliați Partidului Național Liberal, Cătălin Tache scria: „(…..) Și dacă „locotenentul" Iovănescu și-a tras un întreg munte, de ce nu ar fi procedat la fel și „baronul" absolut al Hunedoarei, Mircea Molot. Până acum, acesta este acuzat de către DNA că acordă contractele din bani publici de la nivelul întregului județ prin intermediul ginerelui său, prosperul afacerist Roberto Patrick Venter. Însă „contractiada" pare a fi doar o mică parte din afacerile derulate de către Moloț și care au fost luate acum la puricat de către procurorii anticorupție. Astfel, se verifică acum modul în care Moloț este implicat în deturnarea fondurilor europene acordate prin APIA printr-o metodă inedită, brevetata la Hunedoara. Pentru că există indicii temeinice că unii ciobani de casă, băgați la înaintare de „baronii" Hunedoarei, figurează în registrele APIA cu zeci de mii de animale, deși numărul acestora ar fi cu mult mai mic. (…..)".[163] Acuzațiile, dintre cele mai grave, indică un nivel de corupție îngrijorăror, cu singura condiție să fie dovedite de către instanță.

[162] Ibidem.
[163] Ibidem.

Interviu cu Mihaela Petroșan[164]

Cu o experiență de 22 de ani în presa locală din Hunedoara, unde a activat ca redactor, tehnoredactor, director marketing, Mihaela Petroșan, născută în 21 august 1970, absolventă a Universitatîții Ecologică, din Deva, Facultatea de Management în Turism și Comerț Internațional (1990 - 1995), licențiată în management la Universitatea Babeș Bolyai - Cluj-Napoca, este unul dintre jurnaliștii carea au abordat regulat, încă din studenție, anchete de presă, articole cu demers investigativ, reportaje și alte materiale care indicau nereguli în spațiul public.

În perioada martie 2003, mai 2004, a lucrat ca director marketing și redactor pentru *Gazeta de Hunedoara*; din iunie 2004 până în aprilie 2008 a lucrat ca director marketing, producător reportaje și spoturi publicitate, producător filme documentare pentru Antena 1 Deva. În aceeași perioadă a colaborat cu *Il Gazzettino Romeno* – publicație în limba italiană (sediul în Timișoara) unde a publicat articole de interés din județele Hunedoara, Alba, Sibiu: interviuri, reportaje, știri. Din iulie 2007 lucrează ca redactor pentru *Ziarul Văii Jiului*, gazetă cunoscută pentru investigațiile de presă publicate cu regularitate în paginile ei și ca redactor șef la ziarul *Informația de Hunedoara*. Rezultă de aici o activitate jurnalistică intensă, cu abordarea aproape a tuturor genurilor de presă. Cunoscându-i activitatea în presa locală, experiența, am găsit de putință să aflu chiar de la ea ce presupune exercitarea acestei profesii, cu atât mai mult jurnalismul de investigație.

Daniel Lăcătuș: Aveți deja o experiență apreciabilă în presa locală, cum a început totul?

Mihaela Petroșan: Debutul în jurnalism l-am făcut prin intrarea în presa studențească. O zonă a presei mult mai săracă, de la an la an, din păcate. Presa studențească ar fi trebuit să rămână o pepinieră puternică pentru presa profesionistă.

---

[164] Redactor şef *Informația de Hunedoara*, redactor *Cronica Văii Jiului*

D.L: Dincolo de vocația pentru această meserie, ce alte calități sunt esențiale pentru un tânăr jurnalist de investigație, fără experiență anterioară în media?

M.P: Curiozitatea nestăvilită, lipsa de teamă în fața autorităților și politicienilor, o solidă bază de cunoștințe, incluzând legislație civilă și penală, sistem politic, sistem administrativ, capacitatea de a intra în detalii, capacitatea de a relaționa ușor, indiferent de nivelul de educație al interlocutorului, o minte ordonată etc.

D.L: Ce trebuie să evite un jurnalist de investigație, la început de carieră?

M.P: În primul rând, parti-pris-urile cu politicieni și oameni din administrație: legături prea strânse cu aceștia, la început de drum, pot genera un handicap în abordarea corectă a unor investigații ce ating interesele acestora. Apoi, trebuie evitată publicarea rapidă, fără verificări din toate sursele, mai ales cea vizată de anchetă. Ar mai fi de evitat obișnuința de a povesti cunoscuților sau apropiaților detalii despre investigații.

D.L: Ca jurnalist profesionist, cum evaluați o anchetă cu demers investigativ, în funcție de ce criterii?

M.P: Impact social și politic, impactul mediatic, nivelul social al personajelor implicate, capacitatea investigației de a rezolva sau a da o soluție într-o problemă.

D.L: Pot factorii politici să influențeze negativ formarea unui jurnalist?

M.P: Da, dacă jurnalistul „mușcă” la tot felul de invitații și „daruri” din partea politicienilor, chiar dacă par insignifiante

D.L: Mai există jurnalism de investigație în județul nostru, mai putem vorbi despre acest gen de presă în adevăratul sens al cuvântului?

M.P: Există, chiar dacă, uneori, mizează pe anumite efecte care se abat – mai mult sau mai puțin – de la deontologia profesională. Cu toate lipsurile, presa de investigație continuă să existe și este eficientă în descoperirea unor practici publice abuzive, ducând spre corupție.

D.L: Cum apreciați evoluția acestui gen de presă, în media locală?

M.P: În regres. Dar asta ține și de unele pârghii de control care s-au ivit, pe alocuri, în managementul instituțiilor de presă.

D.L: Amintiți-ne câteva articole de investigație care nu au fost trecute ușor cu vederea și care au avut un oarece efect în rândul opiniei publice.

M.P: Anchetele referitoare la incompatibilități între funcții administrative și poziții în Consiliul de Administrație la societăți (cazul Gligor, de exemplu, ca fost președinte al CA la Paroșeni și consilier județean), investigațiile privind mai multe licitații publice trucate, investigațiile privind deșeurile poluante cu plumb și altele.

Concluzii

Gazetele din județul Hunedoara; liberale, țărăniste, de stânga, sau cu simpatii legionare, au jucat un rol important în toate perioadele esențiale ale istoriei presei române din Ardeal. Nu mai departe sfârșitul de secol XIX și începutul secolului al XX-lea, când presa cunoaște o puternică evoluție prin implicarea tot mai activa a elitei intelectuale în politicile editoriale, cum se poate remarca din conținutul lucrării de față. Cu o incursiune în istoria presei din județul Hunedoara, cartea cuprinde, în esență, rememorarea activității editoriale pe acest teritoriu, cu accent pe jurnalismul de investigație.

Cu toate că au existat anchete, dezvăluiri scandaloase, acuzații de corupție și șantaj, este dificil să vorbim despre un jurnalism de investigație în sine la începutul și la mijlocul secolului al XX-lea. În Europa, jurnalismul de investigație a început să câștige teren sub influența celui american, dezvoltat de Samuel Langhorne Clemens, cunoscut sub pseudonimul literar Mark Twain, apreciat ca fondator al acestui gen. În Marea Britanie și în Suedia, anchetele de presă au apărut cu regularitate în primul deceniu al secolului al XX-lea În aceeași perioadă, ziare din Olanda, Elveția, Danemarca, au aplicat cu regularitate investigația jurnalistică. În urma prăbușirii democrațiilor liberale și a instaurării unor regimuri totalitare în state ca Germania, Italia, Spania, Portugalia, acest tip de presă nu a reușit să se extindă în vestul Europei. Din aceste cauze nici nu putem vorbi despre un jurnalism de investigație real în interbelic și mai târziu, după instaurara guvernului condus de Petru Groza.

În comunism, perioadă caracterizată de instabilitate politică și tulburări sociale severe, fenomen întâlnit și în interbelic, nu însă la acestă formă, ziarele județene fac o altfel de presă, mult mai agresivă, conform materialelor publicate în Drumul *Socialismului, Zori Noi* sau în *Steagul Roșu*. Sunt luați în vizor chiaburii, foștii simpatizanți legionari, membrii partidelor politice istorice, despre care se publică materiale virulente cu scopul de a-i discredita și pe care i-a deposedat de

propietăți. Sunt decenii în care șefii organizației județene P.M.R., mai târziu P.C.R., devin și „jurnaliști”

Dincolo de articolele optimiste despre depășirea planului în toate domeniile industriei, despre întrecerile stahanoviste, eroismul clasei muncitoare, presa locală a ascuns, aproape jumătate de veac, drame care nu aveau voie să se cunoască. Personalități politice și religioase decedate în închisoare din cauza convingerilor: Aurel Vlad, Constantin Bursan și alții, muncitori deportați pe șantiere ca formă de pedeapsă pentru trecutul lor sau pentru că au îndrăznit să se răzvrătească împotriva unui sistem opresiv. Sunt decenii în care nu se poate discuta, sub nicio formă, despre ideea de libertate a presei, cu atât mai mult despre jurnalismul de investigație.

După 1989 putem vorbi în cu totul alți termeni despre acest gen de presă, sunt constatate numeroase investigații jurnalistice în primele gazete locale, multe dintre ele vizând activitatea unor persoane publice în timpul regimului comunist sau nereguli grave din industria minieră și cea siderurgică. Entuziasmul jurnaliștilor, încrezători în libertatea presei, se remarcă din numărul tot mai ridicat de gazete înființate de la an la an. Chiar dacă multe nu au rezistat pe piața media din motive financiare. Cum reiese din cuprins.

Prezentată pe regiuni; Orăștie, Deva și Valea Jiului, evoluția cronologică a ziarelor are scopul de a introduce mai ușor cititorul în temă și de-al familiariza cu presa hunedoreană. Sunt descrise, îndeosebi, ziarele generaliste, cu spații destinate mai multor genuri de presă, excluse cele literar-artistice. De asemenea, cercetarea a vizat doar presa cu difuzare în limba română.

Fie că descrie peisajul publicistic din ținutul Orăștiei, presa din capitala județului Hunedoara, activitatea gazetărească în regiunea Valea Jiului, rolul Partidului Comunist în istoria presei locale sau libertatea presei în mass-media hunedoreană, volumul, primul dintr-un proiect mai elaborat de studiu al isoriei presei, își propune să prezinte într-un mod cât mai obiectiv, pe baza unor surse biografice de referință și în urma studierii colecțiilor publicațiilor evocate, colecții

regăsite în fondurile arhivistice ale bibliotecii județene „Ovid Densușianu" din Deva și ale bibliotecii Universitară din Cluj, activitatea jurnalistică de investigație din județul Hunedoara. Un volum pe care îl consider necesar, cu contribuții la cercetarea genului de presă care constituie subiectul lucrării tratate.

Anexele prezentate, reprezentate prin imagini foto realizate de către jurnaliști în exercițiul efectuării unor reportaje cu demers investigativ, prin redarea unor fotografii cu jurnaliști din presa locală amenințați și bruscați, sau prin intervievările realizate, întăresc certitudinea existenței unei prese active.

Cu toate că majoritatea publicațiilor de mare tiraj sunt deținute de către persoane publice din administrație, oameni de afaceri cu influență, au existat și contină să existe numeroși jurnaliști liberi, care cred în ideea de liberate a prese mai mult decât în interesele șefilor de trust, fără a nega nici existența unor jurnaliști influențați negativ de spectrul politic.

Postfață

Tânărul jurnalist și poet Daniel Lăcătuș (autor și coordonator al mai multor cărți publicate) aruncă ancora și în domeniul documentaristicii și al istoriei presei scoțând acest volum intitulat inițial, întrucâtva înșelător, *Jurnalismul de investigație în mass-media hunedoreană (1895-2015).* Într-adevăr, poate părea derutantă asocierea unei specii jurnalistice pretențioase (jurnalismul de investigație) cu un timp (ultimii 120 de ani) și cu un loc anume (județul Hunedoara), ținând cont că genul în sine s-a consacrat ca atare în urmă cu vreo 40-50 de ani, undeva departe de plaiurile mioritice. Și-atunci apare dilema aceasta, fie specia în cauză a fost cultivată „în Orăștie" înainte de a fi practicată peste ocean, fie ceea ce cultivă tânărul nostru cercetător nu este chiar jurnalismul de investigație. În fața acestei provocări ar trebui să invoc seriozitatea autorului și să vă invit să citiți cartea, să vă convingeți de justețea temei. Aș putea face asta, dar poate că nu ar fi nedrept. Întâi de toate, după cum însuși autorul precizează, presa de investigație avea un alt înțeles și o altă accepțiune (diferită de cea de azi), cel puțin până după războiul al doilea mondial, dar putem vorbi despre articole cu scop investigativ sau de dezvăluiri scandaloase, curajoase sau neașteptate, în raport cu niște cazuri grave cu abuzuri sau cu persoane importante. Acest tip de materiale aveau ca subiect predilect industria, domeniul agricol sau diverse afaceri, iar printre personaje, de pildă, apare și numele lui Petru Groza, capitalistul, investitorul, patronul, același lider comunist de mai târziu. Nu-i mai puțin adevărat că acest capitol al cărții este unul, mai degrabă, de istorie a presei locale din regiunea Hunedoarei, pe care o descoperim diversă, activă, efervescentă, cum probabil puțini ne-o închipuiam. În acest context, sunt prezentate publicațiile apărute, structura acestora, profilul, importanța, conținutul, impactul și durata lor de viață, iar printre acestea se disting numele unor corifei locali implicați în fenomen, din postura de publiciști, directori sau patroni: protopopul Ioan Moța, dr. Aurel Vlad, nepot al lui Gheorghe Barițiu și ministru, Sebastian Bornemisa, fost primar al

Clujului, ministru și președinte al Sindicatului Presei Române din Ardeal și Banat și alții. Fără a se pretinde atotcuprinzător, volumul prezintă, cu măsură potrivită, fără excese sau efuziuni locale, o viziune și o direcție pe care presa dintr-o anume regiune a țării a urmat-o într-o perioadă determinată (cum bine ar fi să avem ilustrate și alte regiuni ale țării). În aceeași măsură, cartea vorbește despre o absență (a presei) în perioada comunistă, unde a lipsit jurnalismul real, de reprezentare obiectivă a problemelor societății, și, cu atât mai mult, jurnalismul de investigație, care să prezinte problemele controversate ale acesteia.

Prin urmare, putem spune că volumul are două părți distincte, diferite ca miză, ca structură, ca rezultat, dar unite prin interesul pe care-l generează. Prima parte a cărții este, fără îndoială, una de prezentare și ilustrare a presei unei zone interesante din mai multe puncte de vedere, cum sunt ținutul Orăștiei și Valea Jiului, în care, pot spune, mai degrabă se „cochetează” cu jurnalismul de investigație. Partea a doua însă este dedicată plenar presei de investigație, în special, celei din ultimii 25 de ani. În aceste condiții și cu o asemenea structură, se poate spune că acest capitol al istoriei presei hunedorene din întreg secolul XX nu constituie decât pretextul expunerii unei consistente prese de investigație din anii prefacerilor postdecembriste. Nu-i mai puțin provocator că și prezentarea temelor grave ale societății românești contemporane, expuse în cheie jurnalistică, să constituie un pretext (și un prilej de comparație) de a face o incursiune în presa locului și a vremurilor apuse sau uitate ale secolului trecut. Nu știu dacă tânărul autor și harnic documentarist a avut o asemenea țintă, dar așa i-a ieșit și acesta poate fi unul dintre vectorii de interes ai volumului său.

Nu-i puțin lucru azi să intri în bibliotecă și să buchisești prin arhive prăfuite și prin presa vremii pentru a găsi „perla” vreunei dezvăluiri, subiecte scandaloase din secolul trecut sau ițele unui caz de corupție dintr-o altă lume. Fără a căuta vreun alt profit decât informarea publicului, aprofundarea istoriei și cunoașterea tradiției presei unei regiuni istorice speciale și importante, autorul trece în revistă publicațiile

apărute începând cu anul 1895 și urmărind traseul aparițiilor editoriale vreme de 120 de ani.

Când interesul se mută asupra contemporaneității, abordarea se schimbă radical, fiind tratate, în cheia jurnalismului de investigație profesionist, cele mai grave probleme ale societății românești postdecembriste. Presei locale de investigație (în formare și consolidare) nu putea să-i scape Mineriadele din anii 1990, 1991 și 1992, pornite din această zonă, evenimente cu uriaș impact național și internațional, atât jurnalistic, cât și politic și social. Nu lipsesc din această adevărată radiografie socială făcută prin intermediul presei serioase problemele importante legate de mafia prostituției, a drogurilor, bolnavii infestați cu HIV etc., dar nici marii corupți ai zonei, precum primarul Devei, al Lupeniului, miniștrii, președinte de Consiliu Județean. Sunt trecute în revistă, cu stăruință, răbdare și pricepere, toate marile scandaluri derulate în ultimii douăzeci și cinci de ani în zona de interes și studiu.

Autorul Daniel Lăcătuș s-a născut în Călan, un oraș mineresc (prin poziție geografică), o așezare monoindustrială (creație comunistă) și o urbe „abandonată" (în zilele noastre), dar care „supraviețuiește", asemenea întregii zone, nu prin interesul și grija guvernanților și politicienilor, cât prin harul și râvna unor „fii ai locului" ce văd și nu pot să accepte cum sub ochii noștri „moare o lume", iar alteia nu-i este dată nicio șansă. Daniel Lăcătuș este un om al locului, dar este și un „spirit al locului", o conștiință trează și vie, iar o parte din sine, cea dedicată publicisticii, a pus-o și în această nouă carte.

Lect. univ. dr. Viorel Nistor

ANEXE

ANEXA I

Ați fost vreodată agresat/ă în activitatea jurnalistică?

(Jurnaliști hunedoreni intervievați în anul 2014)

Vladimir Brilinsky. Jurnalist cu activitate editorială la mai multe publicații. De agresiuni verbale am avut parte cu duiumul. Incomodam pe mulți care credeau că locul lor de muncă sau șoseaua pe care circulă, sau atitudinea pe care au ales să o afișeze față de alții îi fac nemuritori și unici. Neocapitalismul, haosul creat după revoluție, democrația prost înțeleasă, reconstrucția morală, în pas de melc, a românului scăpat de 45 de ani de comunism, toate acestea nu reprezentau și punctul nostru de vedere iar atunci când încercam să deslușim ițele unor afaceri care miroseau a necurat, când investigam anumite fapte pe care le simțeam șubrede și cu miros de fraudă, când puneam la zid golanismul, o mai și încasam.

Memorabile sunt loviturile, înjurăturile și scuipaturile primite din partea gorilelor celui mai mare criminal al României, Miron Cosma, cu prilejul celor 3 mineriade pe care le-am trăit la cald. Apoi amenințarea cu o bătuta forestieră din partea unor aşa zişi patrioți din Sarmizegetusa care după o beție aducătoare de entuziasm pseudopatriotic, însămânțat în grădina vadimista, au distrus monumentul de la Zeicani, un buzdugan de fier înalt de 3 metri închinat lui Iancu de Hunedoara, numai pentru motivul că pe el scria în ungurește. De la amenințare și îmbrânceli, chiar în sediul redacției, s-a ajuns la o plângere la poliție și o amendă. Foarte rare au fost cazurile de investigație în care am scăpat neînjuraţi, nereclamaţi sau amenințați.

Astăzi, dacă privim în jur, observăm cu tristețe că jurnalismul de investigație a dispărut. El a fost, lent, înlocuit de șantajul mediatic, adus și implementat, în județul Hunedoara de cei trei inculpați în dosarul *Gazeta*, iar apoi el a dispărut cu desăvârșire. Rarele anchete nu se pot numi investigații ele fiind de fapt niște linșaje mediatice scrise la comandă și de cele mai multe ori prost.

Ştefan Ciocan. Senior editor *Gazeta de Hunedoara*.

Nu am fost agresat fizic niciodată din cauza articolelor scrise de mine. Presiuni pshice s-au făcut de multe ori pentru a nu publica vreun material, dar în 25 de ani de presă nu mi s-a întâmplat niciodată să nu public un material pe care l-am scris și documentat.

Mihaela Petroșan Redactor șef *Informația de Hunedoara*.

Da. Din păcate, agresiunile cele mai supărătoare au venit din interiorul mediului de presă, respectiv de la jurnalişti din publicaţii ce susţin anumite interese ale unor oameni politici, în acest caz fiind încălcate şi cutumele legate de relaţia între profesionişti din aceeaşi branşă, dar şi deontologia profesională, care cere să ataci subiectul investigat, cu argumente, nu să ataci o persoană.

ANEXA II

Cât de liberă este presa din județul Hunedoara?

(Jurnaliști hunedoreni intervievați în anul 2014)

Vladimir Brilinsky. Jurnalist cu activitate editorială la mai multe publicații. Nu numai în județul Hunedoara, presa, în general, nu mai este liberă de mult timp. Era o vreme, până în 1995 când toată lumea se temea de presa care exista în județ și în special de televiziunea 3TV Deva, cea care a trimis pe ogorul media la nivel național nume sonore, astăzi ca Sanda Nicola, Sorin Kosz sau Marius Olaru și mulți alții. Pe vremea aceea televiziunea nu era condusă de persoane interesate de putere. Era a noastră și trăiam din ea. Mai mult sau mai puțin greu, ne descurcam și eram mândri că putem schimba unele lucruri. Eram mândrii că putem sta cu fruntea sus în fața oricui, și asta pentru că eram onești.

Obiectivitatea în presă mi se pare ceva exagerat și de aceea folosesc termenul de onest. Astăzi, însă, nu mai există niciun organism media care să aparțină unui jurnalist sau unui grup neangajat politic. Poate „Radio Big FM" Deva și „Radio Color" Orăștie sunt ultimele redute neafiliate unor minitrusturi de presă conduse de persoane aflate în circuitul politic și care conștientizând forța presei, o controlează și o folosesc pentru a-și atinge scopurile propagandistico-electorale.

Ştefan Ciocan. Senior editor *Gazeta de Hunedoara.*
Este greu să vorbim despre o presă liberă în condițiile în care cele trei televiziuni din Deva sunt toate în proprietatea unor politicieni. (*Antena 1 Deva* - Primarul Devei, Petru Mărginean; *Hunedoara TV* - Președintele CJ Hunedoara - Mircea Moloţ și *Info TV* - primarul municipiului Hunedoara, Viorel Arion. În ceea ce privește presa scrisă există un săptămânal *Replica*, patronat de deputatul PNL Carmen Hărău, cotidianul *Ziarul Hunedoreanului*, patronat de președintele CJ Hunedoara, Mirecea Moloţ. Mai sunt trei cotidiane, aparent fără control politic, dar două dintre acestea, *Servus Hunedoara* și *Mesagerul Hunedorean* depind de publicitatea dirijată din fonduri

publice. Singurul cotidian finanțat 100% din fonduri private, care nu depinde de publicitatea dirijată politic este *Glasul Hunedoarei*, finanțat de firma Avis 3000.

Mihaela Petroșan Redactor șef *Informația de Hunedoara*.

Este greu de cuantificat gradul de libertate al presei hunedorene, în condiţiile în care, în ultimii ani, presiunile economice şi politice au generat fie falimentarea unor instituţii media, fie supravieţuirea în condiţii dificile.

Presiunile economice vin şi din faptul că statul român nu prea încurajează presa liberă, prin facilităţi speciale. Asta în condiţiile în care preţurile de producţie în presă sunt mereu mai mari, iar încasările directe, din vânzări, sunt din ce în ce mai mici, fiind nevoie de un marketing comercial puternic pentru a avea bani. Evident, din astfel de cauze economice, la care se adaugă şi politicul, care nu vede cu ochi buni libertatea de expresie şi investigaţia jurnalistică ce îi are ca ţintă principală. Într-o balanţă subiectivă, presa hunedoreană este mai degrabă dependentă de diverse pârghii exterioare, decât liberă.

Ideea este că multe publicaţii au renunţat să mai iasă în varianta tipărită, păstrând exclusiv variante online.

ANEXA III

Jurnalişti Hunedoreni, de inverstigaţie, bruscaţi sau ameninţaţi

Ovidiu Petrovai, (dreapta) jurnalist de investigație, bruscat și amenințat de către directorul Teatrului de Artă Dramatică din Deva – 2007.

[165]

Jurnalista Angella Dumitrașcu, de la săptămânalul *Valea Jiului*, amenințată cu moartea pe rețeaua de socializare facebook de către fiul unui preot din municipiul Lupeni, care s-a arătat deranjat de articolele care arătau neregulile din parohia Lupeni. [166]

[165] Sursă foto: Doru Nica, fotoreporter la fostul ziar *Hunedoreanul*. Fotografii făcute public pe blogul său personal.
[166] Print screen făcut public către jurnalistă.

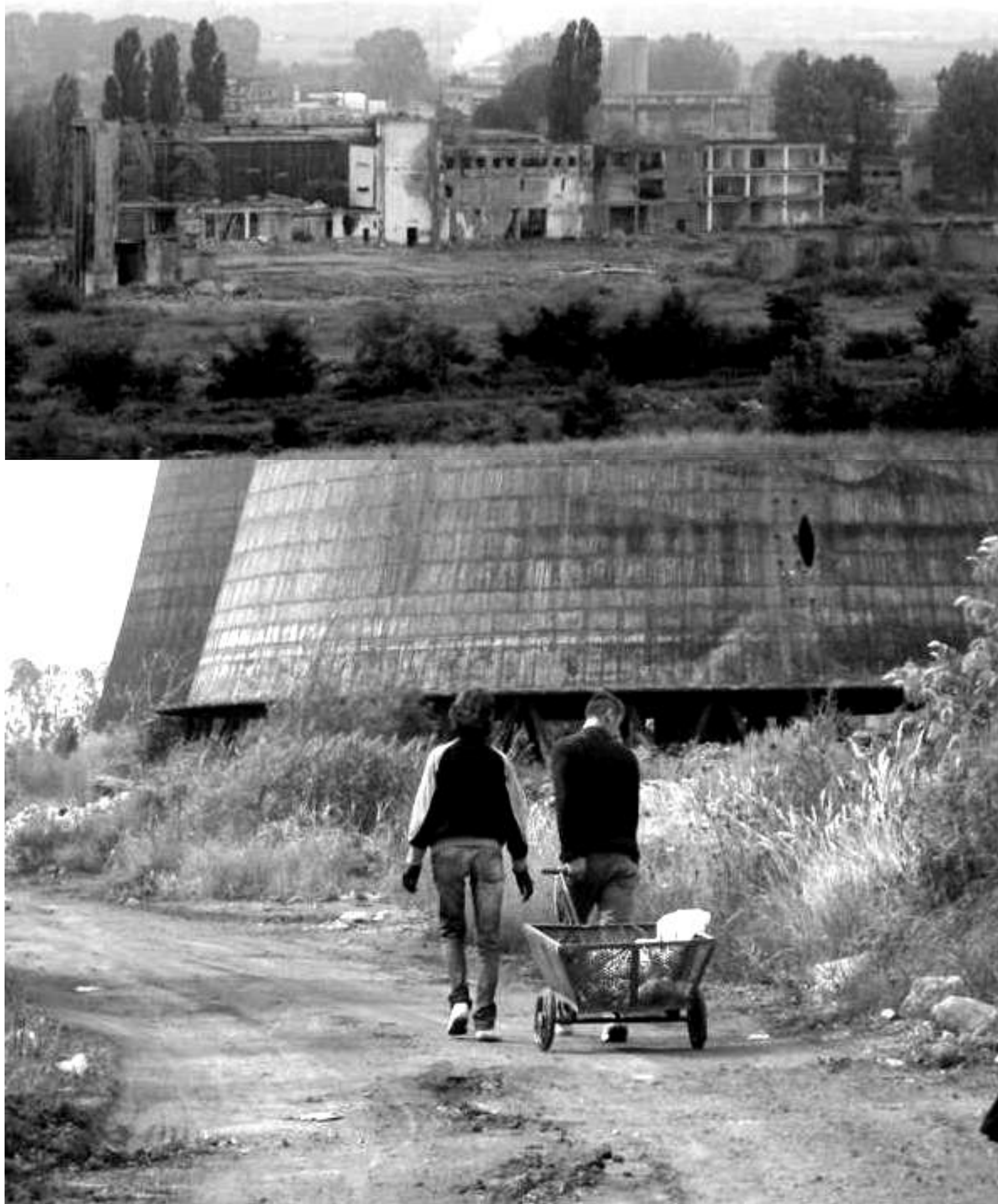
ANEXA IV

Aspecte foto, surprinse de către jurnaliști în exercițiul realizării unor reportaje cu demers investigativ

„Coloşii industriali, în ruină” . Reportaj difuzat de Protv în emisiunea “România, te iubesc!” 24 octombrie 2011.

Reportaj radio: „Exerciţiu de supravieţuire”, de Simona Şerbănescu
(„Radio România Actualităţi”. 1 octombrie 2010)
Foto: Simona Şerbănescu.

ANEXA V

Aspecte sociale din viaţa comunităţii, prezentate în cadrul ştirilor Pro TV din data de 25 Mai 2011

Index de publicații și instituții media

Redactori și fondatori în presa hunedoreană

Hannelore Acarnulesei

Petru Baciu

Valeriu Bârgău

Constantin Baicu

Ada Beraru

Sorin Blada

Valeriu Bora

Sebastian Bornemisa

Marcel Bot

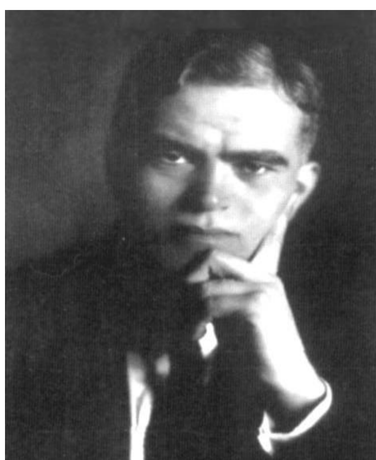

Livia Botici **Vladimir Brilinsky** **Ștefan Ciocan**

Cătălin Docea **Angela Dumitrașcu** **Ileana Firțulescu**

Dr. Petru Groza **Alexandru Gruian** **Daniel Guță**

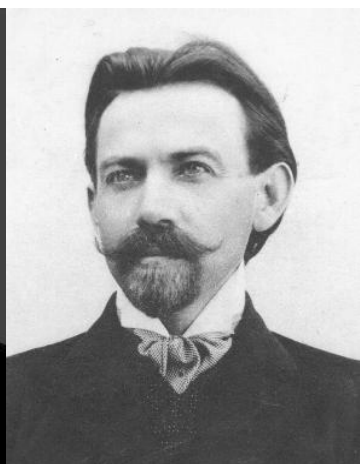
Carmen Hărău **Bogdan Hăulică** **Monalise Hihn**

Ciprian Iancu **Mircea Lepădatu** **Mircea Ioan Moloț**

Ioan Moța **Ştefan Nemecsek** **Vasile C. Osvadă**

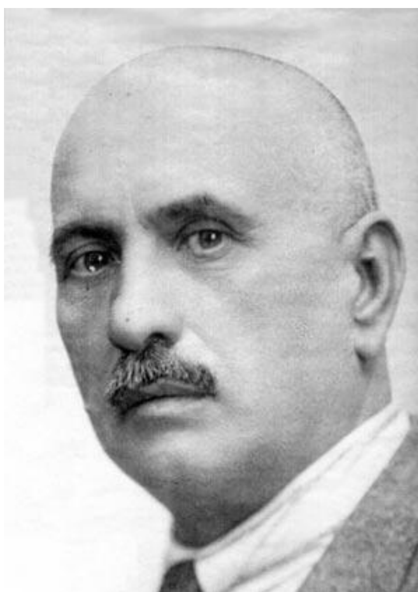
Ovidiu Preda **Carmen Preda** **Anamaria Sanda**

Nicolae Stanciu **Tiberiu Stroia** **Ioan Vasiu**

Aurel Vlad

Publicații hunedorene

7 ZILE HUNEDORENE
Nr. 0 ANUL I SAPTAMANA 13 - 19 APRILIE 2007 24 de pagini PREȚ 1 LEU
TRECUTUL CARE APASA PAMFLET
NU E OM CA PEREMISTU', DAR NICI FRAIER CA RUGBISTU'
Ediția de Valea Jiului
Deplasările șefilor din CNH au fost date la iveală
BANI PUBLICI CHELTUIȚI
Consiliului Județean infestat cu persoane dubioase
pagina 3
Afaceri cu iz penal sub oblăduirea autorităților

Accent. Media
Tiraj 5.000 exemplare
Fondat de CORNEL POENAR
Săptămânal de informare și advertorial al județului Hunedoara
Tel./fax: 0354 - 407.300 e-mail: accentmediahd@yahoo.com
Anul II Nr. 22 Apare Sâmbătă - Până în 5 Mai 2007 24 pagini Preț: 0,80 LEI
/ pagina 21

Orăștie, 31 Iulie n. 1902.
ACTIVITATEA
Apare în fiecare Joi.
Aurel Muntean
Laurian Be

Actualitatea Hunedoreană
Săptămânal fondat în anul 2007
Anul I Numarul 1
21 Iunie - 27 Iunie 2007
director general: ing. CLAUDIU IUSTI MOLDOVAN

ADEVĂR
RAȚIUNE
DEMNITATE
IUBIRE

NR. 3, PREȚUL 5 LEI

ACTUALITATEA VAII JIULUI

Domnul ing. Alexandru Flaidăr, directorul U. E. Paroșeni afirmă:

Anul II. Budapesta, 27 Martie st. n. 1904. Nr. 12.

Redacția și Administrația
Budapesta, VIII., József-körút 18.

Apare în fiecare Duminecă.

ADEVĚRUL
(GLASUL POPORULUI)

ABONAMENTUL:
Pe 1 an 3 coroane 20 fileri
Pe ½ an 1 coroană 60 fileri
Pe ¼ an . . . 80 fileri
Pe 1 luna . . . 30 fileri
Un număr singur 6 fileri

Organul partidului socialdemocrat din Ungaria * Foaie pentru poporul muncitor român din Ungaria.

OMUL ARE URMATOAREA ALTERNATIVĂ SĂ LASE LUMINA SĂ INTRE SAU POATE SĂ PĂSTREZE OBLOANELE ÎNCHISE. H. MILLER

ALTERNATIVA
SĂPTĂMÂNAL JUDEȚEAN EDITAT ÎN VALEA JIULUI

ANUL 1 NR. 6 • SĂPTĂMÂNA 28 NOV. - 4 DEC. 2001 • 8 PAGINI • DOAR 2500 LEI

ARENA
PUBLICAȚIE INDEPENDENTĂ DE OPINIE, CULTURĂ, TURISM ȘI DIVERTISMENT | ANUL I, 15 MARTIE 1990, NR. 1 | PREȚ 2 LEI

Anul VIII No. 1 — 4 pagini — Petroșani 8 Ianuarie 1935

Avântul
Organ independent de cultură și informațiuni din Valea-Jiului

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA PETROȘANI, Strada Principele Carol No. 5 | Apare de 4 ori pe lună | Director: V. B. TALOESCU | ABONAMENTUL

Manuscrisele nepublicate se distrug

BIRUINȚA

ZIAR EDITAT DE CONSILIUL JUDEȚEAN HUNEDOARA AL FRONTULUI SALVĂRII NAȚIONALE
Anul I
Nr. 1
miercuri, 28 martie 1990
Prețul 1 leu

OBIECTIVELE NOASTRE

Consiliul județean de cordonare al F. S. N.

BUNUL ECONOM

REVISTĂ PENTRU AGRICULTURĂ, INDUSTRIE ȘI COMERCIU

ORGAN AL: „Reuniunii Economice din Orăștie" și „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului".

ABONAMENTE:

APARE
În fiecare Dumineca.

INSERȚIUNI:

Anul XV • Nr. 779 • 2005

6000 lei; 60 bani • 8 pagini

24 - 30 MARTIE 2005

CĂLĂUZA noastră

Săptămânal independent aflat în slujba tuturor oamenilor

CĂLĂUZA VĂII JIULUI

PUBLICAȚIE INDEPENDENTĂ AFLATĂ ÎN SLUJBA TUTUROR OAMENILOR

CĂLĂUZA VĂII JIULUI

IUBIREA sentiment etern

Pare că-și creează propria dorință

COSINZEANA

PROPRIETAR: Dr. SEBASTIAN BORNEMISA □ REDACTOR: Dr. NICOLAE DAMIAN

Anul IV. — Nr. 35.	Abonamentul: Pe an 12 cor. Pe ½ an 6 cor. România 30 lei. – America 3 dolari. – Germania 15 M.	Orăştie, 6 Septemv. n. 1914.

Petroşeni, 20 August 1922. Anul I. év. ✱ No. 4 szám.

CURIERUL VĂII-JIULUI
ZSILVÖLGYI FUTÁR

Foaie săptămânală socială, critică şi de riport | Társadalmi, kritikai, sport és riport hetilap

CUVÎNTUL LIBER

ZIAR AL JUDEȚULUI HUNEDOARA | Anul I, nr. 3 | MARȚI, 26 DECEMBRIE 1989 | 4 pagini - 50 bani

Proletari din toate țările, uniți-vă !

Drumul socialismului

ORGAN AL COMITETULUI JUDEȚEAN HUNEDOARA AL P.C.R. ȘI AL CONSILIULUI POPULAR JUDEȚEAN

ANUL XXX | NR. 6 579 | VINERI, 29 DECEMBRIE 1978 | 4 pagini — 30 bani

În ampla acțiune de reducere a consumurilor specifice este mobilizat întregul colectiv

Oameni exemplari

ÎNSEMNĂRI DE SCRIITOR

ECOUL

Bilunar de opinie și informatie

ANUL I, NR. 1
MARTI
27 FEBRUARIE 1990
4 PAGINI
1 LEU

Cuvînt către cititori

e-TIMPUL

SAPTAMANAL DE INFORMATIE, OPINIE SI ANALIZA

Minerii, pentru prima data, in Strategia energetica

• Comunicatul de seara
• „Capo di tutti capi", anihilat!
• "Bill" David se pensioneaza în libertate ▶ Pag. 3

EXCLUSIV

Ziarul celor care muncesc * Apare joi

Nr. 1 * 8-15 martie * 2.500 lei

Director: Tiberiu VINȚAN

LA MUNCĂ!

Odată cu primul zâmbet fără colți iematici al soarelui, ieșim și noi la rampă, cu o poftă de muncă – mulțumim! – ceea ce vă dorim și dumneavoastră.

Pentru că vedem lumina tiparului de ziua femeilor, ne adresăm acum exclusiv acestora, cu gândurile cele mai frumoase. Gânduri pe care le nutrim și iată

EXPLOZIA „t"

ZIARUL TINERETULUI DIN JUD. HUNEDOARA Martie 1990 ANUL 1, NR. 1 Preț 2 lei

Nu este ușor

CUVÎNTUL ORGANIZAȚIILOR DE TINERET

PLATFORMA PROGRAM

Prefectul Calistru Serafinceanu este cercetat penal !!!

Serie nouă, Anul II, NR.14 (67), 22 - 28 Iunie 2001. Preț 2000 lei

În Valea Jiului

EXPLOZIV

Ziar de investigații, analiză și afaceri

Anul XIV. Deva, 5 Octomvrie 1935. No. 40.

GAZETA HUNEDOAREI

ORGAN SĂPTĂMÂNAL INDEPENDENT, CULTURAL, SOCIAL ȘI DE INFORMAȚII

ABONAMENTUL: pe un an . 100 Lei | pe 3 luni . 30 Lei | pe 6 luni . 50 Lei | un exemplar 2 Lei

Apare sub îngrijirea unui comitet. Manuscrisele nepublicate nu se restituiesc. Director: I. MINU Redactor: I. DOBRE

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA DEVA STRADA REGINA MARIA 12.

GAZETA Văii Jiului

Ai fost martor la un eveniment? Trimite imagini pe redactia@gazetavaii.ro și intră în familia Gazeta Văii Jiului

• www.gazetavaii.ro

glasul Hunedoarei

Cotidian dependent de cititor

Vineri, 24 august 2012 ● Nr. 738, Anul III ● 12 pagini - 1 LEU ● tel. 0354 417699

HORIA

ZIAR POLITIC-ECONOMIC

ORGAN OFICIAL AL FRONTULUI PLUGARILOR

HUNEDOARA EXPRES

ANUL I, NR. 4 12.000 EXEMPLARE

ASTĂZI PE PORTAL http://sport.huon.ro

VINERI 7 septembrie 2007 12°

Eva, la Veneția OAMENI PAGINA 15

A demisionat! NATIONAL PAGINA 6

MARȚI 9 MARTIE 2004 NUMĂRUL 989

NOUTĂȚI DE PE STRADA TA

HUNEDOREANUL

COTIDIAN AL JUDEȚULUI HUNEDOARA, EDITAT DE MEDIAPRO 5000 LEI

ZIARUL informatia

SAPTAMANAL JUDETEAN DE INFORMATIE, OPINIE SI ANCHETA

Anul II, numărul 28 Săptămâna 4 - 10 aprilie 2005 Preț 5.000 lei 0,50 lei, 8 pagini

Anul I Numarul 1 10 - 16 Octombrie 2003 Gratuit

Silviu Brucan: "Libertatea Presei n-a fost niciodată visul analfabeților."

Jurnalul Văii Jiului

Săptămânal de informație, opinie și atitudine

Succes umbrit de exes de zel

Anul VIII. Orăștie, la 25 Maiu v. (5 Iunie n.) 1909. Nr. 23.

LIBERTATEA

Foaie națională politică.

Apare în fiecare Sâmbătă.

Numărul 0 · Joi, 8 iunie 2006 · Gratuit · www.mesagerulhunedorean.ro

Mesagerul HUNEDOREAN

Cotidian al județului Hunedoara

Director: Mircea Lepădatu

NOROC BUN!

Director: Mihai BARBU

Redactor-șef: Marian BOBOC

4 pagini 3000 lei Anul 1 Nr. 1 septembrie 2004

periodic de atitudine culturală și civică • apare în Valea Jiului

EVENIMENT SENZAȚIONAL AZI, LA DEVA:

UN BĂRBAT DĂ NAȘTERE UNUI COPIL !

(amănunte în pag. a III-a)

OGLINDA

PUBLICAȚIE DE INFORMARE ȘI OPINIE

Anul I Nr. 7 Vineri 17 martie 1995

8 pagini APARE MARȚI ȘI VINERI

CONFLICT ÎNTRE COMERCIANȚI ȘI PARTIDE !

CONSILIUL LOCAL LA MIJLOC !

Săptămânal de opinie, informare, reportaje, interviuri, sport și turism

OPINIA de Valea Jiului

Nr. 46 • 24-28 noiembrie 2004 • 12 pagini • 7.000 lei

Singurul săptămânal din Valea Jiului cu supliment SPORT TURISM

NR. 149

Dezvăluiri dintr-un "regim (ne)uitat":

- CÂND LIBERTATEA MIROASE A MOARTE (VIII)

ULTIMA STRIGARE !

Pe 28 noiembrie, în apropierea sărbătorii de Sfântul Apostol Andrei (30 noiembrie), ocrotitorul României, DOAMNE OCROTEȘTE-I PE ROMÂNI! și fă ca cei mai buni și mai cinstiți să ne conducă spre prosperitate și bunăstare

PALIA

ZIAR INDEPENDENT AL ORAŞULUI ORĂŞTIE

Joi 8 Martie 1990 Anul I Nr. 2 Preţ 2 lei

"Trăi-vom cât Parângul!"

PULSUL Văii Jiului

MAGAZIN BILUNAR DE VALEA JIULUI ŞI GORJ

www.pulsulvaiijiului.go.ro / anul 1, Nr. 3 / noiembrie 2006 / 8 pag. - preţ: 40 bani

PAG 5

VALEA JIULUI, ODINIOARĂ

ÎMPREUNA

editorial de Romulus BURDAN

REALITATEA

ZIAR INDEPENDENT

Bilunar social - politic şi de opinie | Anul 1, NR. 1 | 31 martie 1990 | Preţ 2 lei

Anul IV Orăştie, 13/25 Iunie 1898 Nr. 24

REVISTA ORĂŞTIEI

REPLICA

www.replicahd.ro

SĂPTĂMÂNA 20 – 26 octombrie 2011 ■ Nr. 463 ■ 20 pagini ■ 80 bani Săptămânal al judeţului Hunedoara

DESPRE CUM S-AU PRĂDUIT BANII ORTACILOR DIN VALE

pagina 2

GRATUIT

săptămâna Văii Jiului

ASTA-I REALITATEA!

AN I NR. 0 • 8 SEPTEMBRIE 2000 • 4 PAGINI

PEDESERISTUL VASILESCU AR „BONIFICA" APA

Consilierul județean Sorin Vasilescu (PDSR) ar propune RAAVJ o bonificație de 20%. De această bonificație (reducere, adică) ar urma să beneficieze cei care își plătesc apa la timp. Căci, dacă există penalități pentru neplata apei la timp, ar fi normal să fii premiat când îți plătești apa la „sooc". Căci, la prețul actual al apei, e performanță curată plata la timp a apei. Sperăm ca Sorin Vasilescu să recupereze (adică să ație cursul) ceea ce și-a propus.

EDITAT DE TMT MEDIA INTERNATIONAL
DIRECTOR GENERAL: VALENTIN POPESCU

SERVUS® HUNEDOARA

Anul XI, Nr. 2805, Vineri, 7 august 2015, 16 pagini

Preț 80 bani

Boromir împarte bucurii.

MEMBRU FONDATOR PATRONATUL PRESEI DIN ROMÂNIA

PPR ROMEDIA

Anul XIV. (I). BIBLIOTECA Orăștie, la 9 Maiu 1936.

SOLIA

„Noi rămânem la matcă și nu ne părăsim partidul."

ORGAN AL PARTIDULUI NAȚIONAL ȚĂRĂNESC

Redacție și Administrație: Orăștie Str. Gh. Barițiu Nr. 1.	Apare săptămânal sub îngrijirea unui comitet de redacție. Director: Dr. Alex. Herlea	Abonamente: pe 3 luni . . . 30 lei — pe 6 luni . . . 60 lei pe 1 an . . . 120 lei pentru Inst. și Aut. 500 lei Exemplarul 2 Lei.

BIBLIOTECA

Anul IV. Orăștie, la 23 Octobre 1924. Nr. 42.

SOLIA DREPTĂȚII

PREȚUL DE ABONAMENT: 20 L. pe 3 luni, 40 L. pe ½ an, 80 L. pe an. Pentru America 2 dollari pe anul întreg. Un număr 2 Lei.	ORGAN AL PARTIDULUI NAȚIONAL ROMÂN APARE IN FIECARE JOI Director politic: Dr. Aurel Vlad. Editor și Redactor: Dr. I. Simpean.	REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA: Orăștie. Strada George Barițiu (casele Dr. Aurel Vlad, jos în colț). Inserate și anunțuri se primesc după învoială

Proletari din toate țările, uniți-vă!

PMR

Steagul roșu

Anul XII XVII Nr. 3465

Sîmbătă 3 decembrie 1960

4 pag. 20 bani

Organ al Comitetului raional P.M.R. Petroșani și al Sfatului popular raional

Anul IV. ORĂȘTIE, la 7/20 Novembre 1909. Nrul 10.

TOVĂRĂȘIA

Foaie economică, care cuprinde tot felul de povețe despre formarea și conducerea tovărășiilor economice
Foaia oficioasă a „Centralei Tovărășiilor" și a Insoțirii pentru „Asigurarea vitelor", amîndouă în Orăștie.
— Sfaturi pentru agricultură, meserii și negoț, și îndrumări pentru valorizarea productelor economice —

Ziarul HUNEDOREANULUI

ZVJ.ro

Nu există lege împotriva ADEVĂRULUI!

Ziarul Văii Jiului

harti

SOFERI DE TIR

TRĂIASCĂ ROMÂNIA LIBERĂ!

COMUNICATUL
către țară al Consiliului Frontului Salvării Naționale

Cetățeni și cetățene,

Zori noi

Ziar al municipiului Petroșani

ANUL XLVI, NR 1 (11 581) | SIMBATA, 23 DECEMBRIE 1989 | 4 PAGINI — 50 BANI

APEL

Bibliografie

Agârbiceanu, Ion, *Greutăţile presei româneşti din Ardeal*, Almanahul Presei Române 1926.

Almanahul presei române pe 1926, editat de Sindicatul Presei Române din Ardeal și Banat, tipografia Viața, Cluj, 1926

Antip, Constantin, *Contribuții la istoria presei române*, volum editat de Uniunea ziariștilor din Republica Populară Romînă, 1964.

Antonescu, Nae, *Reviste românești de cultură din Transilvania interbelică, Volumul 1*, Presa Universitară Clujeană, 1999.

Anuarul Institutului de Istorie din Cluj, Volumul 20, Editura Academiei, 1977.

Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie Cluj-Napoca, Volumul 24, Editura Academiei R.S.R., 1981.

Bara, Ioan Sebastian (coordinator), *Judeţul Hunedoara, monografie. Volumul III (cultură şi spiritualitate)*, Editura Emia, Deva, 2012.

Bottoni, Stefano, *Transilvania roşie. Comunismul român şi problema naţională 1944–1965*, Editura I.S.P.M.N, Cluj-Napoca, 2010.

Călugăru, Ion, *Oţel şi pâine*, Editura ESPLA, Bucureşti, 1951.

Ceauşescu, Nicolae, *Cuvântare la sărbătorirea Zilei Minerului şi a centenarului industriei carbonifere din Valea Jiului*, vol. III, Editura Politică, Bucureşti 1966.

Ceauşescu, Nicolae, *Rolul conducător al partidului în etapa desăvârşirii construirii socialismului*, vol:II, Editura Politică Bucureşti 1968.

Cheresteşiu, Victor (coord.), *Din istoria Transilvaniei* vol. II, Edura Academiei,Bucureşti, 1961.

Constantinescu P. Iaşi, *Organizații de masă legale conduse de Partidul Comunist Român în anii 1932 - 1938*, 1952.

Frățilă, Ion; Wardegger, Nicolae, *Documente Hunedorene din istoria mișcării revoluționare, 1920-1944*, Intreprinderea poligrafica, 1971.

Gheție, I; Mareș, A., *Originile scrisului în limba română*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1985.

Hangiu, I. *Dicţionarul presei literare româneşti*, Editura Fundaţiei culturale romane, Bucureşti, 1996.

Iliescu, I.; Istrate, T., *Orăştie 750 de ani*, Editura Casa corpului didactic, Deva 1974.

Iorga, Nicolae, *Almanahul presei române*, Bucureşti, 1926.

Iorga, Nicolae. *Partea românilor din Ardeal şi Ungaria în cultura românească*, Vălenii de Munte, 1911.

Iorga, Nicolae, *Istoria presei româneşti dela primele începuturi pânâ la 1916*, Atelierele Societăţii Anonime „Adeverul”, 1922.

Luncan, Ioan, *Independența României: participări bănățene*, Editura Facla, 1977.

Lupaș, Ioan, *Scriei alese*, *volumul I,* Editura Dacia, 1977.

Lupaş, Ioan, *Din trecutul ziaristicii româneşti*, Arad, 1916.

Marino, Adrian, *Libertate şi cenzură în România. Începuturi*, Editura Polirom, Iaşi, 2005.

Nemecsek, Ştefan, *Presa hunedoreană (de la origini până în prezent) volumul I*, Editura Realitatea Românească, Vulcan, 2006.

Nemecsek, Ştefan, *Presa hunedoreană (de la origini până în prezent)* volumul II, Editura Realitatea Românească, Vulcan, 2007.

Orga, Valentin, *Moţa - pagini de viaţă, file de istorie*, Editura Argonaut, Cluj Napoca, 1999.

Pascu, Ștefan; Pervain, Iosif; Barițiu, George, *George Barit și contemporanii săi: Corespondență primită de la Iordache Mălinescu, Nicolae Nifon Bălășescu, Gavril Munteanu și Ștefan Moldovan*, Editura Minerva, 1983.

Personalități publice, politice: dicționar, Editura Holding Reporter, 1995.

Petcu, Marian, Istoria presei române: antologie, Editura Tritonic, 2002.

Petcu, Marian, O istorie ilustratã a publicitãţii româneşti, Editura Tritonic, Bucureşti, 2002.

Popa, Mircea; Taşcu, Valentin, *Istoria presei literare româneşti din Transilvania: de la începuturi pînă în 1918*, Editura Dacia, 1980.

Puțuri, Ion Popescu, *Presa muncitorească si socialistă din România: 1917-1921*, Editura Politică, 1973.

Rad, Ilie (coordonator), *Secvenţe din istoria presei româneşti*, Editura Tribuna, Cluj-Napoca, 2007.

Razba, Maria, *Personalităţi hunedorene oameni de cultură, artă, ştiinţă, tehnică şi sport (sec. XV - XX)* Editura Emia, Deva, 2004.

Răduică, Georgeta; Răduică, Nicolin, *Dicţionarul presei româneşti*, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti 1995.

Raduţ Bîlbîie, Raduț; Teodor, Mihaela (coordonatori), *Elita culturală și presa*, Editura Militară, 2013

Revista Romaňă de Știință Politică, Volumul 4, Editura Meridiane, 2004.

Roșca, Luminița, *Formarea identității profesionale a jurnaliștilor*, Editura Polirom, Iași, 2000, p. 64.

Roşca, Nuţu, *Închisoarea elitei româneşti. Compendiu*, Aska Grafika, Sighetu Marmaţiei, 2006.

Saon, Stelian, *Agricultura României în al doilea deceniu interbelic*, Editura Universității „Transilvania”, 1999

Scurtu, Ioan; Buzatu, Gheorghe, *Istoria românilor în secolul XX*, Editura Paidea, Bucureşti 1999.

Ștefănescu, Domnița, *Doi ani din istoria României: o cronologie a evenimentelor, ianuarie 1995-ianuarie 1997*,Editura Mașina de scris, 1998.

Ștefănescu, Ștefan; Armbruster, Adolf, *Enciclopedia istoriografiei româneşti*, Editura Științifică și Enciclopedică, 1978.

Vanca, Tiberiu, *Anotimpurile agorei*, Editura Călăuza v.b., Deva, 2007.

Velica, Ioan, *Lupeni ’29 - Blestemul cărbunelui*, Editura MetroMedia Press Transilvania, Cluj Napoca, 1999.

Veiga, Francisco, *Mistica Ultranaționalismului: Istoria Gărzii de Fier,* 1919-1941, ed. II, Editura Humanitas, București, 1995.

www.editurastef.ro